د لوي څښتن په ستر نامه

پښتو کې ناسم ورځني شوي ويونه

د پښتو نړيوالې ورځې ته

لیکونکی

ډاکتر ماخان مېږی شینواری

Ketabton.com

:

:

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لوي ښتن په ستر نامه

:د کتاب نوم

په پښتو کې ناسم ورځني شوي ویونه

لیکونکی:

ډاکتر ماخان میرزي شینواری

د خپرېدو کال:

ز ک ۲۰۲۰

خپرونکي:

ketabton.com

.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نیولیک

لیکنه ځانګړې ده الف

سریزه ب

په ژبه کې باید انارشي نه وي ۱

سلمه څنګه سلنه شوه؟ ۲

ژبه قراردا د نه دئ ۴

ستونځې په ټوله پوهنه کې ۷

په پیداښتي پوهنو کې وده ۸

.... زما کوخه د دې لیکنې سره ۹

زما سوال ۱۰

ژبه سوچه کېدنه نو څه؟ ۱۰

.....کې څېړنې په پښتو ۱۲

نومونې ۱۳

ژبه معیاري کړنه ۱۵

ناسم نومونه څنګه پېژنو؟ ۱۸

ئ ،، په پښتو تپل شوې ،، ۲۳

د ښاغلي خبیب غلي لیکنې ته ۲۵

بیا هم دا ،، ئ ،، تپ ل شوې ۳۰

کچه ۳۵

ولې اوبلن ۴۱

خوي وی ۴۸

د ستاینومونو درج،، ته ۵۶

سلمه او نه سلنه ۵۹

ترډېره برېده ۶۳

غبرګون ۶۶

...ایا مورږ پیداښتي پوهنې ۶۹

... په نورو ژبو کې شته ۷۸

ستونځوبی ۸۳

.د پوهنیزه څه لیکلو. ۸۶

تر ۸۸

د تر وزر شوي ۹۳

منځ کې، په منځ کې ۹۸

د واحد لاندې څه پوهیږو؟ ۱۰۴

نېکمرغه ۱۰۷

...سرکال تر ټولو ۱۱۰

.نسکرېتد پښتو ا سه. .. ۱۱۲

... ژبه کې د تعجب یا ۱۱۸

د تل أه پاره، تل تر تله ۱۲۸

څه وکړو؟ ۱۳۳

،د،، په،، او ،، پر ۱۳۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

	پرتله کونه ۴۵
	لیونی یم !ناروغ یم، نه ۱۳۵
	پټ سړی کور ته نه ځي ۱۳۷
	...د پښتو سره د نورو ژبو ۱۴۰
	مورفېم ۱۴۶
	...ګڼونه په ګڼونو او ۱۴۷
	نه دئ که ندئ ۱۵۱
	....هغه لیکنې ۱۴۵
	یوه پای راوړنه ۱۵۶
	،،د ژبپوهانو ګوابښنه،، ۱۵۹
	د ډاکتر ماخان مېږي شنواري
	ژباړې ا لیکنې ۱۶۸
	د ډاکتر م م شینواري ژوند ته
	لنډه کتنه ۱۷۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

.... الف ....

دا لیکنه سوچه بوچه ځانګړې ده، نو
له کینې به مخ ته نه ځو

اوس دوه . دا ناسمې لیکنې ته، ته او ته هم کوي
شونتیاوې دي

زه لیونی، زورواک او کلکسترګی او یا .لومړي
نادرنښت پورې درته برېښم، نو بیایې .... بل څه
مه لولي او که نه

ویې لولی، نو دوه امکانات شته :دویم:

زه ناسم یم، یا مې ستاسې د لیکنو ردونه :ومړیل
ناسمه کړې، نو په دې حالت کې دې ما ته بیا د
داکتر نوم ونه کارول شي، هغه تاسو له ما
او که .واخلی

که په سمه وم، نو زما دا کړنې او زیارونه :دویم
په ډاکترۍ ارزي، د پښتو ډاکتري را ته
راکړی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

.... ب ....

سریزه

دا په خپله ختېه کې یواځنی او ځانګړې لیکنه ده، دا نو څه مانا؟

دا یواځنی ځکه ده، چې بل چا تراوسه زموږ په ټولنه کې داسې په دې سویه او دې ډول ‌انګړنوالی دا د ناخوښی وړ دنده لوي ځښتن ماته را په برخه کړه او دا ځ .لیکنه نه ده کړې یې هم په دې کې دي، چې زموږ د ټولو لیکوالانو او ژبپوهان د لیکلو په مخامخ کې ځای دا زما لیکنې ټولې د تاند او ځنې یې د دوعوت په درنو خپرونو کې خورې .په ځای شوې .شوي، چې مننه ترې کوم

.دا به د لیکنې د خونډیونې زر تاسو ته روښانه شي

دا نو په څه مانا؟

په دې مانا چې زه یا زورور، یا ځانپالی چې بې ځایه ځان منځ ته راوباسي او یا لیونی دا دا لومړي دوه خو باید له پوښتنې ځکه وباسم، چې زورور نه یم او باور وکړی، چې .یم که داسې .ځانپالی هم نه یم، خو که لیونی مې ځوک وبولي ورسره مخامخوالی به ونه لرم وړ لیکوالان او ادیبان باید ولري، چې‌وي، نو دوه لارې زمه

یا ورته بې ارزښته وبرېښي او په اند وي، چې بس یو لیونی دی او وي به او :لومړی یا

دا نیوني ورته ناسمي برېښي او زه هم ورته لیونی نه برېښم، نو په دې حال کې :دوېم زما د ټولو په مخامخ یو یې زما له پاره باید په دلایلو ولاړ ردونې راوړي او دا چې دا به پوره د کړنې وړ کار نه وي، چې په دې حالت کې باید محاکمه شم او د پوهنتون د استادانو په پرېکړهمې د ډاکترۍ را څخه واخستل شي او نوره کومه جزا چې راته ټاکي هم باید ویې کړي

او یا

ناسمونونه سم کړي او که زما لیکنې نه شي ردولی، نو په دې حال کې باید دا خپل :دریم په دا دومره کار او سمونونو بیا راته د پښتو ژبې ډاکتري راکړي او کارونه مې وستایل .دا نه زما له پاره، دا د پوهنې د چوپړ له امله .شي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماته به له هرڅه د مخه بخښنه کړی، چې په لیکنه کې بیا بیاه همغه څه ډېر راغلي، خو ما
.مې ورته زړه دومره توان ورته نه لاره یې بله لار نه لرله یا

ډاکتر ماخان میرزی شینواری

په ژبه کې باید انارښي (ګډوډي) واکمنه نه وي

دا تر اوسه ماته تجربو ښوولې، چې ناسم څه ټولنه زر خپلوي، ځکه چې نوي وي اود دې
په هکله بیا هرڅومره هلې ځلې چې وشی، ډېر یې ډېرې ستونځمنې بیرته سمیږي.

په پښتو لیکل اوکه پښتو سوچه کول:
هر څه چې په پښتو کې‌دونکې وي یا شونتیا لري، باید په پښتو شي او په انډوله پښتو، که
نه د یو څه له پاره باید د پښتو یو نامناسب ناانډول وی پیدا نه کړو، چې دا کار مو په
لیکنو کې ډېر کیږي او ما له همدې امله لیکنې هم پرې کړي.
زه په دې ډول لیکنوکې سوچبوچ ځانله یم اوپه دې اند کې هم ځانله یم، نو باید له دې د
مخه ملامت وکڼل شم. خوکه زما دې لیکنوکې که بې ځایه د ژبلارې اوسم اند څخه لرې
څه وو، نوتاسو په ما ځان مه ګوناه کاره کوئ، زه به ځان پخپله هغه د جاپانیانو په څیر
هاراکیري وکړم. تاسوبه ماته زیاته بخښنه کوئ اوزما تیرې او تروې خبرې به هم راته
بخښئ. راباندې ګران یاستئ اوپه رښتیا راباندې ګران یاستئ، له دې امله دا جرآت هم.

زه نه ځانپالی یم او نه په هرڅه ځان راته پوه برېښي، خو زما هسې په پښتو کې دې
ناسمونونو ته را فکر شو.

ژبه کې انارښي یا ګډوډي واکمنه او ځواکمنه نه ده اونه باید وي. ژبه کې هم - لکه
نوروپوهنوکې - د هر څنګه ودې له پاره لارې (قوانین) شتون لري.

دا چې زموږټولنه وروسته پاتې ده، نوژبه مو هم ورسره کړیږي، موږ په خپله ژبه کې
زیات وخت د نورو ژبو د هغو زیاتو مسلکي ویونو له پاره انډول په خپله ژبه کې نه
پیژنو، داسې نه وایم، چې نه یې لرو، ځکه چې په هره ژبه کې هر وی چې په پیداښتي
توګه په بله ژبه کې شته، هغه هرومرو په پښتو کې هم شتون لري. موږ په خپله ژبه کې
ډېرلرودي ویونه پرېښودي یا نوره هم ښه را څخه پاتې دي، ځکه چې پوهنه موپه بله ژبه
زده کړې او هغه د خپلې ژبې ویونه راته اوس داسې هکپک کونکي برېښي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوه ساده بيلګه يې همدلته راوړو:

:

.... ٢ ....

موږ غونډوسکه لرو، خودا چې په پوهنه کې موکره کارولې، دا نه منو، چې ګونډۍ د عربي د کرې انډول به په پښتو غونډوسکه وي. يعنې د کرې انډول مو، چې غونډوسکه ده شته، خوله ياده مو وېستل شوې او اوس چې چا ته ووايې در پورې خاندې هم، چې ګونډې کره څنګه غونډوسکه شي.

موږ چې تراوسه په ټولو پوهنو کې څه لوستي، نوهغه موپه نورو ژبو لوستي اود نورو ژبو ويونه مو په خپله ژبه کې راننباسلي او ان تردې چې دا مو منلي. موږ هغه څه چې لولو، په پيژند يې پوهيږو، خو لا تراوسه په خپله ژبه کې د هغه نوم په انډول نه پوهيږو، نو له دې امله اړتيا پيښيږي، چې د دې ويونو انډول په پښتو کې پيدا کړو.

ايا دا انډول شته او که پيدا کوو يې اوکه دا انډول ټاکو؟

پورته مو وويل، چې په ژبه کې ګډوډي واکمنه نه ده، په ژبه کې د هر څه له پاره لارې شته، نو له دې امله موږ د نه بللو يا په پوهنو کې پرېښودي د نورژبوانډول ويونه بايد په پښتوکې پيدا کړو، ټاکل يې ناسم دي او تراوسه مو چې څه ټاکلي هغه هم ناسم دي، چې په لاندې کې به يې روښانه کړو.

موږ دا په ژبه اويا نوروپوهنو پوه کسان، موځانونه بايد دومره غوره ونه ګڼو، چې په ژبه يا نوروڅه کې مو څه شي منځ ته راوړی اويا مود کومې بلې پرې پوهيدلي وی ، له پاره کوم بل وی منځ ته راوړی اوکه دا کار مو کړی وي، نوناسم به وي، چې دا به هم وروسته وګورو

په دېره بخښنه: زموږ پخوانيو ژبپوهانو پښتو ته اړيين دېر ښه نومونه هم ټاکلي، د خوې سره سم، چې موږ يې تل بايد مننديو وو.

سلمه به څنګه سلنه شوې وي؟

زموږځنې پښتوپوهان اوبيا چې دوی ژورنالستان هم وي، د خپل (نه) ابتکار له امله چې کړی يې وي، نو د شپې خوب وګوري اوپه فکر کې شي، چې راځه نن يوڅه وکړه او هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو بې له دې چې په سم او ناسم یې پوه وي په ژبه خپل ګډوډ اند ورتپي اووايي، چې دا سلم خوماته ښه نه برېښي راځه دا سلن کړه. یو په ژبلار او سم اندیز دلیل خوورته نه لري او نه یې لرودی شي. دی خوژورنالست یا پښتو پوه دی، دا چې یوڅوکسان دا له رادیو تلویزیون څخه واوري، نو اندي، چې دا خوګوره چې څومره ښه یونوي وی زموږ ادیبانو

.... ۳ ....

او ژورنالستانو راپیدا کړی، چې په دې توګه ټوله ټولنه دا ناسم وی خپلوي او همداسې ناسم یې کاروي. دا ماته ښه روښانه دی، چې دا کار په دوه زرم کال کې شوی او زه له همغه وخته د دې په مخامخ ولاړ یم.

اویا
مایع ته د پښتو انډول پیداکول:

ځنې پښتو پوهان سره یوځای کیږي او وايي، چې مورږد مایع وی کاروو، چې عربي دی، نودې ته به په پښتوڅه ووایو. په دې ډول خبروکې ما هم کله کله شتون لروده، خپله خبره مې کړې، خوچا ورته غوږنه دی نیولی، وايي، چې دی خو څه ژبپوه نه دی. مخامخ یې تکیه شوی یم، خو لا تراوسه یې ګټه نه ده کړې او نه زه له خپله نیته تیر شوی یم. دوي ډېر ناسم دا اوبلن بولي.

دوی خوپه عربي نه پوهیږي او ځنې زیات یې په بله کومه ژبه هم نه، نو له دې امله یې په پښتو انډول هم نه شي پیداکولی اوپه فزیک هم نه پوهیږي، چې دا مایع په پیژند وپوېږي، چې بیا یې د پښتو انډولساده کیده. دا چې دا په خټه کې څه شی دی یعنې په دې نه پوهیږي، چې دا خو د تنونو د یوه ټولګي ګډ خوی دی اواوبلن خو لا تراوسه کلک دي پخپله هم لا مایع یعنې اوبه نه دی.

دوی داسې نه کوي، چې یوه کس ته دا دنده ورکړي، چې په هکله یې څېړنې وکړي او فزیکپوهان هم مرستې ته راوغواړي.

بله بیلګه: مستطیل په پښتو یعنې څه؟

ما د پوهنې وزارت نصاب کې له استادانو وپوښتل چې مسطیل به څه ته وايي، هر یوه پیژند ورکاوه، نوما ورته وویل، چې دا نوم یې نوڅه مانا لري، څوک پرې نه پوهیده، هلته یو مولوي صیب روان وو، چې ورڅخه ومې پوښتل ویې وی: د مستطیل مانا غزېدلې (څیره ده ځکه ښځینه) ده.

بله بیلګه دا په پښتوتپل شوې ،، ئ،، ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا يواځې د کړ له پاره اوبيا يواځې د مخاطب جمعي کړ له پاره، چې سړی ورته هکپک کيږي.

ولې ورته هکپک کيږي؟

.... ۴ ....

ځکه چې :

لومړی: مورږد غږلرونکوتورو له مخې نوم، فعل او خوي اوداسې نورنه ټاکو اوکه داسې وکړو، نوالله دې خير را پيښ کړي، چې بيا به نوپه همدې کې رابند يو.

دويم: که داسې وي، نو دا به بيا يوه لار (قانون) وي. چې دا لار وي، نوبيا د مخاطب يو، او ويونکو، اودريموله پاره هم بايد دا لار وي، چې بيا به نولږترلږه اته، که نه ۱۲ او.. بيګانې ولرو.

ډاکتر ماخان ميږی شينواری

ژبه قرارداد دی او که څنګه؟

ځنې په پښتوکې ناسم ورځنې شوي ويونه چې له ڇا سره خبرو ته راواچوو اوناسمون ته يې ګوته ونيسو، چې دا نومونه موخه ور نه ده، نو سملاسې اورو، چې ژبه خو قرارداد دی، دا په دې مانا، چې که موږ يو څه ناسم ووايو اودا خلک همداسې ناسم واخلي او ورځنې شي، نو هغه د قرارداد له مخې بيا منلي ګڼل کيږي، چې بيانو بايد سم وي.

موږ خو لا تراوسه د ژبسمون له پاره کومه ژمنه ټولنه نه لرو، چې دا کار سرته ورسوي اوکه وي هم، زمورږد ژبې د ځوانی له مخې کيدی شي ځنې ناسم ويونه موژبې ته راننوتي وي.

تر هغه ځايه چې زما تجربه ده، موږتراوسه ژبې ته کوم داسې وی نه دې راننباسلی، چې هغه دې د هغه وي غوښتونی خوي ورکړي.

زما تجربه – په ډېره خواشينی بايد ووايم – داسې ده، چې موږ په ژبه کې يوکره پيژند لرونکي يا پيژندل شوي وی د يوه بل کره پيژندلرونکي وي - چې پيژند يې هم کره روښانه وي - په ځای ناسم ځای په ځای کوو. دا نو قرار داد نه شي کيدی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږ دې موضوع ته داسې خپل پام رااړوو:

لومړی:

.

.... ۵ ....

هغه ویونه چې له پیداښته نوروژبو کې شته نږدې ټول یې موږ هم په خپله ژبه کې لرو، چې موږ یې باید په خپله ژبه کې راپیدا کړی شو او دا کار د مسلک اوپه ژبه پوهیدنې له امله شونی دی.

بیا: دا کار مسلکي کسان، چې د مسلک برسیره په یوه بله دباندنۍ ژبه هم ښه پوه وي.

که څوک داسې نومونوباندې د پښتو په انډول - د مسلک او ژبې له مخې – نه پوهیږي اودا بیا غواړي په پښتو انډول ونوموي، نو ناسمون ورسره لهپیله مل دی.

موږیې دلته یوه بیلګه راوړو:

د مایع اوبلن بلل. ایا دا به نو هم بیا قرارداد وي او که څنګه؟

یادونه له دې د مخه چې په دې بیلګه روښنایي اچوم، د فزیک له مخې د تنونو نومونه لنډ اخلم، چې په درې ټولګیو وېشل شوي، بې له زیاتې شننې:

۱ – د کلک تنونوټولګی، چې زرې یې یود بل څخه پخپله نه بیلیږي.

۲ - د تښتیدونکو تنونو یا غازونو ټولګی، چې څنګه ازاد شي یوې اوبلې لورته ځغلي.

۳ – د بهیدونکو تنونو ټولګی، چې بهیږي.

زموږژبپوهان، چې د مایع په پښتو انډول - د مسلک له مخې هم – نه پوهیدل، دا یې اوبلن وبلل، چې پوره ناسم اود مسلک څخه لرې دی.

اوبلن څه پیژند لري؟

ګوروچې اوبلن ځان ته کره پیژند لري. دا د د دوه هایدروژن اویوه اکسیجن خوي دی، چې لا اوبه هم نه دي او په کلکو بدنونوکې ګډل کیږي.

اوبه واوره کیږي، چې کلک بدن یا تن دي، دا واوره بیا اوبلنه کیږي، چې نرمیږي،خولا تراوسه کلکه ده اواوبه شوې نه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که د دې تودوخې نوره هم جګه شي، نو دا اوبلنه واوره بیا اوبه کیږي.

.دې ته دې د ګرانو لوستونکو پوره پام وي، چې دا یواځې او یواځې د اوبو خوي دئ او د

:

.... ۶ ....

تنونو د کوم ټولګي خوي نه دئ، دا په دې مانا، چې شړومبې یا شیدې نه اوبلنیږي او نه کوم غاز یا تښتیدونکی اوبلنیږي. دا په دې مانا، چې اوبلن غازنه شته.

لنډ: ټول هغه تنونه چې بهیږي بهیدونکي تنونه دي او نه اوبلن. دا بهیدنه یې ګډ خوي دئ.

دا نوقرارداد نه دئ، چې نوم د بل نوم ځایناستی کیږي او ان د یوه ټولګي تر نوم پورې.

د پیداښتي نومونویا ویونویوه بله بیلګه: سلم ته سلن ویل هم ناسم دئ، دا د ځنو کسانو د یوه ناسمې مینې په بنسټ همداسې بې له پرې پوهیدنې او کوم دلیله منځ ته راوړل شوي.

دا هم کوم قرارداد نه دئ او نه قرارداد کیدی شي.

دویم:

ځنې داسې نوموني لرو، چې د هغې له پاره له پیداښته سم نوم، د نورو ژبوپه مرسته لرودی شو، خو دا چې زموږ د ژبې سمه وده له څه باندې شپیته کاله را په دې خوا ده، چې له دې امله ځنې ناسمونونه په کې راغلي، چې اوس ښه برېښي، خو د ناسمو نومه ونو په ډله کې باید راشي.

بیلګه ۱ :

روغتون ته په ټولو ژبوکې د پښتو اندول ناروغتون یا رغنتون یا رغنځی ویل کیږي، چې له خوي او ژبې له مخې یې همدا سمه نومه ونه هم ده.

دا هم قرارداد نه دئ، خو دا چې موږ ډېر یا له سره داسې بللی، اوس یې بله نومه ونه راته پردئ برېښي.

بیلګه ۲ :

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کورنيوچارو وزارت، چې بايد د دننيو چارو وزارت بلل شوی وي، خوموږداسي بللی.
د کورنيوچارو وزارت هم بايد ولرو، چې د کورنيو چارو سره سر اوکار لري.

يادونه: په دې ناسمونو کې دليل نه شي ويل کيدی، چې دا روحياتو له امله ښه يا بد بريښي، په ژبه کې هر څه شته، چې ځنې به په ځنو کسانوښه او په ځنو بد اغيز لري.

دا هم د قرارداد سره سر اوکار نه لري.

.... ۷ ....

دويم:

هغه نومونه چې د انساني ټولنې د ودې سره د پرتلې له امله منځه ته راغلي:

زه يې دلته يادونه کوم. زما په بله د مخه تيرې ليکنه کې شته اويوائې نومونه يې اخلم، کره پيژند لري او پر ځای يې د يوه بل کره پيژند وی تاسم کارول کيږي.

بيلکه:

ستاندارد، سطحې، سويې، ... ته کچه ويل پوره ناسم دي.

زموږ په ژبه کې خودا ټول ناسم بلل شوي ويونه د يوه کس د شپې د چرت څخه راوتلي او سهار بيا دا نورو کسانوراخستلي او ټوليز شوي.

د ژبو د اسانتياو له پاره د نورو ژبو پوهان هم د ليک ښه بدلون اونورونوښتونو له باره کار کوي.

دا څو کاله دمخه د المان دولت له خوا پنځه ميلياردە يورو وټاکل شو، ځنې بدلونونه په ژبه کې راغلل، چې د نوې ښې ليکنو له پاره پنځه کاله وخت ورکړشوی وو، چې په ښوونځيو او نورو دفترونو کې دا نوې ښه ورځنۍ شي. په دې کې ورسره سوېس اتريش او ليښتنشتاين هم ګډ وو.

ز ه يې يوه بيلګه راوړم:

پخوا دوي فيل Elephant ليکه او اوس يې Elefant ليکي.

که ګران لوستونکي مرسته کوي او د قرارداد په توګه سم نومونه غوره شوي وي، هيله ده، چې ويې ليکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زموږ ستونځې په ټولو پوهنوکې.

په هره پوهنه کې موږ دباندنیو ژبو ته اړتیا لرو او له هغو څخه زده کړه هم کوو. موږ په ژبه کې د ودې له پاره هم کوم داسې نوموتي ادبیات نه لرو او هغه ځوک چې په ژبه کې

.

.... ۸ ....

لوړې زده کړې کړي او کوي یې ، هغوي هم په د دباندنیو هیوادونوکې دا کار یعنې زدکړې کړی، چې دا حال موپه ژبه کې هم دی.

ډېرو پښتنو او سترو پښتنو په پښتو ژبه کې هم پوره لیکنې کړي، خو دا د نورو ژبو سره د پرتله کیدو نه دي. که تاسو وغواړئ د بیلګې په توګه د پرېپوزېشنونو له پاره څه وګورئ، دا ګوګل ته ورکړئ، نو په لسګونو لیکنې به په دې هکله شوې وي.

ما په شمیر پوهنه کې نږدې پنځه ډېرش کتابونه ژباړلي او لیکلي، خو دا په شمیر پوهنه کې ډېره وړه برخه ده او د پوهنیزو څېړنوله پاره خو په پوښتنه کې نه راځي، یوازې هغه لومړنۍ زده کړې ترې شونې دي یعنې د پوهنتون تر سویې پورې، چې هغه غوره یې پسې څېړنې دي، همداسې مو ټولې پوهنې.

په پیداښتي پوهنو کې وده

په پوهنوکې او په ځانګړې توګه پیداښتي پوهنو کې - چې زه ژبه هم یوه له پیداښته پیدا پوهنه، ځکه بولم، چې له پیداښته راسره ده اوله پیداښته د اړتیاوو په بنسټ منځ ته راغلې - هره وده د نوښتونو او د نوو پرې ابادولو پوهنیزو کړنو او کارونو په بنسټ سره منځ ته راځي.

یعنې پرمختک یا وده او نوښتونه.

دا پرمختګ او پسې راتلنه یې نوښتونه څنګه منځ ته راځي؟

دا د نړۍ تر دې ځایه ټوله وده په نوښتونو اباده ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا وده داسې منځ ته راځي، چې د اړتیاوله مخې د اړونده ریښې پوهان د دې اړتیاو په هکله څېړنې کوي، چې دا ټولې څېړنې په دمخه تیرو او د اړونده پوهنوپه لارواو قوانینوابادې وي، چې د دې څېړنو لاس ته راوړنې بیا د ټولنې د پرمختګ له پاره کارولکیږي. دا څېړنې نوپه رښتیا ډېر ې پیچلې پروسه ده اود یوه اړتیا سره سمې موضوع په هکله کېدی شي په لسګونه ، که نه سلګونه کتابونه وکتل شي، وارزول شي، ټولې موخې ته رسیدونکې لارې او قوانین وکتل شي، چې اړونده لاس ته راوړنه ترې راووېستل شي.

.... ۹ ....

هغه څه، چې ورته په کلکه ګوته نیسم، هغه دا ده، چې هیڅ یو څه په پوهنوکې د کسانویا نوره هم ښه، دپوهانو د خوښې کارنه دی، یعنې دا چې په شمیرپوهنه کی دوه زیات درې برابر پنځه کیږي، نو دا څوک په خپله خوښه شپږ کولی نه شي.

ډېره بخښنه، چې داسې یوه بیلګه راوړم، خووبه ګورو، چې ورته اړیم.

زما موخه د دې څېړنې یا لیکنې سره پښتوژبه ده:

زه په پښتوژبه کې ډېرد نوښتونو پلوی یم، خو هغه باید د ژبې لار(قوانینو) اوسم اند په بنسټ وي. په ژبه کې نوښت د چا د خوښې کار نه دئ.

نوښتونه په څه کې غواړو؟

ډېر زموږ پښتانه په دې اند دي، چې ژبه موسوچه شي.

ژبه یا ژبو کې څنګه ویونه لرو؟

زما په اند ټولې ژبې سره غبرګې پیدا دي، چې په لاندې ډول یې را لنډوم:

۱ – هغه ویونه یانومونه، چې د هغه څه منځ ته راوړل د کسانوکار وي اودا بیا د هغوی د نومونو پسې نومول شوي. دا نومونه لکه الځهایمر(الزایمر)، څلزیوس، سادیست او نور، همداسې نومول کیږي اوپه بله ژبه کې هم همدا دي.

۲ – هغه څه چې د یو څه د ودې یا پرتلونې په بنسټ منځ ته راځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له دې جملې څخه به ستاندارد راوړم، چې عربي يې معیاردی. د دې له پاره هم په پښتو کې انډول نه لرو او له دې امله به يې همداسې ستاندارد یا معیار بولو.

٣ – د ژبو پيداښتي ویونه.

داسې ویونه د انسانانو د اړتیاوسره منځ ته راغلي، په پيداښتي ډول. دا ویونه په ټولوژبوکې انډول لري، د ډېرو لږو ځانګړنو سره.

په دې هکله زیاته لیکنه نه کوم. دا خبرې ما په خپل کتاب کې چې په کتابتون.کوم کې شته کتل کیدی شي.

.... ١٠ ....

زما سوال او هیله

هیله ده چې د یوې بلې ژبې وی له پاره چې په مانا يې نه پوهیږي د پښتو وی مه لیکی، دا همغه په دباندنۍ ژبه وبولۍ.

دا د چا یا زموږ د خوښې کار نه دی او دا هم سمه نه ده، چې ژبه د قرارداد خبره ده. اوس ژبه لرواوداسې څه هم نه شته، چې موږ يې په هکله قراردادوکړو. له دې امله دا ژبه نوره هم تخریبیږي، که پرته له پوره پوهنې ګوتې په کې ووهو.

لکه:

لومړی:د ستاندارد یا معیار، سطحې، سویې او ...له پاره کچه مه کاروئ.

دا داسې برېښي، چې ګوندې موږ په کچه هم نه پوهیږو او ستاندارد ا، ...هم نه پوهیږو.

دويم: د مایع له پاره چې وی ګوری، نونورې ژبې هم وګورئ، که په عربي ښه نه پوهیږي اویا د یوه کس څخه وپوښتئ، چې په عربي پوهیږي. د خوي له مخې مایع د شیانویوه ټولګي ته وايي، چې بهیږي او نه اوبلنیږي.اوبلن لا اوبه نه دي، هغه لا تراوسه واوره ده.

هیله ده چې په پښتو د یوه لرودي څه له پاره یو بل لرودی، چې موخه يې بله وي، مه کاروئ.

لکه غبرګون، چې د هغې له پاره اړوند د کارونې وړ مناسب ویونه شته. تاسو هغوغونډالو ته وګورئ، وبه وینئ، چې بل د همغه څه له پاره په کار وی شته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هيله ده چي په پښتوکي لرلی او سم څه بل ډول مه بولی او مه يي تخريبوئ.

دېرش سلمه چي څوک يې دېرش سلنه بولي، تخريب اوتيرى دئ.

ژبه سوچه کيدنه.

زموږ پښتنوليکوالواو ژبپوهانو کي دا دريږ موضوعګاني په ډېره مينه د ليکنو اوويلو سرتکي ګرځيدلې، چې غواړم زه يي همدا اوس د خبروله پاره رامنځ ته کړم.

.... ۱۱ ....

لومړی: ژبه سوچه کيدنه (کونه).

دويم: ژبه معياري کيدنه(کونه).

دريم: ژبه پوهنيزه کيدنه (کونه).

لومړي ته: ژبه سوچه کونه يا کيدنه.

دنړۍ ژبې چې منځ ته راغلي، ټولې د اړتياوپه بنسټ دي. غبرګې منځ ته راغلي اوله دې امله ټولې ژبې سوچه دي او د هرې ژبې وی په بلې ژبې کې انډول وی لري.

د ژبې سوچه کيدني څخه به موخه دا وي، چې ګوندې موږ ټولې ليکنې بايد په پښتو وکړی شو. دا کيدی شي، ځکه چې زموږد پښتو منځپانګه – لکه د بلې هرې ژبې هم- له پيداښته پوره ده.

د ژبې سوچه کيده نو څه دي؟

دا نور بل څه نه دي پرته له دې، چې ټولې پوهنې بايد په پښتو وليکلی شو، دا په دې مانا چې ژبه بايد پوهنيزه شي.

ژبه په هغه وخت کې پوهنيزه ده، چې داسې لږ تر لږه دا لومړنيو ستونځو ته اوبی (ستونځوبی) پيداشي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یادونه: ګومان مې دئ، چې زموږزیات کسان به د لومړي څل له پاره د ،،ستونځوبي،، سره مخامخ شوي وي او دا د مشکلاتو- یا ستونځو حل، له پاره موږ نه پیدا کوو، یعنې ما هم نه دئ پیدا کړی، زما ورته پام شوی، چې دا مو په ژبه کې شته.

لکه: ملګوبی، ګوړوبی، خړوبی او نور

موږ په پښتوکې – دا باید په ډېره خواشینۍ سره ووایم- چې د هغه ساده اړتیاوله پاره هم پوره مسلکې کسان نه لرو، موږ ان له هغه پیلیزو پوهنو سره له پیله په پښتو څه نه لرو، موږ ان دا د ښوونځي پوهنې مو

.... ۱۲ ....ږ

لومړی: په پښتو نه دي او

دویم: موږ چې د ښوونځي له پاره څه لیکلي هغه هم ناسم دي او دا ناسمې مو هم لا تراوسه نه دي سمې کړي .

ما د شمیرپوهنې یو کتاب لیکلی، چې Ketabton.com کې خپور دئ اوله اوم تر۱۲ ـم ټولګې پورې مود هر کتاب څخه یوه یوه برخه څېړلې، چې له څومره ناسمونونو ډکه ده. متآسفانه، چې ټول د شمیرپوهنې یا ریاضي کتابونه – چې ما لوستلي ـ همداسې ناسم دي. موږ په نورو برخو کې هم پوره ستونځې لرو.

په پښتو کې څېړنې څنګه شونې دي؟

زموږ ژبپوهانو، چې په پښتوکې یې تراوسه ماسترې یا داکترې لروده یا لري او یا یې له دې وروسته لاسته راوړي، دا یې هم له نورو ژبو څخه لاس ته راوړي، دا په دې مانا چې دپښتو د اکادمیکزده کړوله پاره هم د نورو ژبو څخه ګټه پ،رته کوو او او س هم په خپل هیواد کې ورته د جګو زده کړو ادبیات نه لرو. نو زما په اند که څوک غواړي، په پښتو کې – لکه څنګه په نورو ریښوکې هم- څېړنې وکړي یا لوړې زده کړې، نو اړیین دئ، چې یوه پر مخ تللې دباندنۍ ژبه ښه زده کړي، که په دباندې کې د زده کړې شونتیا نه وي، نوداهڅې دې په کوردننه وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لکه ځنګه موچي هیواد وروسته پاتي دی، همداسي مو په ورته ډول ژبه هم وروسته پاتي ده، چي له نړدې شپیته کاله د مخه داسي لړه رسمي سوې(په قانون کي پوره، خو قانون ته څوک ګوري)، نوکه هر پښتون غواړي څه ولیکي ډېر ښه به وي.

نه ! ډېر اړیین به وي، چي یوه پرمختللي ژبه، چي له ټولو یې انګرېزي ښه ده او پسي روسي، فرانسوي او الماني، زده وي او د خپلې ژبې لپاره ترې کار واخلي.

دا په دې مانا، چي د نصاب له پاره د ښوونځي اوپوهنتون کتابونه سیده له انګریزي او یا دې نورو پرمختللو ژبو را وژباړي، خوهغه ژباړی باید په مسلک اوپه دواړو ژبو ښه واک ولري.

.

.... ۱۳ ....

نومونې (نومه ونې)

نومونه او په ټولیزه توګه – زما په اند- ژبه څنګه منځ ته راغلي؟

یادونه:

ما نومونه لیکلي، خوموخه دې د ژبې ویونه وي، که دا نومونه، کړنې یا فعلونه، نومځاینیوي او یا نور څه وي.

ځنې شیان د هغو د خویونوله لارې راته روښانه کیږي.

مور. ته پوهنه په پښتوکونه ډېره ستونځمنه په دې ده، چي دا پښتو نومونه او ویونه راته ورځني نه دي، لړ. ترلړه په پوهنو کې. ځنو پوهنوکي خو نه دا چي دا نومونه ورځني نه دي، په هغې پوهیدل هم ستونځمن دي. زه کله کله، چي د الماني څخه کوم نوم په پښتو ژباړم یا پښتو کوم یا یې نوره هم ښه په پښتوکې یې انډول پیداکوم، چي پرې پوهیدنه راته ستونځمنه وي، بیا یې انګریزي ګورم اوبیا یې د عربي سره هم پرتله کوم، ګورم، چي دا څنګه وبلل شي یا یې نوره هم ښه انډول یې څه دی. نه چي دا څنکه وبلل شي، بلکي چي دا څنکه یا کوم نوم یا وی دی، داسي نومونې(ښه به یې داسي نومه ونې) په تخنیک کي ډېرې مخ ته راځي، ځکه چي د نوروپوهنو د ژبې په څنګ کې په تخنیک کې هم ستونځې لرو.

لنډ: د ژبې ستونځې او مسلکي ستونځې لرو، چي د شیانو پښتو بلل راته ستونځمن کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نومونو اوویونو له لارې یو شی یا د شیانوډله یا ښه یې ټولګی یواځنې ټاکل کیږي، نه داسې نه ده، یواځنی ټاکلی دی اودا ټاکنه زیات وخت د شیانو د خویونوپه بنسټ سرته رسیږي.

مورږدلته د بیلګې په توګه نومونه ترڅیړنې لاندې نیسو.

مورږ درې ډوله نومونه اوویونه لرو:

یو: هغه ویونه او نومونه چې له پیداښت څخه راسره مل دي.

دوه :

الف: هغه نومونه اوویونه، چې د هغه څه له پاره منځ ته راغلي، چې د هغو د منځ ته راوړونکو نومونوباندې یادیږي، یایې ورته دځانګړي خوي څخه منځ ته راوړل شوي.

ب : هغه نومونه اوویونه، چې د شیانود میندلو له لارې منځ ته راغلي.

درې: هغه نومونه یا ویونه چې د پوهنې د ودې سره منځ ته راغلي.

و یو ته:

دا پیداښتي نومونه اوویونه په هره بله ژبه کې خپل اندول په پښتو کې هم لري او باید مورږیې ورته پیدا نه کړو. دا مورږ یې په لاندې ډول لږ روښانه کوو:

الف: ټولګیزنومونه اود ټولګیز ویونو له لارې نومه ونې:

۱ – ټولګیز نومونه، چې د ګډو خویونو په بنسټ وي:

لکه انسان، نبات اوداسې نور اویا همدسې تو، سوږ،برګ او نور، دا ډول نومونه او ویونه هره ژبه لري، که په کومه ژبه کې ستونځې ورسره وي، نو د نوروژبوپه مرسته یې د خوي له مخې نومونه پیداکولی شي.

۲ – ټولګیزنومونه، چې د تودوخې درجې اړوند د ګډو خویونو له مخې چې د شیانو ګډ حالت د ځنو خانګړو شرایطو سره په ګوته کوي یا لنډ: د شیانوفزیکي حالت.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا شیان په درې ټولګیو وېشل کیږي:

اول: کلک . یعني د کلکو شیانوټولګی، چې زرې یې سره کلکې نښتې وي، لکه تیږه، یخ،واوره ، که اوبلنه هم وي.

دویم – بهیدوني (د هغوتنونوټولګی، چې بهیږي یا یې زرې کلکې سره نه وي نښتي) یا بهیدونکي (دا نوم زموږادیبانوتخریب کړی او اوبلن یې بولې، چې دا د دې ټولګي د یوه شي (اوبه) خوی دی(او هغه هم اوبه نه دي))، لکه اوبه، شیدې ...

دا ولې؟

ځکه چې زموږ د دې ناسم نوم ایښوونکي او ناسم وي بلل کووني(که بلونکي؟؟).

لومړی ۱: د دې شیانود ټولګیو په فزیکي خوي نه پوهیدل او

.... ۱۵ ....

دویم ۱:همداسې دوې نه شوکولی، چې دانومونه له نوروژبو راواخلي، هلته دا پوره روښانه دي اوهرڅوک پرې پوهیدلی شي.

دریم – تښتیدوني (بخار،غاز ونه او غازډوله):

د دې لپاره چې خبرې اوږدې نه شي، داسې یې را لنډوو:

یو ته: هغه څه چې له پیداښته ورسره بلد یویا باید بلد وو، هغه په ټولو ژبو کې شته، ځانګړنې به یې ډېرې کمې وي.

د دې شننه ډېر وخت غواړي اوڅوک ورته سره سینه هم نه شي لرودی، چې ویې لولي، نو دلته به اوس په همدې بسیا وکړو، دویم اودریم ته به راشو:

دوه اوهمداسې درې ته: غزوم یې نه لنډ: داسې نومونه په ټولو ژبوکې همغه دي اوڅوکورته بل څه نه شي ویلی.

دریم ته: دا د هغو تنونوټولګه ده، چې زرې یې یوله بله تښتي، لکه د بویولوتنونه یا بخار، غاز او ....

دا نومونه د شیانود ټولګیو د پیژند له مخې منځ ته راځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژبه معياري کونه

معياري ژبه نوڅه؟

معياري ژبه بايد د کليوالي ژبې سره توپيرولري، ژبه بايد خپل ګرامر ولري اووی کتابونه اود اړتياوله پاره په معياري ژبه يا لوړه ژبه اويا اکادميک ژبه د لوستلو اومرسته اخستلوله پاره پوره پانګه ولري

تراوسه چې په پښتو ژبه کې څه شوي، دا ځانله يا يو يوکس کړي اودا هرومرو ستر کار، خو ډېر کم دي.

لنډ ورځنی ژبه يا کليوالي ژبه، چې په هغه ژبه چاپيريال کې، د ټولوينژبې سره په ويلو او ليکلو توپير لري او لوړه يا معياري ژبه هغه وي، چې د هغې ژبې ټول ويونکي پرې ليکنه اولوستنه کوي.

دانو په څه مانا؟

دا په دې مانا، چې د ختيز، سهيلي او لوديز افغانستان خلک په خپلو کليوالي ژبو غږيږي، چې سره تو پير لري، خو معياري ژبه دا ده، چې ټول يو ډول ليکل پرې کوي.

لنډ: معياري ژبه د هغې ژبې د خلکود پوهې لاس ته راوړنواړتياوې پوره کوي.

دريم ته: پوهنيزه ژبه هغه ده، چې د اړتيا ټولې پوهنې لکه د مخه موګوته ورته ونيوله پوره کړي. دا داسې بريښي، چې دژبې سوچه کونه اود ژبې معياري کونه په ختّه کې د ژبې پوهنيزه کيدنه ده.

پام:

د ژبې معياري کيدنه يا کونه بايد په دې موخه نه وي، چې يوخيالي – بې له کوم ژبني او سم انديزدليل- څه ژبې ته ورواچوو، چې ګونډې يوڅه خووشو.

لکه:

،، غني د ترمپ د خبرو په غبرګون کې وويل،، يا ،، ....غبرګون وښوده،،. نه پوهيږم، چې ،، په غبرګون کې وويل،، کې به د ليکونکي موخه څه وي، خوماته څه نه وايي. دا به

(c) ketabton.com: The Digital Library

نور کسان ووايي، چې دا يا هغه يا دغه موخه لري. دا چې موخه يې که هرڅه وي، خودا يوه سمه وينا نه ده، چې څوک ترې څه پوه شي.

داچې ژبې سره غبرګې دي اود يوې ژبې اړول په بله ژبه اوس ـ زموږ له پاره – اړتيا ده، بايد دا خپلې ژبې اندول په بله ژبه هم په همغه اندول واړولی شو، چې دا مو نو د دې ،، غبرګون،، سره وران کړ.

که د غبرګون په ځای ،، ګړنګون،، هم وليکو همدا يوډول به ترې پوه شو. نو اوس بايد و اندو، چې موخه به څه يې وي.

وايو: غني د ترمپ د خبرو په هکله يا مخامخ، او يا په پلوۍ څه وويل يا غني د ترمپ د خبرو په هکله خپل اندڅرګند کړ.

دا نوښنګه کيږي؟

.... ۱۷ ....

دا داسې کيږي، چې د ښونځې څخه نيولې تر پوهنتون اوله دې وراخوا د هغې ټولنې اړتياوې پوره کړي، دا په دې مانا، چې ته پوهنيزې څيړنې هم بايد په خپله ژبه وکړی شې.

موږلا تراوسه دې ستر کار ته پوره هلې ځلې کول مخ ته لرو، خودا کار د حکومت دئ او په ځانله يا يو څو کسانوسرته نه شي رسيدلی

زه دا ليکنه دلته رالنډوم اود نورخبرو له پاره نوراړينې ليکنې هم شته، چې بايد خبرې سره په وکړو، هيله ده چې د تاند درنه پاڼه يا خپرونه به په دې لار کې مرسته وکړي، چې ددرناوي وړ.

لاس ته راوړنه: پښتو سوچه کونه، ـ معياري کونه او – پوهنيزه کونه همغه پښتو پوهنيزه کونه ده.

ايا دا کار شونی دئ؟

پښتو ژبه د نوروژبوپه څير پوهنيزه کيدی شي، چې پای کې يواځې دوه بيلګې د شميرپوهنې اوفزيک څخه راوړم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له شمیرپوهنې یا نوره هم ښه له ځمککچپوهنې څخه:

کره، قوس، قطر، وتر، قطعه، قطاع، سطحه، محیط

پښتو یې (خو ورپورې خاندئ مه، دا همداسې دي، که زموږزړه غواړي اوکه نه):

ګردئ،لینده، نیمی، ټوټه ونې، ټوټه، برخه، هواره، چاپیریال.

له فزیک څخه:

یادونه: دا پښتو نومول یې اړیین دې اوکه نه؟

په اړیینوالي نه غږېږم. موخه دا ده، چې په پښتوکې ورته انډول لرواوکه نه.

لومړی: (برېښنا) تړونی

په کوټوکې چې برېښنا څراغ روښانه کوو، نو انګرېزي ورته سویچ Switch په الماني ورته Schalter وایي، وهو یا کیکاړو. که دا په پښتوکوو یا نوره هم ښه، په پښتوورته

.... ۱۸ ....

انډول لټوو، نو لومړی باید وپوهیږو، چې دا د فزیک له مخې څه دنده لري، د دې نوروژبو موخه به همدا وي اوکه څنګه؟

د فزیک له مخې دا هغه اله ده، چې دوه سیمونه ((برېښنا) وړوني) سره تړي او یا د مړکیدو وخت کې یې سره بیرته بیلوي. پوښتنه دا ده، چې دا که موږ د سویچ په ځای ،،تړونی،، وبولو، نو موخه ور به نه وي؟

د پورته انګرېزي او الماني ژبو ویونو له پاره انډول همدا ،،تړوني،، دئ.

دا چې داسې بلل یې ښه کار دئ او که نه یا په داسې بلنوسره هم انده یوکه نه، په دې باندې خبرې نه کړو، خو دا همداسې دئ، دا تړونی دئ اونه بل څه.

ناسم ویونه څنګه پیژنو؟

یوه د مخه راوړنه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ـکني زموږ د ټولودرنو ليکوالانوسره په مخامخوالي کي دي، خو زه زه پوهيږم، چې زما لي
.د دې روښانولوله پاره اړيين ګڼم، چې دا خپل اند له تاسوسره ګډ کړم

.بيا هم که دا د داسي څه ليکونکي ما باوري کړي، خو دا هم يوه ښوونه ده اوزما زده کړه

الي له امله دي، نه ياغي يم اونه يي زه تاسوته لوړه کوم، چې زما ليکني نه د چا د مخامخو
زما ليکني يواځي اويواځي د لا نورو .خوي لرم اونه د ځانښووني له امله دي
.روښانه ونو له امله دي

زه د خپلومشرانو په ځانګړې توګه د ژبپوهانومشرانو ډېردرناوی ځکه کوم او لرم، چې
تلي او ژوندئ به يي همدا دوي دي، چې دا پښتو يي را ژوندئ کړئ، ژوندئ سا
دا د دوي برکت دئ اود هلوځلولاسته راوړنه ده، چې اوس دا ژبه د .ساتي
.ورکيدو کندې ته نه شي لويدلی

.

.... ۱۹ ....

ـاسمونونو له امله تر اوسه مې چې د تاند په درنه خپرونه کي څه خپاره شو،هغه زموږ د ذ
وو، هيله ده، چې په دې لار کې به زما ليکنې داسې لږ څه دې ناسمونونو ته ستاسو پام را
.اړولې وې

دا ما .په يوه پوهنه کې چې يوڅوک څومره ورننوځي، پوهيږي، چې څومره نه پوهيږي
ر په دې پوهيږم، چې ژبه څومره ستونځمنه ده، خو چې خپله په يو څه کا .هم حس کړه
.وکړې هلته د داسي يوبل څه سره مخامخ کيږي، چې په هغې هم بايد کاروشي

زه پوهيږم، چې په ډېرو موضوعاتو به ډېرو ژبپوهانوکارکړی وي، خودا چې زه نه
پوهيږم، زه ملامت يم او دا چې زه هم بيا څه په ليکم، نو دا بيا سم کارځکه بولم، چې
.سګونه کسان کار کوي اودا هم ښاينه دهګورو په يوه موضوع په سلګونه که نه ل

يې روښانه کړو، نو پوره دلايل ونهويونو باندې خبرې کوو او غواړو دا ناسمون ناسمو که
بايد راوړو او وښايو، نور هم ښهِيو يا څوغوره پوهنيز لاملونه يا دلايل ،يا غوره دليل
چې

او پوهنيز -سم انديز – يد غورهپه همدې ډول که بيا دا څوک ردوي هم با .دا ناسم دئ
.دليلونه رواړل شي

.او يا که د اړونده وی خونديونه د وی د خوي سره مخامخ وي

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ليکنې په دننه کې کتل کېدی شي؟

کوم دليلونه کيدی شي؟ دا نو

دا ځکه په پيل کې راوړم، چې موږ ورسره د سټه او له پوره وخته بلد بېلګه يې روغتون
.ه سملاسي پوهيږو، چې دا روعتون موږ د روغانو ځای بللی‌د دې وی ښځ .يو

.ناروغتون، رغنځی، يا رغنتون :نو دا چې موخه مو د ناروغان ځای دئ بيا دا بللی شو
.شوی رانيول فارسي ښځه ځني بيا وايو، چې دا له

.نه داسې نه ده

ي ، ځکه ژبې د شته او بايد و کې په هره پيداښتي ژبه کې چې يو وی وي، هغه په پښتو
اړتيا په بنسټ، د پيداښتي لارو سره منځ ته راغلي او دا هره ژبه، پښتو هم او اړتيا مو
.سره همغه دي

کوم دليلونه نه دي؟

.

.... ۲۰ ....

کې دي؟ مخامخوالي کوم دليلونه د ژبلار سره په ټکر يا

ناسم ويونه څنګه پيژنو؟ و، چېاوس راځ

چې په ناسم څه وپوهيږو، دا په ژبه کې داسي ،دئ دا کار په پيداښتي پوهنو کې لږ ساده
.لږڅه ستونځمن کار دی، خوسره له دې هم په ژبه کې د ژبلار په بنسټ لارې شته

لارو داسې ويونه، چې د پيداښت په اوږدو کې يې د پيداښتي :پيداښتي ويونه :لومړی
سره سم لرو، بيا کله کله زموږ ځني ليکونکي د خپل خيال په بنست د هغو له ډلې ځني
لکه موږ اوتاسې په ګڼونو کې د لرلې ښځه په .ويونه راباسي او په بل ډول يې نوموي
په دې هکله).څنګ کيږولکه چې دېرش سلمې ته دېرش سلنه وايواودا پخپله بې لارې ده
(مې ليکنه شته

:دويم

:يوکره پيژند لرونکی وي د بل کره پيژندلرونکي وي په ځای ايښوونه ناسمه راځي د

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې عربي ،که د یوه څه له پاره په پیداښتي توکه په نامه نه پوهیږو، لکه د مایع له پاره نود خپلې ناپوهۍ په بنسټ بیا د دې له پار یود بل څه له پار ټاکلی کره پیژند لرونکی ،دئ ټاکو، چې دا بیا هرومرو ناسم باید وي، لکه د مایع له پاره چې انډول پښتویې نوم یا وی په دې).بللی اوبلن او زموږ ژبپوهان دا ډېر او خورا او دلارې وتلی ناسم بهیدونکی دئ (هکله مې لیکنه شته

اویا موږ کچه، چې ځانګړی پیژند لري ، بې ځایه اوبې له کومې ژبلارې د هوارې، معیار دا پردي ویونه دي او په .نورو له پاره کاروو، چې دا ټول هم پوره ټاکلي پیژندونه لري او پښتو کیدی نه شي.

نوپه داسې ویونو، چې انډول ورته په پښتونه لروڅه وکړو؟

.دې ډول ویونو ته همهغه د د باندني ژبې وی کاروو، که عربي وی وي،خونوره هم ښه

دریم:

.... ۲۱ ....

:نه لرلي نومونه بیا د خوي له مخې نوموو کې ځنې په پښتو

ځنې څه یا د شیانو نومونه، چې موږ په پښتوکې نه لرو یا نه لروده، هغه د هغه څه له خوي د .چې دا کار د نورو ژبو ویونکي هم کوي ،څخه پیژنو، اود خوي له مخې نوموو په توګه هغه ځای چې موږ هلته لمونځ کوو، لمنځتون بللی شو یا په هغه بیلګې دا نوم ورته د لویې پکتیا په)مړي خښیږي مړستون بللی شو چې کې ونوځای تاسونه راته برګیږي، نووبه وایم، چې روغتون مو که خو ،(ځنو ځایونو کې اخلي به سم نومول شوی رغنځی، رغنتون اوهمداسې ناروغتون بللی وی، د خوي سره .د هیڅ سمون له پاره نا وخته نه شته ،وی

څلورم:

موږ خپله غوښتنه څنګه ښوولی شو، چې سمه ده؟

.دا د غوښتني ښوونه نه ده، چې دا ګوندي دې اوهغوعلماوو لیکلي اوویلي، نوسمه ده ---

.یا دا چې له دې ستونځوسره مخامخ یو، نو باید دا لار وټاکو ----

ځم د دې ،، ی،، غبرګوني ؟ یا پنځمي ،، ئ،، تهرا

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه دلته د دې له پاره يوه لنډه يادونه کوم اوبيرته تاسو درانه همهغې خپلې پخوانۍ ليکنې ته
رابولم، چې ويې ګورئ، هلته داسې نورد ويلوڅه نه دي پاتې شوي اوزما دلايل
.هم په سم انديزدليل ژبلارې نه دي رد شوي

.له ليکنه ، چې ،، ئ،، رښتيا تېل شوې کتلی شيپه دې هکله مې ډ

.د شميرپوهنې څو ساده روښانه ونې، چې پرې پوهيږو

شميرپوهنه د څه سره سر او کار لري؟ :هر څه ډېر لنډ

.د شميرپوهنې له لارې د شيانو څووالی او څومره ګڼل او شميرل کيږي

دا نو څنګه؟ ايا ګڼل او شميرل سره بيل دي؟

.... ۲۲ ....

.دا په ټول ژبو کې همداسې ده، خو موږ ورسره لا بلد نه يو

که په .ګڼلو د يوه څه څو والی پيدا کوو:لومړی هغه چې پوښتنه يې څو او څومره ده
.(پاره ساتلی دلته شميرل نه وايو، هغه مو بل څه له)يوتوکرئ منې پرتې وي، نو دا ګڼو
لس منې، ما څلورمنه غنم راوړه، يا ما دوه پاوه چای واخسته يا ما نن پنځه ساعته :بېلګې
.کار وکړ

په ذکات کې لسم .د ګڼلو په ذکات کې څوم من ذکات دئ :دويم چې پوښتنه يې څوم ده
.سپين په ښوونځي کې څوم لمبر شو؟ او داسې نور... کن

ګڼل په څه شي ګيږي؟

.... ل په ګڼونو کيږي، چې هغه په نا عربي ليکدود ژبو کې له کيڼ وښي لور ته ديګډ
او داسې يې .... ۳ ، ۲ ، ۱ ، ۰ دي يا يا يې له ښي و کيڼ لور ته ليکو لکه ۰، ۳،۲،۱
.او نور ...درې ،(دوې) صفر، يو، دوه :لولو

ښې، خو داسې څه د ځنو شميږنيزو ويونو سره بلدېدل، که څه هم داسې لږ مسلکي برې
موږ پيداېښتې ګڼونه لرو او نور ګڼونه، که :ناڅه ورسره بلدېدل راته نااړيين نه برېښي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځووالی يې غواړو وګښو، نو د دې ګښونو سره پرتله کو يا نوره هم ښه د دې ؛نونو په نظم .پيداښتي ګښونه ګڼلوړ دي او ناپايګڼلوړ دي .کې راولو

نوړ او ناپای ناګڼلوړګڼلوړ او ناګڼلوړ، ناپای ګ

.

.

.

.

.

.

موږ له دې وروسته په ژبه کې ناسم

.ننباسلو ويونو برخه باندې پيل کوو

داکترماخان ميږی شينواری

،، ئ ،، په پښتو تېل شوې.

په خواشينۍ بايد ووايم، چې زه په ګرامر، چې اسم، فعل،صفت يا ستاين نوم اوکه نور څه شيان دي نه پوهيږم. خو بيا هم ګومان مې دی، چې په ژبه پوهيږم او د ژبلارې سره سم پرې ليکنې او خبرې کوم، خو په خواشينۍ بايد ووايم، چې په ژبه کې دې ناسمونومو وناسمو ويونو ته يواځې زما فکر شوی، ځکه د بل چا ليکنې په دې هکله نه ګورم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه هم دا له دې امله ليکم، چې خبروته يې راواچوو او ژبه مو له ناسمونو سره مخامخ نه کړو.

راځم خپلې موخې ته او هغه دا ،،ئ ،، ده

دا (ئ) په پښتو تېل شوې،هيله ده، چې ددې د کاروني څخه ځانونه وژغورو.

ولې؟

دا ،، ئ ،، همداسې ويلکيږي، لکه ،، ی ،، نوبيا ولې دا ،، ئ ،،.

ځنې وايي، چې دا يوه د فعل اودا بل د نوم او پرونوم له پاره ده، خود صفت له پاره هم بله په کې نه شته.

دا به ومنو، چې دا دې داسې وي . پوښتنه موداده، چې ايا په دې نوروييگانو کې داسې نه ده؟ ، هغه په اسم، فعل اوصفت کې نه راځي؟

که راځي، نو د هغو له پاره بيا ولې نورې ييگاني نه ليکل کيږي؟

که داسې مخته لاړ شو، نوکومان مې دی، چې موږبه بيا په پښتو کې شل يا څلرويشت ييگاني ولرو.

.... ۲۴ ....

دا تازه په پښتوتېل شوې،،ئ ،، يواځې اويواځې د پښتو ناسمون دی.

وايي چې، تول نوي خواږه دي پرته له مرگه، نو ،، ئ ،، نوې په ژبه راتېل شوې، تل يې کاروو.او چې گورم، دايواځنی يې ده، چې تل يې دا ناسمون سم ليکو.

د توري يا نور هم ښه يې ، د غږ لرونکي توري له لارې نوم او فعل نه ټاکل کيږي. دا ،،ی،، يو غږدی اود هر څه سره راځي اوتر اوسه راتله، خوولې دې بيا د ،، ئ ،، له لارې، چې همهغه د،،ی ،، غږ په ځای يې بې له اړتيا راولو او له دې لارې فعل وټاکو.

موږ په پښتو کې داسې يوه ،، ئ ،، نه لروده، چې له عربي مو پور کړه اوبله په عربي کې هم نه شته، چې د نورو ....له پاره يې راوړو، نو که دا ،، ئ ،، همهغو عربوته پرېږدو په ژبه کې مو نه دا چې کموالی نه راځي، ژبه موله ناسمون څخه ژغوري او که نه، نو د څه سره به مامخ شو؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

که د فعل یا کړ يې بدليږي، نو باید د ټولو پرونومونو له پاره دا کار وشي. نو ددې له پاره ځما وړانديز به په لاندې توګه وي.

او که نه، نو له ،، ئ ،، هم تیر شی. ژبه هم ګډوډي نه مني.

وړانديز:

پرونوم .... کړ .. پخوانی ییګانې...اوس

ته ....ډوډی....خوري......خورئ

تاسو........... ډوډی..... خوری......خوری+

هغه،هغوي.. ډوډی......خوري......خوری+

که ما، موږ ..ډوډی.....خوړی......خوړی=

دا بیا کیدی شي د کړ (کړنې) او پوښتنې اونوروحالتونو له پاره هم نورې ورزیاتې کړي، کیدوني دي.

<u>هیله ده، چې ټول به خبرې پرې وکړو</u>

په شمیرپوهنه کې یوه لار(قانون) ده، چې که یوه لار د

.... ۲۵ ....

١ له پاره باورولري او هغه د ن له پاره هم باورولري، نو هغه بیا د د ن + ١ له پاره باوري او همداسې دا بیا د ټولو پیداښتي ګنونوله پاره باورلري. دا داسې نیمه نیمخوره دی، خو راسره ویې منی.

دلته هم چې یوڅه د یوه پرونوم کړ ،،یی،، بدلون له پاره باوري وي، نو همهغسې لاربیا باید د نورو پرونومونو کړ ،، ییګانو،، له پاره هم باورولري.

په ژبه کې بیا پوښتنغونډالي راځي او نورګرامري څه، نو بیا به د هغوسره څه کوو؟

او که داسې وي، چې د شپږ پرونومونو څخه د یوه پرونوم کړ له پاره بله ،،ئ ،، په خپله خوښه ټاکی، نو بیا به د دې نور پرونومونو پرته ددې نورو غږلرونکو تورو سره څه کوو؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

ایا د هغو څخه به هم د کوم یو له پاره بل ډول غږتوری پیدا کوو؟

که بې لارې یو، خوباید دا بی لاري پرېږدواو که داسې نه انګیرو، نوبیا دا باید ټولیزه شي، یعني د ټولو غږ لرونکوسره باید د کړ له پاره بل غږلرونکی وټاکو اود ټولو شپږ نومځاینیوو او همداسې د نومونوله پاره، چې دا به بیا مونږ له خپلې ژبې پښیمانه کړي.

همداسې: تنباکو کرو کې هم باید دا کرو له پاره کرؤ ولیکو اوداسې نور.

ژبه مو ملکیت نه دی اودا پیداښتي حالت يې د هرڅه له پاره بسیا کوي اوکه نه نوبیا خو ورته ناسم څه نه ټاکو.

یا تاسو د دې کار دلیل ولیکی، چې ولې؟

راځئ چې په ګډه دا د عربو ،،ئ ،، له پښتوبیرته لرې کړو، ډېرې بیګانې لرو.

په پای کې: زه له ټولولوستونکو ډېره بخښنه غواړم او ستاسو هر ډول ځږې ګوتنیونې ته هرکلی وایم.

د منلي خپیب غلي أه لیکنه

زما په یوې لیکنې، چې ،، ئ په پښتو تېل شوې،، درانه او منلي استاد خبیب علي د رد له پاره له دلایلو څخه یو دا دلیل راوړی. نور به یې هم درسره ګډ کړم.

.... ۲۶ ....

منلی استاد خبیب لیکې:

.،، که موږ د ډاکټر صیب ماخان شینواري خبره سمه وبولو او کړواله «ئ» په پښتو لیکدود تېل شوې وګڼو، نو دا څنګه کېدای شي چې وزیر محمد ګل خان مومند یا بل کوم لیکوال دې دومره لوی بدلون په پښتو لیکدود کې راوستی وي او په پښتو ټولنه کې دې هېچا ورسره مخالفت نه وي کړی؟،،

پیل یادونه: ماډېر دلایل راوړي او ډېر هڅېدلی یم، چې تېروتنه په را څخه ونه شي، خو دلایل مې که څوک نه مني، نو په پوهنیزه دلایلو دې یې رد کړي، نه چې هغه یا ده ویلي یا لیکلي، نو باید سم وي او یا چې د بل چا ورته نه يې پام شوی، نو زمادې هم ورته نه پام کیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زموږ مخکښانو دا ژبه سمه کړې ساتلې او به رسمي چوکاټ کې یې منځ ته راوړې، دا یوه ستر کار دی، چې پښتانه یې باید تل منندوي.

دا چې ما دا،، ئ،، تېلي بللي، نو دايي يو پوهنيز ځواب نه دی، چې هغو يا دوي دا کار کړی، نو اسي دې وي. ناسمونونه هرڅوک کوي او بيا دژبې درسمي دپيل وخت کې او دابهماته هم ټول لوستونکي وبخښي. که دا ماته ناسمه نه برېښېدی، نو بيا مې ولې دا ليکنهکوله.

په پورته ،، هغه،، کې يوه روښانه ،،ه،، اوبله پڅه ،،ه،، ده اوکه روښانه اوپڅه درته ښه ن برېښي،هرډول يې،چې بولی. دلته به نوڅه کړو؟

زما اندېښني هم همدا دي، چې نو ولې زما ورته پام شو اويا ولې زه داسي تيری کوم. دا يوپوهنيز تيری دی اوله دې امله بايد پوهنيزه جزا وټاکل شي، خو د يوې پوره څېړنې وروسته.

دا نو څنګه وڅېړو؟

موږ خوداسي يوه دولتي اداره نه لرو، چې دا کار سرته ورسوي، دا کيدی شي، چې د ژبپوه اوپه ژبه پوه کسانوله خوا سرته ورسيږي. دا خوماته وړه خبره نه برېښي، ځکه دومره ټينګار په کوم او ګران لوستونکي دې همداسي اند نه وي، چې ګوندې د يوه ليوني او سرسختي يا نانورمال کس سره مخامخ دي. زه تل په جنجالي خبروکي د ځان له پاره په حق قايل نه يم، خو په تاسو مې قانعکول هم راته اړيين برېښي.

.... ۲۷ ....

بيا ليکي:

،،بايد ووايو چې په پښتو ژبه کې همدا يوه زورکي واله «ی» په دوو بڼو ليکل کېږي، چې موخه ترې په اصل کې د دوو اوازونو څرګندول دي. د پښتو ژبپوهنې استاد پوهاند زيار صيب يې دا دوه بڼې، يوه نومواله (ئ) او بله کړواله (ئ) بولي،،.

،،استاد محمد معصوم هوتک هم يوځای پښتو يېګاني پنځه ګڼلي دي چې ګومان کوم منظور به يې ترې پنځه بڼې وي، نه پنځه يېګانې،،.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا ګوره هم پوهنيز دلايل نه شي کېدی. دا ناسمون دی، چې له هره وخته شوی وي. زما درنښت دي تولو ژبپوهانو ته ي او په تېره بيا له ما مشرانو ته.هغوي زموږژبې تهبطساره ستر کار کړی، چې موږ هغه بايدمخ ته بوزواو په هغو يې اباد کړو

ښاغلی خبيب علي صيب ليکي:

،، که موږ د ډاکټر صيب ماخان شينواري خبره سمه وبولو او کړواله «ئ» په پښتو ليکدود تيل شوې وګڼو، نو دا څنګه کېدای شي چې وزير محمد ګل خان مومند يا بل کوم ليکوال دي دومره لوی بدلون په پښتو ليکدود کې راوستی وي او په پښتو تولنه کې دي هېچا ورسره مخالفت نه وي کړی؟،،

په خواشينۍسره بايد ووايم، چې زه اوس هم په دې خپل اند کې ځانله يم، خو دا دی زما ياغيتوب ونه ګڼل شي، دا دې د يوه زاړه زده کوونکې، پوښتنوځواب وي، چې زما له تاسو هيله ده.

ښوونه نو څه شی دی؟

په پيداېښتي پوهنو کې د ښووني لارې اود يوڅه يا د غوښتنو ښوونه روښانه ده، خودا په ژبه کې هم روښانه ده او که څنګه؟

هو!په ژبه کې موږ ژبلاربنود لرو اود هغې له مخې هر څه راته روښانه راپيژندلشوي دي. د بيلګېپه توګه : موږ ګورو، چې که يو نوم په ي سره پای شي، نو هغه ښځينه نوم وي. په دې کې بايد مخامخوالی نه وي، که چيرې داشي نوم مخ ته راغی، چې په ،،ې،، پای شوی او ښځينه نه وي، نو بيا دا لار ماتيږي اوباورله لاسه ورکوي.

.... ۲۸ ....

د دې په څټ باورنه لري، يعني هروی چې په ،،ې،،سره پای شي، نو ښځينه نوم نه کيږي.

موږزموږ په ژبه کې د ،،کړی اوکړئ(؟) په ډول نورڅه هم ډېر لرو، لکه وړې،وړی، خوړې،خوړی يعني غلامي د غلامۍکړی ،،وړې،، کړې او دا ،،وړې شوې،، کړی يې د ځان سره کور ته وړې.

يا دا د انګوروخوړې داني دې غلامي راتولې کړي او هغه کس ورته امروکړ، چې دا به خوړې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوري، دا د انګورخوري داني به خورې. يا

ولې ولې ولې

دلته ګوره ستونځه په بيګانو کې نه ده، دا د ژبې تولیزه ستونځه ده او له دې ستونځوسره مورږبلد یو اود ستونځوبې له پاره یې نورې پخپله منځ ته راوړې لارې نه پیداکوو.

د مشرانو لیکنې: دا چې زموږ مشرانوداسې لیکلې، دا پوهنیز د لیل نه شي کیدای. پوښتنه دا ده، چې دا نو بیا ولې د نورو ییګانوله پاره باوري نه دي.په دې هکله ما په خپله لیکنه کې یو لښتکی په توګه هم لیکلې، چې دې نورو بیګانوسره دې نو څه وشي. یوه لار(قانون) چې تولیزنه وي،هغه باورنه لري.

د شمیرپوهنې لار د ژبې لارې څخه هم نه شي بیلیدلی،هلته لارده، چې یوه لار د یوه

ګڼ له پاره باوري وي او د یو بل ګڼ له پاره هم باوري، نو بیا هغه لار د تولوګڼونوله پاره باوري ده.

دا ژبلار نه ده، خو په ژبه کې یوه نوې لارده، چې په سمون یې خبرې باید اجازه ولري.

منلی خبیب غلي لیکي:

،،د دې غونډې په پایله کې چې کومه فونیمیکه الفبې وټاکل شوه، په هغې کې هم ینځه یېګانې دي. البته په دې «ئ» بنه پکې کومه یې نشته.،،

.... ۲۹ ....

زه د ینځه یا بشپړو بیګانوسره ستونځې نه لرم، خو دا باید ژبلارې سره سمې، یا د ټولو له پاره او یاد ،، ئ ،، لهپاره هم نه.

دروند خبیب غلي لیکي:

،، باید ووایو چې په پښتو ژبه کې همدا یوه زورکي واله «ی» په دوو بڼو لیکل کیږي، چې موخه تري په اصل کې د دوو اوازونو څرګندول دي. د پښتو ژبپوهنې استاد پوهاند زیار صیبب یې دا دوه بڼې، یوه نوموالي (ی) او بله کږواله (ئ) بولي.،،

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه د سترو او غوره ليکوالانوپه ليکنوکي دا ګورم اوزورېږم، چي په هکله يي څه ليکم، خو په کلکه په دې اند يم، چي يا ،، ئ ،، نه شته او يا د نورويېګانو اوازونو يا غږونو له پاره هم بايد ييګانې پيدا شي.

که دا يوه لار وي، نوموالي اوکړوالي يي ګاني شته،نو د با يد دا د نورويېګانوله پاره هم وي.

يوه لار (قانون) په هغه وخت کي باوري دئ، چي توليز وي.

ښاغلی خبيب غلي ليکي:

،،که موږ دا «ئ» له پښتو ليکدود وباسو نو د سوېل لويديز وګړي به څه کوي؟،،

ييګاني څلور اوبنې بدلې: دا د ژبپوهني لار نه ده، چي بنې دې بدلې وي اويې دې همغه وي. دلته دې هم بيا د نورويېګان له پاره همغه يي خوبدله بڼه پيدا شي.

په پوهنه کي يوڅه د يو چا يالورله پاره نه کيږي.

ما رښتيا دا د عربو يې بللې،کله د ګوډي الف او کله يي د مسئول يي بولم. موږ هم مسئول يو د مسئول يې بايد و ليکلی شو.

زه دا ليکنه نه اوږدږم، په دې ليکنه پسې مې بله ليکنهکړې، هيله ده، چې ګران لوستونکي او مينهوال به يې ولولي.

.

. ... ۳۰.........................…

ډاکتر ماخان ميږی شينواری

بيا هم دا ،، ئ،، تپل شوې

د مخه يو څو غوره راوړني

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر اوسه مې چې د تاند په درنه خپرونه کې څه خپاره شو،هغه زموږ د ناسمونونو له امله وو، هیله ده، چې په دې لار کې به زما لیکنې داسې لږ څه دې ناسمونونو ته ستاسو پام را اړولی وي.

په یوه پوهنه کې چې یوڅوک څومره ورننوځي، پوهیږي، چې څومره نه پوهیږي. په دې بوهیږم، چې ژبه څومره ستونځمنه ده، خو چې سړی خپله په یو څه کار وکړې هلته د داسې یوبل څه سره مخامخ کیږي، چې په هغې هم باید کاروشي.

زه بیا بخښنه غواړم، چې په ډېرو موضوعاتو به ډېرو ژبپوهانوکارکړی وي، خودا چې زه نه پوهیږم، زه ملامت یم او دا چې زه هم بیا څه په لیکم، نو دا هم بیا سمکارځکه بولم، چې ګورو په یوه موضوع په لسګونه که نه سلګونه کسان کار کوي اودا هم غنیوالی یا بډاینه ده.

ناسم ویونه څنګه پیژنو؟

د لته بیا لږ تکرار دی، خو زه اړ وم، چې دا مې لبکلې وي او اوس یې راتهلږې:ول شتونځمن برېښي.

دا په پیداېښتي پوهنو کې لږساده ده، چې په ناسم څه وپوهیږو، په ژبه کې داسې لږڅه ستونځمن کار دی، خوسره له دې هم په ژبه کې د ژبلار په بنسټ لارې شته او داسې یې لنډ به ګوته کوو.

لومړی: داسې ویونه، چې د پیداېښت په اوږدو کې یې د پیداېښتي لارو سره سم لرو، نو د هغو له ډلې ځنې ویونه راباسل او په بل ډول یې نومول ناسم دي.

لکه موږ اوتاسې په ګڼونو کې د لرلې لار څخه په څنګ کیږو، چې بېلګه یې دېرش سلمې ته دېرش سلنه وایواودا پخپله بې لارې ده یعنې د پیداېښت سره مخامخوالی دی.

دویم: د یوکره پیژند لرونکی وي د بل په ځای اېښوونه ناسمه راځي: که د یوه څه له پاره په پیداېښتي توکه په نامه نه پوهیږو، لکه د مایع له پاره، نود خپلې ناپوهی په بنسټ بیا د دې له پار یود بل څه له پار ټاکلی کره پیژند لرونکی نوم یا وی ټاکو، چې دا بیا هرومروناسم باید وي، لکه د مایع له پاره چې اندول پښتویې بهیدونکی دی او اوبلن وایو.

دریم:

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګوره بیا لور، لور اولورهم لرو، نودا تو پیرونه به بیا څنګه بیلوو، دا خوژبه ده اوداکاربايد وکړيشو، بي له دې چي پرته له ژبدود د ژبي په تورو کي زياتوالى راولو.

:اوس راځو دې ته چي

بيا هم دا ،، ئ،، تپل شوې

زه پوهيږم، چي زما ليکنې زموږ د ټولودرنو ليکوالانوسره په مخامخوالي کې دي، خو زه د دې روښانولوله پاره اړيين ګڼم، چي دا خپل اند له تاسوسره ګډ کړم.

بيا هم که دا د داسي څه ليکونکي ما باوري کړي، خو دا هم يوه ښوونه ده اوزما زده کړه.

زه تاسوته لوړه کوم، چي زما ليکنې نه د چا د مخامخوالي له امله دي، نه ياغي يم اونه يې خوي لرم اونه د ځانښووني له امله دي. زما ليکنې يواځې اويواځې د لا نورو روښانه ونو له امله دي.

زه به د خپلومشرانو په ځانګړې توګه د ژبپوهانومشرانو ډېردرناوی ځکه کوم او لرم، چي همدا دوي دي، چي دا پښتو يې را ژوندۍ کړی، ژوندۍ ساتلي او ژوندۍ به يې ساتي. دا د دوي برکت دی اود هلوځلولاسته راوړنه ده، چي اوس دا ژبه د ورکيدو کندې ته نه شي لويدلی.

زه دلته د دې له پاره يوه لنډه يادونه کوم اوبيرته تاسو درانه همهغي خپلي پخوانی ليکني ته رابولم، چي ويې ګورئ، هلته داسي نورد ويلوڅه نه دي پاتي شوي اوزما دلايل هم په سم انديزدليل ژبلارې نه دي رد شوي.

زه يوه بيلګه راوړم:

زه يواځې دې ته ګوته نيسم، چي په رښتيا دا د عربو د ګوډي الف ،، ئ ،،، چي موږ هم ورته د ،، مسئوليت،، په ليکلو کي اړ يو او زموږ د ناسم ليکندول يا – دود مسئوله ده، مسئوليت د همغومسئولوپه غاړه واچوو اونوره يې همغه يواځې ،،مسئوليت،، ته پرېږدو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوه يادونه دې وي او هغه دا چې دا د ،، مسئوليت،، ئ د دريم ډېر ګړو کړنو له پاره تل همداسې سمه نا سمه ليکل کيږي، دا په دې مانا، چې د ليکوالانو پام يې ډېر ځان ته را اړولی.

هغه دلايل، چې زما د ليکنې مخامخ – چې ئ په پښتو تپل شوې- ليکل شوي، زه ورته په لاندې توګه ګوته نيسم:

دليل – چې هرومرو بايد پوهنيز وي- راوړو، يا يې منو او يا يې په يوه پوهنيز دليل ردوو.

زه زما د پخوانی ليکنې د ردونې دلايل په داسې لنډه توګه په ترتيب راوړم او بيا يې يا د منلو او يا نه منلو پوهنيز دلايل په همهغه ترتيب له تاسو سره ګډوم.

زما دليکنې مخامخ ليکنې:

لومړی - دا چې زموږ مشرانو دا ئ داسې ليکلي، نو دا له دې امله سمه ده اوسمه بايد وي.

او يا دا چې:

که دا ئ ناسمه وي، نو ولې په دومره وخت کې زموږ د مشرانو دې ته فکر شوی نه دئ

دويم:

ييګانې څلور اوبنې بدلې يعنې په پنځه ډوله ليکل کيږي، دا يو غږ، چې همغه غږ دئ، په دوه ډوله- چې ی او بله يې ئ ده- سره ليکو.

:دريم

.د غلامۍ کړۍ ماتې کړئ :غونډاله لرو

دلته نو بايد د ،، کړۍ،، نوم او ،،کړئ ،، منځ کې توپير وشي، نو له دې امله دا يوه کړياله .او دا بله نومياله يې دي

د پورته درې راوړنو مخامخ دليلونه:

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړي ته:

موږد خپلومشرانوپوهانو په پوهه نوې زده کړې کوو اود ژبسمون له پاره په دې زده کړو ودان نوي سمونونه ورزیاتوو. دا له پیداېښته پیداېښتي خوي دی، دا په دې مانا چې که زموږ راتلونکي له موږڅخه پوره په هر څه کې د مخه نه شي، نو دا به بیا زموږ ملامتیا وي.

هره پوهنه کې چې یوه لار تولیزه نه وي، ناسمه ده.

نیسو، چې د ،، ئ،، لیکل اړیین دي، نو پوښتنه به بیا دا وي، چې دا نو بیا د نورویيګانوله پاره ولې باید باوري نه وي. په دې هکله ما په خپله لیکنه کې یو لښتکی په توګه هم لیکلي، چې دې نوریی ګانوسره دې نو څه وشي.

د شمیرپوهنې لار د ژبې لارې څخه هم نه شي بیلیدلی،هلته لارده، چې یوه لار د یوه ګڼ له پاره باوري وي او د یوه بل پسې ګڼ له پاره باوري شي، نو هغه لار بیا د ټولوګڼونوله پاره باوري ده، دا په دې مانا، چې یوه څه ته یوه لار وټاکو، چې هغه کار موږ کړی وي او هغه بیا د بل اړوند څه له پاره باوري نه وي، ناسم دی.

دا شمیرپوهنې لار په شمیرپوهنه کې ښوول کیږي.

زه د سترو او غوره لیکوالانوپه لیکنوکې دا ګورم او زوریږم، چې په هکله یې څه لیکم، خو په کلکه په دې اند یم، چې یا ،، ئ ،، نه شته او یا د نورویيګانو او اوازونوله پاره هم باید یيګاني پیدا شي.

بیا: یوه لار (قانون) په هغه وخت کې باوري دی، چې ټولیز یا ټولباوري وي.

دویم ته:

.

دا د ژبپوهنې لار نه ده، چې ښې دې بدلې وي او یې دې همغه وي. موخه د ،،ی،، ویینه ده اود دې له پاره دا ،،ی،، بسیا کوي او که نه، نو دلته دې هم بیا د نورویيګان له پاره همغه یې خو بدله ښه پیدا شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

همداسي ده.،، چې ،، د غلامی کړی ماته کړی،،. ځکه چې:

یو: په پورته روښانونه کې خوستونځه په ،، ی، ئ ،، کې نه ده، دا د يې‌ګانو دنده هم نه ده او زه په بل څه کې هم ستونځه نه ګورم، که په زور يې نه پيدا کوو. دلته په لومړۍ کړۍ کې ک بايد يوزورکی ولري يا لومړی کړۍ دوه سيلبې لري يعنې يوه سيلبې يې ک – او بله يې –ړی ده او دا دوهمه کړۍ يوه سيلبې ده.

همداسې ده. ،، چې (د غلامی کړۍ ماته کړی). ،، که نه نو دا ورته ستونځې د نورو يی ګانوسره هم پېښوي.

د بيلګې په توګه دې لاندې غونډالې ته ستاسوپام راګرځوم:

په کړۍ او ک-ړی کې چې غواړو توپير وکړو، نو بايد په دا يوه کې د ک پسې څه راشي او نه د وی په پای کې بلو، چې هغه د ناسمې ويېنئ – که ورسره مخامخ کيږو= راشي.

غلامي دا دلته ولي دا وړې خورې ورې وريژې(ز، ج) يا د ډوډۍ ټوټې هلته وړې او خورې (غونډاله که ښکلې نه وي، نو بخښنه دې وي).

دلته هم لومړۍ وړې، خورې دوه سيلبې دي يعنې ،، و - ، - ړې،، او ،،خو - ، رې،، اودا دوهمې يوسيلبې دي، دا په دې مانا، چې د کړۍ او کړی سره له هرې لورې يو ډول دي.

اويا

ولې ولې ولې؟

په پورته کې دا ،، ې ،، دربواره يا درې ځله راغلې، يوه پوښتنه ده بله يې نوم دی او بله يې کړنه ده دا په دې مانا چې په شپږواره ردبدلېدنې سره يعنې له وې دربواړه هريو هر ځای نيوی شي.

د لته دې نوبيا يوه ،، ې،، وي اودربواره ليکنې.

که دلته اړيين نه وي، نوبيا دې په ،،کړی،، ولې ،،ئ،، راشي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

بله بیلګه به بې له یې راوړو:

،،تلل (له یوه ځای څخه وبل ځای ته،، او،،تلل (یعنې د یو څه کچول یعنې د څومره والي جوتول)،، همداسې ،، تلنه،، او ،،تلنه،،.

ګوری زموږ په دې ډول ستونځې لا ډېرې دي.

غلامي هلته ستا تلنه (له یوځاي څخه بل ځای ته) به هرومروستا د بار تلنه(چې څومره دروند دی) اړیینه کوي.

کوچی په کوچ کې کوچ له ځان سره یووړل.

کوچی کوچ په کوچ کې له ځان سره یووړل.

کوچ(کوچ: له یوځای بل ته تلنه او دابل یې هغه غوړ خوندور کوچ)

کچه (؟)

ډاکتر ماخان میرزی شینوری

دې لیکنې ته مې پام شو چې ومې لوستل: په ننګرهاار کې د کابل په کچه روغنوت جوړ شو.

موږ په ژبه کې چې څه په خپله خوښه لیکو، بې له دې چې په هغه وپوهیږو، ناسم راځي. د بیلګې په توګه دا کچه زموږ په ژبه کې د داسې څه له پاره زموږ د لیکلوست خاوندانو له خوا کارول کیږي، چې هغه یې ترې پوهیدنې اوبنسټیزې مانا سره هیڅ اړوندوالی نه لري

کچه څه ته وایي اوموږ دا څنګه، ولې او د څه له پاره څنګه ناسمه کاروو؟

.... ۳۶ ....

په لاندې کې یوڅو بیلګې راوړو اوبیا ګورو، چې دا کچه څنګه او د څه له پاره کارول شوې دي.

لولو:

(c) ketabton.com: The Digital Library

الف : ،، په جلالاباد کې د کابل په کچه روغتون جوړشو،،.

ب : ،، سږ کال د ټول هواد په کچه د مالي ستونزو له امله ۲۲۰ کارخونې تړل شوې دي،،.

پ : ،، ننګرهار کې د درې ولایتونوپه کچه د ړندو تر منځ د کرکټ پنځوس اوریزه سیالي پيل شوه،،.

ت : ،، ولسمشر غني د سیمې په کچه د ترکمنستان...،،

ټ : ---- کله کله لولو، چې: ،،...په ډېره کچه...،،...
ث: :.... ،، د سیمې په کچه مرکز جوړ کړي،،.
ج : ---- افغان نوولس کلنو د اسیا په کچه د کرکټ تاریخي اتلولي وګټله،،.

ح : ،،افغان حکومت په ځايي کچه سولې ته د طالبانو هڅول غواړي،،.
ګرانولوستونکو! تاسوپه دې باوروکړي، چې دا پورته ټولې غونډلې ناسمې دي او هيڅ ترې نه پوهيدل کيږي.
داسې به نه وايو، چې دلته به له کچې موخه دا يا هغه وي.
د ليکونکي موخه خو به څه وي، خوپه هرډول ناسم دي.
که ورته زير شو، نو ځنې ځايونوکې ،،کچه،، زموږ په ادبياتوکې د ستاندرد(معيار)، سطحې(هوارې)، سويې، ليول له پاره کارول کيږي او له ځنو خو هيڅ نه پوهيدل کيږي.

موږبه الف : ته پام وکړو ،، په جلالاباد کې د کابل په کچه روغتون جوړشو،،.

که ووايو، چې (په ډېره بخښنه): ،، په جلالاباد کې د کابل په ،،درچه،، روغتون جوړشو،،.

يا يو بل څه

نوپه دواړو او په بل څه کې به هم موږ په همغه موخه وپوهيږو، لکه پورته مو چې ګوته ورته ونيوله يعنې ستاندارد يا مغيار.

دا هر څه به روښانوو اوبيا به دې ناسمون ته ګوته نيسو:

لومړی دا څه څيرو، د څه له پاره چې ،، کچه،، کارول کيږي.

د ،،کچې،، پيژند د ټولو، چې له پاره يې کاروو په پای کې راوړم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څه پيژندونه راوړو:

لومړی: ستاندارد یا معیار:

يو ستاندارد **Standard** يو پرتلييز ډوله يوونيز يا يوونيز شوی يا ښهيي يووالیز ، لا نور هم پيژندل شوی او زیات کارول شوی(یا لږ تر لږه هڅيدنی وړ) رقم او ډول دی، چې يو څه جوړ کړي یا يو څه منځ ته راوړي، کوم چې د نورو رقمونو او ډولونو په مخامخ٠مقابل) برياليی شوی وي.
لنډ: دجوړښتونو په پرتله کې دجوړښت بریالي ډوله جوړښت ،،ستاندارد یا معیار،، دی بیا: دا که کورونه وي یا ماشین الات، د جوړونې له پاره یې ډېر مسلکي کسان وړاندیزونه کوي اودا وړاندیزونه بیا سره پرتله کیږي، هریو ډول چې د غوښتونکو کسانو خوښ شو،هغه بیا ستاندارد یا معیار دي، چې دا د جوړېدو څه به بیا په همغه ستاندار یا معیار کوړیږي او نه په هغه کچه.

دویم: نیوو Niveau :

١ – ټاکلې هواره یا کرښه ده، چې د ځمکې د سرهوارې سره غبرګه ځغلي.
پوهیږو، چې دلته سړی سمسمکیوالی سره پرتله کوي او دا هر اړخیز. دلته د نیوو په ځای هواره یا سطحه یا level راوړل شوې.
٢ - Niveau : یوه ټاکلې پوړۍ ده، کومه چې له مخه ورکړشوې سکالا باندې شتون لري او له هغې سره سړی یو څوک یا شي ارزوي. که څوک د زده کړې یا پوهې له مخې یوبل سره پرتله کوي، نو دلته سړی وایي، چې دا په یوه یا برابره سویه دي. روغتون یا بل څه چې سره پرتله کیږي هم سویه ویلی شو یا وایو.
،، هغه ربښتیا سویه لري،، د روزنې درجه
١ – ته د ځان له پاره جګ ستاندارد یا معیار ټاکې، چې ته اوس سملاسې درس ویلو ته د تلو هیله لرې.

دریم: نورم Norm :

نورم: ټولیز منل شوې نه لیکلې لار یا قانون دی، چې باید د هغې پسې سمه تلنه وشي یا سړی ځان د هغې پسې چمتو کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

،، نورمونه کره کړی یا نورمونه کیږدی،،.

دا یا هغه چي ټولیز ورځنی(مروج) یا پیژندل شوی وي.

،، د هغي لویه د نورم څخه قوي تغیر ده.،،

زیات وخت چي ډېر مخ ته لرو.
د انسانانو د ګډ ژوند له پاره ټولیز پیژندل شوي، منلي باوري لار"ethische Normen"
یا اخلاقي نورمونه.
دا په تخنیک کي تخنیکي نورمونه شته اوداسي نور.

څلورم: سطحه (هواره) Ebene:

یو څه د یو بل څه سره په برابر جګوالي. دا د ارزښت له پاره کارول کیږي. دا هم د لیول له پاره کارول کیږي.

اوس راځو کچوني یا کچي یا کچولو ته:

کچول نو څه ته وايي؟

اوس د کچي پیژند ورکوو اودا پورته پیژندونه هم په پام کي نیسو، چي څنګه اوولي يي له پاره کچه کاروو.

پیژند: کچول دي ته وايي، چي د کچوني فزیکي لویه (اوږدوالی، دروندوالی،مهال) د یوه کره ټاکلي کچیوون یا کچ یووالي (متر، کیلوګران، ساعت) سره پرتله شي.

د بیلګي په توګه یوټوکر په کچه کوو. وه بوري غنم په کچه کوو.

له یوځای څخه وبل ځای ته د تګ وخت په کچه کوو

اوبس همدومره او نه وراخوا.

.... ۳۹ ....ږږ

بیا

(c) ketabton.com: The Digital Library

د يوې لويي د پيدا کولوله پاره دالويه بايد په اړونده کچووني يا کچ الي سره په کچه شي. د بيلګي په توګه د يوه واټن څرګندول يا معلومول په متر يا ... کچولو سره روښانه کيږي.
که دوه اوږدوالي سره پرتله کوو، نو وايو، دا يو د دې بل څخه په کچه ستردی. دلته نو په کچه ستردی.

يعني کچه، کچونه اويا...د يوې لويي د څومره ولي د روښانولو له پاره اويا د دوه همغو لو يو له بل سره پرتله کونوله پاره هم بايد دا لويي په کچه شي.

د هغو څه له پاره، چې څومره والی نه څرګندوي اود يوبل څه او موخي له پاره کارول کيږي د کچي کارونه ناسمه ده.

که داسي لړنور څه په ورزيات کړو، نوزيان خو نه لري.

نوڅه په کچه کوو؟ موږ چې څه په کچه کوو، هغه فزيکي لويي دي.

(فزيکي) لويي څه شی دی؟

موږ په ورځني ژوند کي تل يا زيات وخت د دروندوالي، اوږدوالي اومهال سره سر اوکارلرو.

دا لويي دي.

دا چې دا لويي څومره لويي دي، د کچيونونو سره يي کچوو يا پرتله کوو.

کړنه: د يوې لويي کچه ونه، چې له دې لارې يي څومره والی ځان ته روښانه کوو.

يوون يا يووالی : دا بايد د يوه څه سره پرتله شي، چې دې پرتله ونو څه ته يونونه (يووالي) وايو. ناسم عربي يي واحدونه، چې واحد يوه ته وايي(عربي کي ورته وحدة (ه چې په سر يي ټکي وي،نه شم ليکلی) وايي ، چې انګريزي او الماني يي unit Einheit, دي، چې د يوې الي له لارې کيدی شي اودا الي کچوون الي يا د کچوني الي بولو يعني هغه الي چې کچول پرې کيږي اودا يوونونو ته، چې د کچولو له پاره يي کاروو. کچون يوونونه يا کچون يووالي (کچه -وون-يووالي) وايو.

په پيل کي مي چې کومي غوندالې راوړې، بيايي راوړم او داسي لنده شننه يي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

الف : ،، په جلالاباد کې د کابل په کچه روغتون جوړشو،،.

دا ،، کچه،، په پورته کې د معیار له پاره کارول شوې.

ب : ،، سږ کال د ټول هواد په کچه د مالي ستونزو له امله ۲۲۰ کارخونې تړل شوې دي،،.

،، سږ کال د ټول هیواد په کچه،، څه ترې پوهیدنه نه لري یا څه نه شته.

پ : ،، ننګرهار کې د درې ولایتونوپه کچه د ړندو تر منځ د کرکټ پنځوس اوریزه سیالي پیل شوه،،.

،،ننګرهار د درې ولایتونوپه کچه،، څه شی نه شته

ت : ،، ولسمشر غني د سیمې په کچه د ترکمنستان...،،

،، د سیمې په کچه،، څه شی نه شته

ټ : ---- کله کله لولو، چې: ،،...په ډېره کچه...،،...
،، ... په ډېره کچه..،، څه شی نه شته.
ث: :.... ،، د سیمې په کچه مرکز جوړ کړي،،.
،، د سیمې په کچه،، څه شی نه شته.
ج : ---- افغان نوولس کلنو د اسیا په کچه د کرکټ تاریخي اتلولي وګټله،،.

،، د اسیا په کچه،، مې ګوماندی، چې د اسیا د سویې له امله کارول شوی وي،خوبیا هم ناسم دی.

ح : ،،افغان حکومت په ځایي کچه سولې ته د طالبانو هڅول غواړي،،.
،، په ځایي کچه،، څه شی نه شته.

په پای کې زما هیله اود لیکنې بخښنه یې راته وکړی:

۱ – چې څه لیکو،باید پرې پوه وو.

۲ – په څه باندې یا د څه په هکله چې څه لیکو، باید پرې پوه وو.

.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳ – د بلې ژبې نوم يا بل کوم ،، وي،، له پاره پښتو چې پيدا کوو – پرته له انډول وي ـ ، ترې تيرشو. ومو ليدل، چې دا مود ناسمونو سره مخامخ کوي.

او که بيا هم

۴ – څه ليکو نو په دواړو ژبو بايد وپوهيږو اووګورو، چې دا يې نږدې انډول کيدی شي، اوکه نه؟

۵ – که غواړو، چې د پردي ،، وي ،، له پاره پښتو وليکو، نو موږدا د همدې پيداښته زده کړې او راسره ژبې څخه بايد راونيسو، نو بايد وګورو، چې دا ولې انډول دئ اود څه له پاره کارول کيږي؟

۶ ـ بيا مې هم هيله ده ، چې هغه د باندني ويونه، چې پرې نه پوهيږو، همهغسې يې وليکو، پښتوورته پيدا نه کړو، ځکه چې هر کار د هر چا نه وي اونه يې وبولو، که دا ډېر يا لږ پوه وي.

د لا سمون له پاره ستاسو مرستې، کوتنيونو او وړانديزونو په هيله.

خبرې له خبروراوځي اوپه خبروسميږي. هيله ده، چې خبرې په وکړو.

ډاکتر ماخان ميرږی شينواری

ولې اوبلن

د نه په پښتو بللشوو نومونو او ويونو د پښتو ناسم انډول:

غواړم د ګرانولوستونکوسره هغه څه ګډ کړم، چې ژبې ته مو ناسم راننباسل شوي، دا په دې مانا چې ناسم مو ژبې ته نه دې راننوتي.

زموږ هيوادوال يا نوره هم ښه، ليکونکي په پښتو د مايع په انډول نه پوهيدل اودا چې مسلکي نه وو، نو پوهيدلی هم نه شو يا په دې هکله له ستونځوځانونه ژغورل، نودې ته يې يعنې مايع ته يې په پښتو کې د انډول له پاره اوبلن نوم وټاکه. په وټاکه باندې ځکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

زوراچوم یا لیکم، چې انډول یې ورته ونه شو کارولی له دې امله یې داسې ناسم اوبلن وباله.

اوبلن نوڅه شی دئ؟

اوبلن په ژبه کې د شیانو یا تنونود یوه ټولګي یو پیداېښتي خوي یا وی دئ او په نوروژبوکې هم انډول باید ولري. دا چې اوبلن لا بهیدونکي نه دئ، زمونږ ادیبان په دې نه پوهیدل او د نورومرستي ته یې هم غوږنه نیوه، نو له دې امله د عربي مایع انډول هم نه شو کیدلی. دا نوم ورته ټاکل شوی یا غوره شوی دئ اونه په پیداېښتي توکه دا انډول دئ.

مونږ د دباندني وی یا نوم له پاره پښتونوم نه ټاکو اوباید ویې نه ټاکو ، مونږ یې انډول پیدا کوو، چې دا کار کیدونکی دئ.

پښتو یوه ډېره توانمنده ژبه ده او په هره ژبه کې چې په پیداېښتي توګه څه وي، هغه هرومروپه پښتو کې هم شته.

دې ته د ټولولوستونکوپام رااړوم، چې د داسې پیداېښتي ویونو له پاره لکه مایع هرو مرو پښتو انډول باید وي او مونږ هغه باید په دا خپله لرلې ژبه کې ومیندلی شو، داسې نه لیکم، چې پیدا کړو، شته دی باید د پوهنې په بنسټ ولټول شي.

زمونږ ژبپوهانو فکرکاوه، چې ګوندې مونږ د مایع له پاره پښتو انډول نه لرو او باید یو ښه، لنډ او ښه غږیزنوم یا انډول ورته وټاکو، نو له دې امله یې مایع ته اوبلن نوم وټاکه.، چې په همدې غږېږو.

زه د پوهنې وزارت په نصاب او دې خبروکې وم، خو زما توان نه رسیده، ځکه چې زه د پښتوځانګه کې نه وم.

مونږ ډېرتنونه لرو، چې مایع دي، دا په دې مانا، چې دا د تنونو ګډ خوي مایع د تنونویو ټولګی جوړوي، نو له دې امله داسې مخ ته ځو او فزیک څخه ګټه پورته کوو یا اخلو:

مونږ تنونه یا اجسام د خویونو له مخې یاد زرو سره ټینګ نښتوالي له امله (چې د جوړښت له امله یې غوره کوي) یا د تودوخی په بنسټ په درې ټولګیو وېشو(فزیکي پیژند):

لومړی:

(c) ketabton.com: The Digital Library

کلک بدنونه، د بدنونو هغه ټولګی، چې بې له باندنی اغیزي یې زرې سره کلکې نښتي وي او بې له باندني زوره ځاي په ځای وي.

لکه:تیږه، لرګی، یخ، واوره او اوبلنه واوره (دا هم لا اوبه نه دي) اونور

دویم:

ښنتیونکي – یا غاز ډوله بدنونه: د بدنونو هغه ټولګی دی، چې زرې یې سره نه وي نښتې اوزرسره بیلیږي او یا دا چې بې له باندنی اغیزې ښنتي(هرې لور ته ځغلي). دا نو د ژبې د قانون اود دې خوي سره سم ښنتیدونکي یا ښنتیدوني بلل کیږي (نه ! ښه یې: ښنتیدونکي دي) او سم اندیز هم ځکه دی، چې هرې لورې ته ښنتي لکه غازونه. د اوبوبوخار اونور

دریم:

د بدنونو هغه ټولګی چې زرې یې داسې نښتې وي، چې کلکې نه وي اویوبل ټیلوهي یعنې مخ ته بیايي یا چې بې له دباندني زور یا اغیز بهیږي. دا بهیدنه یې خوي دی اوله دې امله بهیدونکي یا بهیدوني بلل کیږي یا د بدنونو بهیدونکی ټولګی بلل کیږي.

نورهمداسې مخ ته ځو: اوبه، شدې، شرومبې، تیل او ورته شیان یعنې تراوسه مایعات څه خوي لري،

دا هر څه د همغه خوي له مخه ټولګیز کیږي. اوبلن غازنه شته، خو بهیدونکی غاز شته.

لنډ: که تاسو یو په عربي پوه اوداسې لرډ فزیک سره بلد کس څخه وپوښتی، چې مایع ته په پښتو څه وایي، هرومروبه درته ووایي، چې بهیدونکی.

دا داسې د بلې ژبې نوم یا وی ته د اندول میندلو پاره باید په هغه بلې ژبې اومسلک پوه افغان وي، نه توکلي کسان.

جبه اوبلنه ده، هغه څه چې اوبه یې زغملې وي، اوبلن دی، مګر یوڅه مایع اوبلن نه دی، پخپله اوبلن لا نه بهیږي، یعنې دا اوبلن لا اوبه نه دي.
دا ګاز یا غاز، چې تاسو ورته ګوته نیولې ده او ناسم یې،، اوبلن غاز،، بولی، د اوبو س

.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ره ګډ خوي يې يواځې دا بهيدل دي، نور بل کوم خوي ورسره ګډ نه لري او نه يې اوبه زغملې، چې اوبلن شي، دا بهيږي، چې له دې امله بهيدونکې غاز دی او نه اوبلنيږي.

بيا : اوبلن لا تراوسه کلک يعني نرمه واوره ده، چې پسې ويلې کيږي اوله دې امله چې ټوټې يا زرې يې سره نښتې دي بيا اوبه کيږي، چې بهيږي، دا په دې مانا، چې اوبلن اوبه نه وي، نو بهيدونکي يعني مايع نه دي. اوبلن لا واوره ده خونرمه.

څوک چې د تلنې توان لري، تلونکي دي. څوک چې د خوړنې خوی يا توان لري خوړونکي دي، څه چې د الوتنو خوي لري الوتوني يا الوتونکي دي او داسې نور لکه اوسيدونکی، لوستونکی او او... يعني د بهيدلو توانوالو ته بهيدوني يا بهيدونکي بايد وويل شي او دي، او نه دا ناسم اوبلن.

اورغورځونه اوا وربهيدنه :

ما يوه ليکنه ولوستله، چې لاوا يې ،،اوروبی،، بللی وو، چې زما اند يې زما د مخه ليکنې په بنسټ په دې هکله څه ليکلو ته راوهڅاوه، چې له تاسوسره يې شريکوم.

موږ اورغورځوني لرو، چې هغه اور راغورځونه يا غورځوي او دا اورغورځونه يې بيا داسې حالت ته ورسيږي، چې بهيږي. د پورته روښانونې سره سم، دا هم دا د اورغورځونې لاوا، چې بهيږي، نودا اوربهيدنه ده يا ،، بهيدونکی اور،، دئ.

دلته ګورو، چې دا لاوا يا اور نه اوبلن کيږي، دا اور بهيږي، نو له دې امله بيا هم په دې ټينګار کوم، چې د عربي مايع له پاره اوبلن کارول پوره ناسم دئ او دا د پښتوسره تيری دئ.

يادونه: دا د دې ليکونکي ته دومره درناوی لرم، چې داسې لړڅه يې د پوښتنې لاندې نه شم راوستلی. زه ترې بخښنه غواړم.

که داسې نرم د موټرو خوزت وي نو ، نو کړی شو ووايو، چې دموټرو نرمه بهېدنه دا په نورو ژبو کې همداسې ده. خوزښت دوی هم لري او همداسې که تاسو په حج کې د ورايه يا له پاسه لاندې کسان چې له تورې تيږي راګرځي وګورئ، نو دا هم داسې بريښي، لکه چې بهيږي، ګورئ، که دلته اوبلن ووايی، نو دا به بيا د ژبې سره پوره ناروا کړنه وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

،، تر،، until

د اړیکویونو سره مې اړیکې له دې امله ونیولې، چې د سربل ،، تر ،، سره مې داسې لړ څه جنجال ته نیت وو او داسې لړڅه ګوته ورته نیسم اویوڅونور هم همداسې غوره یې یا هغه چې ماته لړ د شنلو وړ برېښي لړ غزول ییې ستاسو مخ ته ړدم.

دا خبرې به داسې لړڅه اوږدې شي، خودا چې کاغذ نه لړیږي او چاپوم یې هم نه نوګومان مې دئ، چې تاسو به هم را څخه ورسره ونه زوریږئ.

د انګرېزي ژبې څو پرېپوزېشنونه راوړم د الماني ژباړې سره او بیا یې د پښتو سره پرتله کوو.

د اوس دپاره به دا درې بسیا وکړي او که نور یې په دا منځ کې راغلل، هغه به هملته په ګوته کړو.

With; from; until

الماني یې: mit; von; bis

پښتو یې:

له ... سره، له ... څخه ،تر یا د (له) ... سره، له ...(څخه)، تر

زه لومړی د جرمني څخه دbis (انګرېزي: until)، چې د پښتو معنا یې تر (... پورې) ده یو څو جملې د ،، تر ،، لپاره راوړم، په دې هیله، چې ګران لوستونکي به یې بیا د (دلته ،،له،، نه لیکم، چې وروسته پرې غږیږو) پښتو سره پرتله کړي، نه داسې نه چې پرتله یې کړي, بلکه وګوري، چې پښتو یې هم همداسې سمه ده او که څنګه او په هغه خپل وخت کې بیا دا نور دوه هم د څیړنې (موږ بلد یو چې تر(سم نه دئ) څیړنې) لاندې ونیسو.

په ژبه کې د ،، تر،، کارونه :

(c) ketabton.com: The Digital Library

اړیکوی تر: له دي سربل ،، تر ،، سره موږ د یوڅه یعني پیښي، نوم، مهال او همداسي د ځاي پای په ګوته کوو، یعني دا په هغه وخت کارولکیږي، چي دا پورته یاد څه پوله ولري یا پولي ته ورنږدي کیږي.

لنډ: د پیښي، مهال همداسي ځای او یو څه اخرني ټکی یا پوله په ګوته کونه.

یادونه: دا دي دلته بیا هم په کلکه وویل شي، چي په بل هرځای کي کارونه یې ناسمه ده، لاملونه یې راوړو.

یادونه: که داسي لږځیر شو، نو څه چي پای لري یعني ،،تر،، .. وي، نوهغه به هرومرو یوپیل هم لري، که دا څرګند او یا نا څرګند وي.

که ووایوچي: سپین تر کابله پوري لاړ، نودا هرومرو له یوځای څخه، چي پیل دی، تللی. که په دي هکله تکرارولرو، نو راڅخه زړه بدي کیږی مه، وایي، چي تکرار د زده کړي مورده او یا د پام بنسټ دی.

دادي څو الماني انګریزي اوپښتو غونډالي د **سربل تر Bis** سره

through (*US*) ,to ,until (*temporal*)

*.zwei Uhr in der Schule **bis** Meine Tochter ist*

.two o'clock **until** My daughter is at school

زما لور تر دوه بجو په ښوونځي کي ده.

*.Freitag krank **bis** Ich war von Montag*

.Friday **to** I was sick from Monday

زه دوه نۍ تر **جمعي** پوري ناروغ وم.

by (*temporal*)

(c) ketabton.com: The Digital Library

*.Donnerstag fertig sein **bis** Die Aufgabe muss*

.Thursday **by** The task must be complete

پوښتنې باید تر ځلورنۍ (چهار شنبې) پورې تمامې وي،

all the way to ;to (*local*)

*.Köln **bis** Der Zug fährt*

.Cologne **to** The train goes

ګاډی تر کولن (پورې) ځي.

په لاندې توګه مخ ته ځو:

۱ – تمپورال یعنې: اخر ټکی ښایی.

۲ – په مخه ښه کې هغه د بیا لیدلو وخت ډېر یا لږ پوره: تربیا پورې.

۳ – ځای: اخرنۍ موخه ښایی.

۴ – له ...څخه ... تر ... د وخت یا ځای واټن په ګوته کوي.

۵ – د یوه غزېدا سور، د یوه سپکتروم (د یوې خیرې یا څه برېښیدته، د دې په پښتو معنا لږ ستونځمنه ده، خو په نورو ژبو کې کټل ښه دي او په فزیک کې راځي)، د یوې پورته – او یوې کښته پولې ورکونه.

۶ – د په خوښه اړیکوی سره

۷ – bis zu د الماني په څیر پرېپوزیشن په پښتو کې نه شته، دا هم همغه ،،تر ... پوري،، دی: پورته پوله په نخښه کوي، یو پوله ارزښت

۸ - bis auf : یو اخر شي چې سرې ردوي

.... ږ ۴۸ ....

(c) ketabton.com: The Digital Library

لکه چې وایو ټول خلک میلمانه دې ترسپین پورې(یعنې پرته له ...)

د دې په څېر: ټو ل میلمانه دې د ... په ګډون پورې په پښتو کې مورږ تر ... پورې لرو.

دوي دا هم معلومه کړې، چې دا وی کله ژبې ته راننوتی دی، چې هغه یې زه دلته نه راوړم.

بیلګې: — تر بلې میاشتې (پورې) باید کور جوړ وي.

– هغه تر بلې میاشتې (پورې) نه شته

– تر اوسه(پورې) هرڅه ښه دي.

– څوک چې سره بیلیږي یا مخه ښه اخلي: تر وروسته پورې.

– ،،ښه اوسه، تربیا پورې،،

– ،، په مخه دې ښه، تر بلې اونی (پورې).

— تر دې ځایه(پورې) او نه وړاندې.

(،،پورې،، ته دې پام وي، چې ورڅخه (مورږ دلته هم کله لیکو، چې ترې..(هغه زمورږ په کلیوالي خبرو کې وایو، چې تر نه تیریدلی.. دا ترنه معنا ورڅخه دي او نه تر)) تیریدلی هم شو).

– تر جلال اباده پورې موټر نیسو، وروسته بیا باید په پښو لاړ شو.

— ستا مور له سهار څخه تر ماښام (پورې) په پخلنځي کې ولاړه وه.

— دا یو سفر دی، له جلالاباد څخه تر کندهاره پورې.

— سپینه له پاسه (څخه) تر کښته (پورې) لمده وه. یا له سر څخه تر پښو پورې لمده(که لنده) وه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

،، تر،، Bis د ترنوي Conjunction په دنده کې
برابرارزښته جملې- برخې سره تړي.

سپين په ميلمستون کې ناستوو، تر هغې چې ميلمانه کوروته ولاړل.

يو څوالماني انګرېزي او پښتو غونډالي:

- until (*temporal,subordinating*)

*.das Gewitter vorbei ist **bis** ,Wir warten hier*

.the thunderstorm is over **until** We'll wait here

موږ دلته تميږو، تر څو جکړ تيرشي.

1. to(*coordinating*)

*.Stunden in der Woche 50 **bis** Ich arbeite 40*

.hours a week 50 **to** I work 40

زه په اونۍ کې ۴۰ تر ۵۰ ساعته کار کوم.

*.dunkelbraun **bis** Ihre Haare sind braun*

.dark brown **to** Her hair is brown

د هغې ويښتان نسواري تر تياره نسواري دي

دا نورې غونډالي دې هم ورسره وي:

..............ږږ ۵۰ ....ږ

(c) ketabton.com: The Digital Library

ـ اسمان له برګ څخه تر شين وو.

ــــ سپين ۲۵ تر ۳۰ کسان ميلمانه کړي.

(دلته دې پام وي، چې ،، له ۲۵ تر...،. نه ليکم، ځکه چې هغه بيا خپله موخه بدلوي)

ــــ په دې لمنځتون کې دې ۳۰۰ تر ۵۰۰ کسان ځای شي؟

ــــ زه په اونۍ کې زيات وخت ۵۰ تر ۶۰ ساعتو کار کوم. (پام دې وشي، له يې مخ ته راشي او که نه، په الماني ورسره له نه شته. نه ! داسې نه ده. له ورسره نه راځي، ځکه چې دی له تر کارنه کوي دی له ۱ تر ۵۰ يا ۶۰ ... يعنې له ۱ تر ۵۰ يا له ۱ تر ۶۰ ساعته پوري کار کوي، نو له دې امله ۵۰ تر ۶۰ ساعته پورې او نه له ۵۰ تر ۶۰ ساعته...دلته دا خبره راڅخه لږ ستونزمنه کيږي، له ۵۰ تر ۶۰ ساعته په دې مانا دي، چې دئ خوله ۱ تر ۵۰ کار کوي، خو به يې داسې وليکو، چې له ۱ ت ۵۰ او همداسې کله کله له ۵۰ څخه ور اوړي تر ۶۰ پورې. ګران ليکونکي دې هم په کې خپل فکر وځغلوي. (بيا: تکرار د زده کړې مورده).

ــــ سړی کړی شي چې هغه تر اخره پورې وګوري.

ــــ سپين کړی شي چې هغه په رڼو اوبو کې تر ځمکې تل پورې وګوري يا د ځمکې تر تل پورې....

ــــ موږ ناوخته د شپې تر دننه (تر منځ) پورې خبرې وکړې.

ــــ ژوبن هره ورځ تر زر کسانو پورې ګوري.

ــــ سپين په ښار کې تر نوي کيلو متره پورې په بس کې ځي.

ــــ د سندرغاړي ټولې سندرې پيژنم ـ تر اخرنۍ پورې دلته تر په دې معنا دی، چې اخرنۍ سندره يې نه پيژنم..

خبر و استعمال يا کارونه:

.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر زر، تر بیا، له پښو تر سره، تر ګیډې، تر لاس خوزونې(په مخه ښه کې)، تر څو چې نور امکان نه وو.

ترې رابیل ویونه:

تر وروسته، تر وروستنې، ترغزونې، تر اوسه.

لنډ: تر په هغو جملو کې راځي، چې د ،، تر،، سره ،، پورې،، مل وي یا مل کیدی شي،
یواځې همدې ته دې په لیکنو کې پام وشي، سم دې وکارول شي یعنې
تر...(پورې)، بل ډول کارونه یا استعمال یې ماته ناسمه برېښي، چې ګران
ژبپوهان دې هم ورته پوره پاملرنه وکړي، دا د ما سره هم مرسته ده او د دې
مرستې د غوښتنې اجازه دې وي.

پرتله کونه

یوه د مخه اړیینه یادونه: زموږ ژبپ،هان ،، پرتلنه،، لیکي، چې ناسمه ده، څه چې دا ،، پرتتل ،، نه دی، دا پرتله کول ده، نو لهدې امله پرتلهکونه او نه پرتلنه. که غواړو، چې دا دې لنډیز وي، نو د داسې لنډیزونو دې ځانونه ساتو، چې ناسم دي.

تر دې مخکې ... وبخښی دا ،، تر دې مخکې،، نه شته. تر ناسم دی او مخکې هم کلیوالي لیکندود دی.

له دې د مخه ... په بخښنه دا هم پوره نه دي.

له دې څخه د مخه چې په دې موضوع پیل کوم، د اړتیا له مخې غواړم دا لاندې ستاسو مخ ته کیږدم:

خوي نوم یا ستاینومAdjektive .

:مخ .په دې هکله مې لیکنه په تاند کې خوره شوې وه او دلته یې هم کتلی شی)خوي ویونه Adjektive

ستاینومونه به نوپه پښتو کې څنګه وي؟

یا دونه: زه په دې هکله لیکنه لرم، چې په هغې مې دا ستاینومونه د الماني انډول خوي نومونه بللي، چې وبه هڅیږم، هلته یې نور هم روښانه کړم.

موږ په پښتو کې د دې له پاره د نوروژبو په څیر د ستاینې یا خوي جګونه نه لرو.

زموږزیات لیکوالان، چې زه ګورم، ډېر اوخورا ډېر د دې له پاره لیکي.

بیلګه ۱: چټک،ډېر چټک، خورا چټک.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیلګه۲ : جګ، ډېرجګ، خورا جګ.

دا کړی شو نور هم وستایو، چې ولیکو، لا نور هم چټک، ــــ ډېر ــ، ــ خورا ــــ اونور.

دا لار چې په ژبه کې نه لرو، کیدی شي، چې دا د یوه قرارداد له مخې د پوهانوله خوا ومنل شي او یا یوبل څه ورته پیدا کړي. داد قرارداد له لارې کیدی شي، خو هیله ده نورڅه سره پیدا نه کړو، چې بیا د قرارداد نوم پرې کیږدو.

دې ته دې په ګډه فکر وشي، چې ستایننوم او خوینوم همغه څرګندوي او که څنګه؟

دا چې زه دا خوي نوم وبولم، ناسم نه دئ او که دا چګۍدنه په ډېر او خورا سره هم وکړم، ناسم نه دی، د دې اجازه دې وي.

اوس راځم خپلو اري خبرو ته یعنې پرتله کونې ته:

زموږزیات یا نږدې ټول لیکونکي اولیکوالان ژبپوهان د شیانو یود بل سره پرتله کونه او په همدې ډول یې د پرتله کونې ستاینه یا خوي روښانونه په ،، تر،، کوي
لومړی: رموږلیکونکي په دې اند دي، چې پرتله کونه د ،، تر،، سره کیږي.یعنې
سپین تر شین(هغې هغه،هغوي،تا،تاسو،ما، موږ) (ډېر- ،خورا -) ښکلی دئ.
دویم: په پیداښتي ډول یې، چې زموږ هیوادوال په بیلابیلوځایونوکې کاروي:
هغه د ،، له ... څخه ،، سره پرتله کیږي.
پوښتنه : له دوي، تاسو...او ... څخه کوم ښکلی دئ؟
سپین له شین (هغې هغه،هغوي،تا،تاسو،ما، موږ) څخه ښکلی (ډېر- ،خورا -) دی.
دریم: سپین (را، ور، در) څخه ښکلی (ډېر - ، خورا -) دئ .
په پورته لیکنه کې دا د ،، ور څخه،، په ځای ځنې لیکوالان کله کله ،، تر یا نوره ،، لیکي یعنې:
که پوښتنه وشي، چې له سپین اوشین څخه کوم ښکلی دئ اوسپین ور څخه ښکلی وي،
نووایو: سپین تر شین ښکلی دئ. دلته ،، تر څخه،، نه وایو.
تر د هغه مهال، ځای اویوه څه د پای په نخښه کونې سره یعنې ،،تر...پورې،، سره توپیر لري.
ګورو چې دا پورته ،،تر یا ترې،، د ،،ورڅخه،، په ځای راغلی.
موخه: پرتله ونه د هغه ،، تر،، سره چې موخه ورڅخه د ....پای وي، نه کیږي، دا په دې مانا چې په لاندې کې ،، تر،،
سپین تر(ما،هغه، تاسو او...) ښکلی (ډېر -،خورا -) ښکلی دی، ناسم دئ   .یادونه: یعنې دا ،،تر،، هغه اړیکوی نه دی، دا له یوڅه یا چا یا شي څخه ښکلی دی، چې زیات کسان یې لیکي:: ترې ښکلی..... چې دا ترې هغه د ،، ورڅخه ،، په موخه یا مانا دئ او نه د ،، تر،،، دا په دې مانا چې داترې د ،، تر،، سره څه ګډ نه لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نسبت (دا عربي وی دی، چې دا موږ یې هم کاروو، په شمېرپوهنه کې یې هم کاروو، په پښتو : و... ته،، سره سر خوري):
موږ په پښتوکې نسبت ته څه وایو؟ (څه ووایو سم نه دی، ځکه دا موږنه وایو، دا څه ورته ویلکیږي، دی. له دې امله: څه وایو،دی).

دلته هم شیان سره پرتله کیږي
دا چې نسبت پښتو نه دی، نوکارونه یې کیدی شي له عربي څخه بل ډول وي، خوموږ یې هغه پښتو ډول سره کولی شو، ځکه په عربي خونه پوهیږو.
په ګڼونو کې لویوالی، کوچنیوالی اوبرابروالی سره پرتله کیږي.
زه به یې د شمېرپوهنې بېلګو څخه پیل وکړم:
بېلګه:
۲ نسبت ۴ (ته) کوچني (دی)په کسانو یا شیانوکې، لویوالی، ښکلا، پلنوالی، ..

کسان یا شیان:
الف نسبت ب (ته) ښکلی (جګ،پلن،...) دی.
تناسب: ګڼونو کې:
د دوه ګڼونو پرتله کونه که دا سې وي، لکه د نورودوه ګڼونو،نو وایو:
۲ نسبت ۴ متناسب ۳ نسبت ۶ ته
یا یې انډول ۲ پر څلور برابردي له ۳ پر۶ سره

نسبت به نو په پښتوڅه وي؟
په ګڼونوکې پرتله کونه:
۲ و ۵ ته کوچني دي

کسانو یا شیانو کې
سپین وشین ته ښکلی(جګ،....) دی
د ننګرهار انګور د کابل انګورو ته ځواږه (تروه، ....) دي
نوګورو، چې د عربي ،،نسبت،، د پښتو ،، و..ته،، سره انډول دی.

تناسب به نوپه پښتو څه وي؟
۲ و۴ته داسې دي لکه ۳ و۶ته
یعنې ۲ پر څلورو برابردي د ۳ پر ۶ سره.
سپین وشین ته داسې جګ(ښکلی،....) دی لکه برګ وخړته.
په پورته کې نوتناسب د برابر په مانا دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

يا داسي هم وايو چي:
سپين وشين ته په جګوالي کي داسي ځان نيسي، لکه برګ وخړ ته.
ګوروچي دلته تناسب ته د پښتو انډول،،ځان نيونه،، کيدی شي.

که شميرپوهني ته پام وکړو،نومتناسب دبرابرپه مانا راځي.

الف وبه ته داسي جګ دی، لکه پ و ت ته

يا الف و ب ته (داسي) برابر جګ دئ لکه پ و ت ته.

تناسب داسي هم ليکو.

$$a/b = c/d$$

پخوا موداسي هم ليکه: a:b::c:d
ګومان مي دئ انګرېزي کي يې اوس هم داسي ليکي.
لاس ته راوړنه: ګورو، چي پرتله کونه د ،،تر ،، سره نه کيږي.
بيا: سپين وشين ته ښکلی دي يا
سپين له شين څخه ښکلی دی.
ناسم: سپين تر شين ښکلی دي.
خو سمي پرتله کوني له پاره ليکو، چي : سپين له شين څخه ښکلی دئ.
نو د ،،تر،، سره پرتله ونه نه شي کيدی،دا د ،،له ... څخه،، سره کيږي.
که څوک وپوښتي، چي شين ښکلی دی، که سپين؟ :پای يادونه
.ښکلی دئ (ې)سپين تر :نو ځواب داسي هم ورکولی شو
.مخه مو چي وويل ورڅخه ښکلی دئ ی لکه دد دلته نو دا تر نه دئ دا ترې
په پورته کي مو .دې ،،تر،، او ،،ترې،، دې په ليکنو پام وشي، چي سره بدل نه شي
وليدل، چي دا پرتلونه په ،، تر ،، سره همغه ،، د ،، ترې ،، سره بايد وي، چي دا يې
.ورسره نه ده ليکل شوې

ادجکتيو يا خوي وی Das**Adjektiv**

،، ورزيات ((lateinisch *[nomen]*)*adiectivum*, *ad-iectivum* nach altgriechisch *epí-theton*

شوی،،

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ژبپوهنه کې هغه ویډول دی، کوم چې د یوه څرګند شي یا یوه ذهني شي، یوې کیدنې یا کړنې یا حالت او داسې نور جوړښت روښانه یا تشریح کوي.

ادجکتیو،،خویوی،، یا ،،ملوي،، هم بلل کیږي، په ښوونځي کې ،،ځنګه،، وی(یو شی ځنګه دی؟) هم بلل کیږي.

یادونه: زموږ ادیبان داخوي ستاینوم بولي چې د عربي د صفت انډول دی. په دی هکله دې ژبپوهان خپله پوهنه منځ ته راواچوي، چې کوم او ولې ښه یا سم دی.

خوی ویونه کیدی شي وکارولشي:

attributiv (auf ein Substantiv bezogen, z. B. der *schöne* Tag),

- اتریبوتیو(یوه شي اړوند یا یوه شي ته یې نسبت وکړی، د بیلګې په توګه. ښکلې ورځ (

prädikativ (als Teil eines Prädikats mit Kopula; z. B: der Tag ist *schön*) oder

- پریډیکاتیو (د یوه پریډیکات برخه د کوپولا سره: د بیلګې په توګه: ورځ ښکلې ده) یا
- ادوربالadverbial (هغه ښکلې سندرې وایی)

د ګرامرټول د خبروګه پوره غزېدلې وي،خو د اوس له پاره زه په دې لړځه بسیا کوم. که ژوند وو، نو بیا به یې سم وغزوم، خو دا کار د ژبې مینه وال ښه کولی شي.

د الماني ژبې زیات خویونه کیدی شي جګ شي. دا تلنه کومپاراخیون Komparation یا درجه بندي بلل بلل کیږي.

موږبه یې دا اوس همدا د ډېر اوخورا سره درجه جګه کړو.

Positiv: *schön*ښکلی

ډېر ښکلی .

Komparativ: *schöner*

(c) ketabton.com: The Digital Library

Superlativ: *am schönsten*خورا ښکلی

داسي خويونه هم شته، چي د هغوي د جګوني سره ستړی بدليږي:

او موږ يې بيا په ډېر اوخورا سره جګوو:

gut, besser, am besten;ښه،ډېر ښه ،خورا ښه

viel, mehr, am meisten. ، زيات، ډېر زيات، لا زيات

دې ته ټول مينه رابولم،چي اندونه سره ګډ کړي.

اوکه د نوروژبوڅخه يې هم ګټه واخستله، نولا نوربه هم ښه شي.

ځني خويونه شته،چي په هغي دا جګيدنه نه شي راتللی:

ټيک همغه يا مطلق خويونه لکه بلاربه (ډېره بخښنه دې وي، چي دا بې ادبي ونه ګڼی، که حامله وليکم هم همدا ده، خوعربي ده)،مړ اونور.

د رنګونو جګيدنه بيا شته لکه شين، تک شين، شين چک.

سپين، تکسپين، سپينچک اوهمداسي نور. د دې بلاربې سره يوه ټوکه رايادہ شوه، په ډېر هبخښنه بهدا دلته هم وليکم. زماد ښوونځيو ملګري دروېزه اڅکزي د الماني پښتو دګشنري ليکلي، هغه د الماني يو وی شاېزي ته د پښتو مانا غول ليکل وو، چي دايې اندول دی. يوه بل افغان ورته زنګ وواهه، چي دروېزه صيب دا د شاېزي مانا خو دې ډېره بې ادبه کړې. ده ورته ووېل چي څه مې ليکلي وی، دې کس ورته ښبېړته په ځواب کي وويل چي: بولې.

ډاکتر ماخان ميرزی شينواری

ته ،،د پښتو ستاينومونو درج،،

ليکنه ته، چي زه يې داسي لړ ځېړم عبدالحق سلامزوی د دې سرليک لاندې درانه استاد ډېرو ګرانو د پښتو پوهانو د پښتو استادانو او درنو ليکوالانو!

.ډېر زورېږم، چي داسي ليکني کوم

باورپه لوي ځښتن وکړی، چي زما هيڅ يوه ليکنه د چا سره د دښمنی له امله نه ده او بيا زه تاسو ته لوړه کوم، چي د ځان پالني له امله هم نه ده او بيا مې دې لوړه وي، چي کلکسترګی انسان هم راته ځان نه برېښي او شعوري کلکسترګی نه يم، خو زه چي داسي

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه په .نواستادانو لیکني ګورم، ډېر زورېږم‌لیکني او په ځانګړې توګه د پوهنتون د در یواځني توګه، لکه چې په ټوله پښتني نړۍ کې ناروغه یم، چې ستاسو پوهنیزه لار سره زه بیا مې دې په لوي ځښتن لوړه وي، چې دا څه لیکم زه هم .په مخامخوالي کې پروت یم روغ برېښني او په هر صورت ما ته ځان .زورېږم او که ویې نه لیکم، نو هم زورېږم تاسو هم په دې اند یاست، چې زه به روحي ناروغ نه یم، نو مرسته راسره وکړئ او په

هرخومره توند غبر چې وي او په هره سزا زما د کړنو له امله ماته کومه سزا ټاکئ، لوړه مرسته وکړئ درته کوم، چې زه به ورسره مخامخوالی ونه کړم، خو.

زا په دې د ښاغلي عبدلحق سلامزوي په لیکنه خپله لیکنه کوم، چې داسې لیکنه ځانله د سلامزي صیب اند نه دئ

هر څوک چې ټولنې ته یو څه وړاندې کوي، په تېره بیا د پوهنتون استادان، هغو غواړي راکړه او ورکړه ده دا .یو څه نورو ته وښایي، نو د دې لپاره دی هم باید یو څه زده کړي.

څوک چې په پوهنیزه څانګو کې کار کوي، نو هغوي دې ته هم چمتو وي، چې د نورو ګوتنونې ځانیزې ونه ګڼي.

زما ډېره بدمرغي په دې کې ده، چې زه یواځې یم او له دې امله نو باید په ناحق و اوسم، ته په ګوته کړئ، په دې خو د دې ناروغئ ستاسو مرستې ته اړتیا لرم، چې زما ناروغي را کې به لوي ځښتن تاسو ټولو ته اجرونه درکړي.

خورې شوي –په دې هکله هم –زما ډېرې لیکنې د تاند په درنه پاڼه کې.

یوه هیله مې دا ده، چې لکه څنګه چې زه ستاسو لیکنې را اخلم او خبرې پرې کوم، دلایل و هیله ده، چې زما لیکنې هم په دلایلو راوړم او ستاسو د لیکنو خوندیونه په ګوته کوم، ن راته بېرته راوګرځوئ.

زه ډېر خوښ یم، د ښاغلي سلامزوي صیب لیکنه کې یې انګرېزي او فارسي هم راوړي، نو ښې خبرې پرې کیدی شي.

اجازه دې ویو چې زه دا لیکنې ټوټه کړم، د خوندیونې د سمو ساتلو سره او بیا خبرې پرې جازه دې دا هم وي، چې زه دا موږ ستایننومونه بللي په خوي وی او یوه اخره ا .وکړم

(c) ketabton.com: The Digital Library

.چې په پښتو خویوی بلل کیږي، هم ما لیکنه کړې Adjektiv وبولمد
،، ما په پرتله کونه باندې یوه لیکنه کړې ، چې کتاب کې شته، دا به بیاپه یاد راوړم، چې د

تر،، سره په هیڅ ژبنۍ لار پرتله کونه ناشوني ده او وبه ګورو، چې دلته دا ،، تر،، د څه په ځای راوړل شوی

البته ښه، ډېر ښه؛ خورا یا 《 :مګر د استاد دوکتور اجمل ښکلي په وینا،، :لومړی الف
کې پټه پرتله ده یا ضمناً پرتله ده خو اصل کار یې د زښت ښه په اصل کې صریحه نه بلې
باندې جوړېدونکي عبارتونه (تر ټولو ښه) او (تر) خو .یوه شي مبالغي توصیف دی
،، 《.څرګنده پرتله لري

:لومړي الف ته
ډېر منلی پوهاند ډاکتر ښکلی زموږ یو خورا وتلی پښتو پوه دی او زه یې لیکنې تل لولم،
زه ډېر زوربېږم، چې څه د پوهاند صیب په لیکنه لیکم، خو نو څه .دې ډېرې په زړه پورې
.وکړم
ستاینوومونه سره پرتله کیږي نه، ستاینوومونه یا خویویونه جګیږي، چې موږ په پښتو کې
.ورته د نورو ژبو غوندې لار نه لرو، نو دا به په ډېر یا خورا یا زښت او یا یو بل څه کوو
ي، له دې امله بیا،، تر،، او ،،ترټولو،، ته هم اړتیا نه شته چې نو چې پرتله کونه نه کیږ
سره پرتله یې کړو او د ،، تر،، او ،، ترټولو،، په هکله مې د تاند په درنه خپرونه کې په
دې هکله هم لیکنې خورې شوي، خو دومره وایم، ،، ترټولو،، کومه ترې پوهېدنه نه
لارې هم د پرتلې له پاره هم نه دا ،، تر ،، او نه لري، چې د څه شي ترټولو او د ژبلار له
.ترټولو،، کارول کیږي ،،
که د لیکونکي موخه د خویونو یا :په پیل کې په دې باندې باید ټینګار وکړم، چې
ستاینوموپرتله کول وي، خو دا لیکنه له یوه سره ناسمه ده، چې ستایینوومونه نه سره
.ي، په هره ژبه کې د اړونده لارې سرهپرتله کیږي، ستاینوومونه جګیږ
.لومړی

:ښاغلی سلاموزوی صیب لیکي

(c) ketabton.com: The Digital Library

له خبره په خپله د ستاینومونو ترمنځ پرتلنه ده، چې د انګرېزي یوڅپیزو ستاینومونو ب،،
په .په مټ کېږي 《ترین》 او 《تر》 او د فارسي د 《est》 او 《er》 ترمنځ د
دې ژبو کې که د

پرتلنې خبره نه وي، دا روستاړي او یا یې د دوه څپیزو او یا درې یا څلور څپیزو لپاره د
کړولونه ورسره د مجردو کلمو په ډول نه کارول کېږي، 《most》 او 《more》
،،،کوي بلکې د جملې د ننه مانا زېږوي او پرتلنه

:لومړي ته

: یو

باور وکړی، چې زه خو د پورته غونډالې په موخه ښه ونه پوهېدم، خو په هر :یو الف
.صورت دې پرتلې ته به راشو

.ستاینومونه جګیږي .ستاینومونه نه پرتله کیږي :یو ب

ه پرتله ستاینومونه سره نه پرتله کیږي دا په دې مانا چې ډېر یا لږ ښکلا سره ذ : یو پ
د دوه یا ډېرکسان ..نه شته (ناسم یې واحد)کیږي، ځکه د دې له پاره د کچولو یووالی
سره د خویونو له مخې یا د خویونو په بنسټ پرتله کېدی شي، چې کوم یو یې
یا دوه کسان سره .دئ (-خورا ،-ډېر)منلی ،(-خورا ،-ډېر)دروند ، (-خورا ،-ډېر)ښکلی
ي کوم یو پلن دئ، دا په دې مانا چې کسان سره پرتله کیږي، دروې او غواړې پوه شد
.هغوي د ګډو خویونو له مخې سره پرتله کېدی شي

که ووایو، چې جګ له جګ سره پرتله کړه، نو دا موخوره ویېنه نه ده، دا هیڅ نه وایي،
د خو که ووایو، چې د دې انسان جګوالی د دې ونې سره پرتله کړه یا ښه یې دا دوه شیان
جګوالي له مخې سره پرتله کړئ، دا کېدی شي، ځکه چې ونه هم جګوالی لري او انسان
.هم

منځ کې،،کېدی ،، .ترمنځ،، ناسم دی، ځکه چې ،، منځ،، او ،،تر،، اړیکویونه دي ،، :دوه
.په دې هم یوه لیکنه لرم .شي

.دویم

:منلی سلامزوي صیب لیکي

(c) ketabton.com: The Digital Library

لکه:

١-Studying book is a good entertainment.

٢-Studying book is better entertainment than playing ladoo.

٣-Studying book is the best entertainment.

په 《تر واړو》 او 《ترګردو》 یا 《ترټولو》 او 《تر 》 په پښتو کې همدا پرتلنه د دلته همدا (١) }.معادل دی 《تر》 هم د پښتو د 《than》 د انګریزي} .کېږي مټ پاسنۍ بېلګه رااخلو:

مطالعه ښه بوختیا ده -١.

ښه بوختیا ده (یو ډول لوبه) مطالعه تر لډو -٢.

یا؛ تر ټولو ښه بوختیا مطالعه ده .مطالعه تر ټولو ښه بوختیا ده -٣.

یا دانګرېزی دا بېلګه:

١- Ahmad is a senior teacher.

٢- Ahmad is senior to Ali.

٢- Ahmad is the senior most teacher in the Kabul.

استاد دی (ارشد) احمد لوی -١.

لوی دی (په درجه کې) احمد تر علي -٢.

احمد په کابل کې تر ټولو لوی استاد دی -٢.

: دویم ته

هغه عربي هم ورسره غواړی، نو،، نسبت ته،، یا که ...پښتو اندول ،، و to د :یوه یادونه ... به ... یعنې الف .ته،، یې اندول دی او نه بل څه او فارسي اندول یې هم ،، به،، دي ...و ب...

(c) ketabton.com: The Digital Library

په کابل کې چې څوک پوښتي پغمان لرې دی، که لوګر نو نیسو چې ځواب دې :بېلګه یې
پغمان به لوگر نزدیک است : یې

.ر ته نږدې دیپغمان و لوګ :او پښتو یې

.

.... ۶۱ ....

دی او نه تر او په همدې د درې د ،، از،، (څخه)...د پښتو انډول له than د : ۱ الف
دا به په همدې غونډالو کې .،، دی او نه ،، تر (څخه)... انډول پهپښتو کې هم ،، له
.انه شيږروښد

پورې کې یواځې یوه پرتله کونه ده، هغه هم پوره ۳ تر ۱ په پورته کې خو له غربي :الف
ناسمه او دا نور خو یواځې د یوه څهخوي ښوول شوي، چې زه به یې بیا وژباړم او

تر،، سره پرتله کونه نه شته او ،، دا ،، ترټولو،، خو هېڅ ترې پو هېدنه نه لري، ،، : ب
ر،، پرتله کونه هم وي، نو د څه شي تر ټولو؟ په دې هکله مې هم لیکنه شته، یعنې که ،، ت
.چې ګران لوستونکي یې د تاند درنه خپرونه کې کتلی شي

.پورې انګرېزي په پښتو سمه ژباړه ۳ تر ۱ د لومړیو عربي ګڼونو - پ

مخوالی او که تاسو ورته بل څهوایی، زه یې مخا –و ځورا –ډېر) کتاب لوستل ښه – ۱ ۱
.بوښتیا ده (نه لرو، خو نه په،، تر،، او ،، ترټولو،، سره

.یا به دا بوښتیا ښه، ډېره ښه،او یا خوراښه وي .ګوری دلته څه شی سره پرتله کیږي نه
.دلته د څه شیانو پرتله نه شته

.هبوختیا د (- خورا ،- ښه) څخه ډېره ښه - (کولو) لډو لوبې (د) کتاب لوستل له – ۲ ۱

دلته دوه څه د بوختیا له مخې سره پرتله کیږي او له دې امله دا د خویویونو پرتله کونه نه
.ده

.کتاب لوستل خورا ښه بوختیاده – ۳ ۱

.څخه،، له لارې کیږي ... له .. په پورته کې پرتله کونه د

:د انګرېزي بله بېلګه کې یې د انګرېزي په پښتو ژباړه –ت

پورې ۳ تر ۱ له عربي ګڼونو

(c) ketabton.com: The Digital Library

.ښوونکی دئ (- خورا ، - ډېر) احمد یو مشر – ۱ الف

.دئ (- خورا ، - ډېر) احمد و علي ته مشر – ۲ االف

.ښوونکی دئ (- مشر، ډېر) احمد په کابل کې خورامشر – ۳ الف

.رتله کونه ده او بسږ – ۲په پورته کې یواځې الف

ڎخه سره کیږي او په دویم کې پرتله کونه د ... کې پرتله کونه د له - ۱ ګورو چې په الف
.،،ته،، له لارې کیږي او نه د،، تر ... و ،،

.

.دریم

.ښاغلی سلامزوی صیب لیکي

:نو دلته موږ اړ نه یو چې بابېزه ځانونه ستړي کړو او ولیکو چې

.یاحمد لوی استاد د -۱

.احمد تر علي ډېر لوی دی -۲

.احمد په کابل کې خورا لوی استاد دی -۲

:د فارسي بېلګو ته هم تم کېږو

.احمد بزرگ است -۱

.بزرگتر است علي (نسبت به) احمد از -۲

.احمد بزرگترین خانه است -۳

:کې یې داسي وایو.چې په پښتو

.احمد مشر دی -۱

.احمد تر کریم مشر دی -۲

.کور تر ټولو مشر دی احمد د -۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

په پیل کې څه لیکې، چې په موخه یې زه هم ښه پوه نه شوم، خو کلیوالي خبرې :دریم ته دي او ترې تېرېږم او له ،، نو دلته موږ اړ نه یو چې بابېزه ځانونه ستړي کړو او ڤخه یې تر څېړنې لاندې نیسم ،، :ولیکو چې

.په پورته کې یې ،، از،، په تر ژباړلی او د ،، بزرگترین په ځای یې ،، تر ټولو،، لیکلی دې ته مې پورته ګوته نیولې، چ دواړه ناسم دي، خو داسې یوه یا څو د فارسي یا دری to د انګرېزي څخه،، انډول دی او دا... غونډالې راوړو او وبه ګور، چې ،،از،، د ،، له انډول په فارسي کې ،، به ،، دی.

.احمد در صنف خود از محمود گرفته تا بهرام از هر کدام شان بزرگ است

پښتو یې که پورته دري مې ناسمه لیکلې وي، نو بخښنه غواړم او تاسو یې راته سمه کړی.

.مشر یا لوي دی احمد په ټولګې کې له محمود نیولې تر بهرام پورې له دوي هر یوه څخه

که پهپرته کې د دري،، از ،، ځای ،، تر ،، ولیکو نو دا به څنګه وبرېښي او بیا به نو د ،، تا ،، پهځای څه ولیکو یعنې که ولیکو، چې:

.... احمد په خپل ټولګې کې تر محمود څخه نیولې تر بهرام پورې تر هر یوه څخه

.نه هم د د ،، از ،، په څېر ولیکودا به ښه ونه برېښي، چې د ،، تا،، ترې پوهېږد

دلته د ،، از،، انډول څه شی دی او د ،،تا ،، آندول .څنګه په پښتو ژباړو؟ از کابل تا هرات څه شی دی؟

.کهداسې وی نو بخښنه به کړی .دا لاندې لیکلي وو، خو ګومان مې دی تکرار وي

:او دري سمې ژباړې دلته بیا د دویم انګریزي په پښتو :(؟)و دویم او دریم ته

۱- Ahmad is a senior teacher.

۲- Ahmad is senior to Ali.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲- Ahmad is the senior most teacher in the Kabul.

.پښتو ژباړه

.احمد مشر ښوونکی دی ۱-

.و علي ته مشر دی (...نه دی، باید هم نه وي، خو اړیین)نسبت) احمد – ۲

.احمد کابل کې خورا مشر ښوونکی دی – ۳

(درې یا فارسي مې داسې غښتلې نه ده، خو دا راته ساده برېښي)د درې ژباړه

است (بزرک)احمد معلم ارشد – ۱

.است (یا بزرگ) احمد به علی ارشد – ۲

.احمد بزرگترین معلم در کابل است – ۳

.ورو، چې دلته د لیکونکي د خوښې څه نه دي راغلي?

د لیکنې په پای کې یو څو اړیین پېژندونه

پرتله کونه نو څه ته وایي؟

دوه کسان سره ودرې او :د دوه یا زیاتو شیانو د غوښتونو لوي یو د بل سره پرتله کونه وایی، خو سوچ ډېر، خورا او که بل څه ورته)) غواړي پ،ه شي، چې کوم له بل څخه یا (لوي پلن، نې‌ک، خوارېکښ او یا ښکلی دی (بوچ نه ،، تر،، او همدا ډول،، ترټولو دوه یا څو کتابونه او یا یو بل څه سره پرتله کیږي داسې هم کې‌دی شي، چې د یوه لرګي دروندوالی خوي دی، چې .دروندالی د وسپني یا د یوه انسان یا یو بل څه سره پرتله کړې .یان یې لري، نو د دې خوي له مخې دوه شیان سره پرتله کې‌دی شي‌دوه شد

positiv; komparativ; superlativ , خویویونه سره جګیږي، چې په الماني ورته
.یوه پوره لیکنه لرمAdjektiv په .وایي

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاتین وی دی، چې پښتو مانا یې،، ورزیاتونه،، ده او په ژبپوهنه کې هغه ویډول :ادجکتیو دی، کوم چې د یوه روښانه شي، یوه ذهني شي، یوه مخ ته تګ یا همداسې پرمختګ یا یې نور هم د مخ ته تلو یا یوه حالت جوړښت څېړي.

ه ښوونځي کې څنګه وی هم بلل کیږي‌دا ادجکتیو خوي وی، ملوی او همداسې پ

زه دا په خپلو لیکنو کې خوي وی بولم

خویوی وی، چې شتون یا شته یا شی، یوه پېښه یا یو حالت د یوې ټاکلي :بل پېژند د بېلګې په توګه، رنګه، ښکلی او)نخښې، د یوه ټاکلي خوي سره په نخښه شوی، خویوی (نور

.هیله ده، چې ډېر مې نه وی‌ زورولي .زه نور د دې لیکنې سرهسترې شوم

دا یادونه د لیکنې خوندیونې سره سر او کار نه لري او که :په پای کې یوه اړیینه یادونه :لري یې؟ نه پوهیږم، خو ښه ده، چې پرې پوه شو

په دې لیکنه کې هم ګورو، چې دا ګڼل ټول په ګڼونو شوي، دا په دې مانا، چې یو ډول ک څه په لیکي یا څه ترې زده کوي او رااخلي، نو سرې په کې د برېښي، نو بیا چې څو د بېلګې او .ښه لار یې داده، چې ګڼل د بیلابېلو لارو وشي .،ستونځو سره مخامخ کیږي وړاندیز په توګه کیدی شي لومړی دا ګڼل په ګڼونو وشي، د بل ځل او ځای له پاره دا ګڼل ، ۱ ب او بیا خو نو نورې لارې هم شته لکه الف ،په تورو ولیکو او د بیا له پاره په الف .او نوره مو چې څنګه خوښه وي ۳ الف ، ۲ الف

Smakhan1946@gmail.com

ډاکتر ماخان میرې شینواری

سلمه اونه سلنه:

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما دا ليکني ځوکاله پخوانی دي، خوخوښ شوم، چې اوس يې تاسوسره د درنې خپروني تاند له لارې تاسوسره شريکوم، چې څه غزېدلي دي. دا په دې هيله، چې يا ماته دليل ووايی، چې دا لار پرېږدم اويا تاسو دا درانه ليکوالان د خپلو ناسم بللو ويونوڅخه تيرشی.

ډېر درانه اسوشيتد پروفيسور ليوال صاحب!

هيله ده، چې زما سلا مونه او نيکې هيلې به ومنې. باور وکړه، چې هيڅ مې زړه نه غوارې ستا له ارزښته ډک وخت ونيسم، خو زما زړه غواړي دا زما ليکني تاسو ته هم

.... ۶۶ ....

وښايم، په دې هيله ، چې د وخت د پيداکيدو سره لږ پام ورته راواړوې، خو دومره بيړه مې هم نه ده.

ما د اوبلن په هکله هغه وخت د پښتو نصاب ليکونکو سره هم خبرې وکړې، خو هغوې ته دا اوبلن - بې له کوم ژبنيزيا سم انديزدليله - ښه برېښيده.

د سلنې په هکله هم داسې لږ څه.

موږ له پيداښته سلمه لرو او په پيداښت کې ګوتې وهل کله هم سمه لاس ته راوړنه نه لري.

دا د سلمې په ځای سلنه راوړنه کوم ژبپوهنيزاوشميرپوهنيز بنسټ نه لري اونه يې هغه منځته راوړنکي کوم دليل ورکړی اونه يې وړکولی شو.

يو څه چې يو ځل ناسم ورځني شي، بيا يې سمول هم ډېر ستونځمن وي.

دا له لارې وتل زما – د يوه شميرپوهنې لوستونکي - د پاره زورونه ده.

داسې وی بدلون چې منځ ته راغلي له ۱۷ کاله زيات نه کيږي او کوم يو ليکونکي رامنځ ته کړې، بې له دې چې په مانا او په پسې ناسمو راتلنو يې وپوهيږي. تر اوسه موږ د داسې سلنې سره مخامخ نه وو.

دا به نوڅنګه او چا يا دکومې رېښنې خاوند منځ ته راوړې وي؟

دا چې داسې بلل زرخوريږي، هرومرويوژورنالست به دا کار کړی وي، چې داسې پښتو پوه اوپه ژبه کې ځانته نوښتګر به هم ځان ته وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي کس ممکن د ځان سره فکرکړی وي، چې يوڅه نوي را پيداکړي، نو دا سلم ورته ښه نه دئ برېښيدی اوويلي به يې يي، چې دا سلم خود صدم سره لږ خپلوي لري، نوراځه دا سلن کړه. دا ناسمون يې په خلکو تپلی. خلک هم داسې يونوي څه زر رااخلي بې له دې، چې په سم او ناسم کې يې فکر وکړي. ټولنه خوپه دې باورلري، چې ژورنالستان خورښتيا وايي او يوژورنالست چې څه وايي، نور باور پرې کوي.

دا کس هرومروپه شميرپوهنه داسې لږ هم نه پوهيده، که نه دا کاربه يې نه وی کړی.

.... ۶۷ ....

خبره نه اوږدوم لنډ دا سلنه د شميرپوهنې په بنسټ څيړم.

د هر څه له مخه به دا ووايم او په دې لوربه کار وکړم،چې ۱۰۰ همداسې يو ګڼ دئ، لکه۱ ،۲ ،.... ۱۰۵ اونور.

موږلرو: ۱ ، ۲ ،.... ۲۳ ،..... ۸۱، ۹۵ ،...،۱۰۰ ، ۱۰۱ ، ۱۱۵ ،. ....

که د يوڅه څومره والی غواړووښايو، نو ليکو:

دا په ګڼونو يا شميرپوهنيز داسې ليکو:

۱ –م،۲ – م،.. ۲۳ – م، ۱۰۰ – م (دا ۱۰۰ – ن نه شو ليکلی)،۱۰۱ – م اونور

په ليکنيزډول يې داسې ليکو:

لومړی يا يوم، دوهم (که دوه وي، نو دوهم او که دوې وي، نو دويم)،... درويشتم،...، يو اتيايم، پنځه نويم،..سلم (نه سلن)، يوسلو يوم، يوسلو پنځلسم اونور

له بلې لورې د ګټې، ګټې- ګټې او په ۱۰۰ يا ۱۰۰۰ کې شميرنه چې کوو، دا د ۶۸ يا د ۱۲۵ګڼونو سره هم کيږي، چې بيا يې په اته شپيتم او يا په يوسلو پينځه ويشتم کې شميرنه بولو، خو دا سل دوه او زرردې صفره لري، چې هره شميرنه ورسره ساده کيږي، نو له دې امله دا شميرنه د۱۰۰ او ۱۰۰۰ سره کوو، بل دليل نه لري.

داسې مخ ته ځو:

۱۰۰/۳۰ په دې مانا، چې دبرش په سلو، ياني ۳۰ په سلو وېشل شوي يا له سلودبرش اخستل شوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که بانک په سلو کې پنځه ګټه ورکوي، نود هغې له پاره هم ليکو: ۱۰۰/۵ وايو پنځه په سلو کې

که ګټه دېرش په سلو کې وي، نو بيا ليکو: ۱۰۰/۳۰ او وايو دېرش په سلو کې.

که ګټه په ۶۵ کې ۳ وي، نو ليکو: ۶۵/۳ اووايو ۳ په پنځه شپيته کې.

دا موږ داسې هم وايو: پنځه سلمه، دېرش سلمه او ۳ پنځّ شپيتمه.

.

.... ۶۸ ....

که موږپه پورته کې پنځه سلنه، دېرش سلنه وايو، نو بيا ديرش شپيتنه هم بايد ووايو، دا په دې مانا، چې داسې د پيداښنتې ليکنوهغه پيداښنتې بنه بايد تولـه بدلـه کړو.

دا چې دا مې پوره زوروي، نورې بيلګې:

که ولړو:

۱۰۰/۳۰ = ۱۰/۳ اونږدې =۳/۱

له بنی و کیڼ لور ته بايد ولولو: ۳۰ سلنه برابر درې لسنه اونږدې برابر يو درينه.

او همداسې

۱۰۰۰/۲۳۰ =۱۰۰/۲۳ اونږدې = ۱۰/۲

نودلته هم بايد دوه سوه دېرش زرنه برابر درويشت سلنه او نږدې برابردوه لسنه ولولو. او

۱۲۱/۳۷ ، ۲۱/۵ ، ۸/۳

په پورته کې هم بايد بيا له کيڼ و بنې لورته ولول: درې اتنه، پنځه يوويشتنه او اوه دېرش يو سل يووېشتنه .

دا په دې مانا، چې ـ لکه پورته مې چې ګوته ورته ونيوله ـ که داسې نه وي، نو ګرانو هيوادوالو باور وکړئ، چې دا دېرش سلنه نه ده، دا دېرش سلمه ده، لکه دا نور هم ـ نه نه ده او ـمه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیا: ګورو، چې یو ناسم څه ژبې ته ساده ننوځي او ترې را وتل یې بیا پوره ستونځمن کار دی.

که موږ هرڅه لیکو، باید په دلایلو او سم اند ودان وي، یعنې نوي څه. یو څه که زموږ لپاره نابلد وي او پرې پوهیدنه باندې یې شک ولرو، هغه دې بیا نه کاروو. داسې ویل کیږي، چې داسې کارونه باید دولتي څلوردیوالی کې وشي، خو ...

پایونه: یا به ټول - مه په –نه اړوو او یا به د سلمې له پاره له سلنې څخه - چې ډېره ناسمه، د پیدابښت سره تیري، توکلي، بې سم انده اوله لارې وتلې ده او په شنه زور مو منځ ته راوړې – تیریږو.

.... ۶۹ ....ږ

دېرش سلمه او نه دېرش سلنه!

ستاسو له سرې سینې ډېره مننه او که هره او څومره نیغه ګوتڅنډنه وي، په دې لار کې په مازږه سوی مه کوئ. زه تراوسه یواځې یم. ملګري مې شئ او یا مې باوري کړئ.

ډاکتر ماخان میږی شینواری

،،ترډېره برېده،، سوچ بوچ ناسم دئ

ګرانو لوستونکو!

که پوره زیر شو، نو دا ،،تر ډېره بریده،، زموږ لیکوالان ډېرکاروي چې ما هم له دې امله ډېرې لیکنې ته اړباسي..

موږ تل په ،،برید،، د ،،برید،، له امله په پوله برید کوو، پوله د برید برید ګرځوو اوبرید یې پرېږدو. خو دا مو د خبرو موضوع نه ده، که پوله وي یا برید.

موږ دې ،، تر ډېره بریده،، د ویونو یو په بل پسې لیکلو ته خپل پام را ګرځوو، چې ایا داسې یعنې ،، تر ډېره برید ه،، موخه په ګوته کوې او که نه؟ یا شته ا وکه نه؟

یو څوک چې د یو څه سرته رسولو لپاره هلې ځلې کوي، نو تر ممکنه یا شونې یا کیدونکې بریده یا تر پولې هڅیږي او نه تر ډېره بریده یا تر ډېرې پولې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که یو څوک د یو څه سرته رسولو لپاره ډېر زیار باسي او ربړې وګالي، نو وایي، چې له بریده یا له پولې ډېر یا اخوا او نه تر ډېره بریده. دا په ختّه کې دده د توان پوله ده یا پوله باید وي.

لنډ: ،،ترپولې پورې،، یا هم ،،له پولې ډېر،، یا ،،له پولې لړ،، لرو (نه تر (په ،،تر،،به بیا غږیږو) پولې لړ). دلته موخه په تر کې نه ده، خو نه تر ډېرې پولې اونه له ډېرپولې شته.

لاس ته راوړنه: تر ډېره بریده یا تر ډېرې پولې نه شته ځکه، چې پوله یوه ده، نو څنګه ډېرشي.

تر پولې پورې یا د پټي د پولې پورې او...: دا شته.

ږ................... 70 ....

ما د یوه ن ج په مضامینوکې دا لاندې ولوستل:

،، ...سیمه کې بدلونونه تر ډېره بریده د امریکا او غیر اسلامي متحدینو د ...،،.

او همداسې: ،، تر ډېره بریده داسې ډنډوره شوې...،،.

دلته خو ،، تر ډېره بریده،، ته اړتیا هم نه شته، خو که لیکونکی غواړي دا د ټینګار په توګه ولیکي، نو بې له تر،،او ،، بریده،، یواځې ډېر لکلی شي یا ډېر وخت یا ډېر ځله، ډېر واره، چې یو څه ترې پو هیدل کیږي او که بیا هم غواړي برید په کې ریشي، نو ،، له بریده ډېر،، یې بیا موخه ور دی.

او یا ،، اویاهم تر ډېره بریده سیاسي اواقتصادی ... ،،

سم یې لرو:

له بریده یا پولې ډېر.

له برید څخه اخوا.

تر لرې پولې (پورې).

له پولې اخوا (دلته ګوره هم ،،تر پولې اخوا،، نه لیکم)

تردې نږدې پولې(پورې).

تر هغې لرې پولې

(c) ketabton.com: The Digital Library

او داسې نور.

زيات کسان په دې اند دي، چې ګوندې دا ،، ترډېره بريده،، خو په دري يا فارسي کې هم شته.

نه! داسې نه ده. په فارسي کې داسې نه وايي او زموږلیکوالان يا ژبپوهان چې وايي، دا ناسمه ده.

زه داسې ښه په فارسي نه پوهيږم، خودا له دري ښه په اندول پښتو کولی شم.

په دري کې که ووايي:

۱ - تا حد زيات

۲ - از حد زياد
راځئ د دې اندول په پښتوولیکو:

و ۱ – ته – زه په دې اند يم، چې ګوندې دري ژبي به داسې نه وايئ ،، تا حد زيات،، او که وواي هم،

نوموخه به يې دا وي چې : تا حد کوشيدم واين چند دفعه يا زياد.

که موږدا په پښتو اندول ليکو ،نو،، تر برېد ډېر يا تربريد پورې ډېر يانې څوک تربريده پورې ډېر واره وهڅېږي، مګر نه ترډېره بريده (پورې).

شننه: يو کس بايد يو کار په ۲ ساعته کې پای ته ورسوي (دا دوه ساعته بريد دئ)، خو هغه نه توانيږي اودی دا کار ډېر واره تر دوه ساعته کوي، دا په دې مانا چې دی تر بريد پورې – چې دوه ساعته دئ – دا کارد نورو دوه، دوه ساعته له پاره کوي، دا په دې مانا، چې تر بريده پورډېر هڅيږي..

و ۲ – ته- له بريد څخه ډېر.

شننه: يوکس د دوه ساعته د کارتوان لري اوهغه، چې درې ساعته کار وکړي، نوکار يې له بريد څخه ډېر وکړ،

دا ۱ – تر بريد پورې ډېر او

۲ – له بريد (څخه) ډېر اودا سم هم دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیا : ترډېره بریده

په دري انډول: تا بسیارحد. دا ګوره تا حد بسیار باندې نه شي اړول کیدی.

یادونه: ترډېرو بریدونو (پورې) شته. د هیواد تر ډېروبریدونوپورې تللی یم.

همداسې: له ډېروبریدونو(څخه) هم شته.لکه له ډېرو برېږدونوتیرشوم.

هیله ده چې روښانه کړې مې وي، چې تر ډېره بریده نه شته او همداسې له ډېره بریده.

له برید څخه ډېر شته، خوتر برید ډېر هم ناسم دی، ځکه چې که ،، تر،، نو هغه د مهال او...پای په ګوته کوي.

.... ۷۲ ....

.

۲۰ . ۵ . ۲۰۱۹ ډاکتر ماخان میړی شینو

غبرګون

که موږ د یوې بلې ژبې وی له پاره، چې موږ فکر کوو، په پښتو کې انډول وی ورته نه لرو او یو کره ټاکلی او د پيژند سره ښه روښانه وی یې په ځای کاروو، دا کله هم سم نه راځي. زموږ ډېر ادیبان به ووایې، چې له دې څخه خودا یا هغه موخه ده ، بیا هم ناسم دی. که په ځای یې همداسې یوبل وی هم راوړلی شی، نو هغه غوښتونې موخه به ترې(ورڅخه) واخستلی شو.

غواړم، چې د دې لیکنې په دې برخه کې یو وی (لغت) وڅیړم، چې د پښتو خپرونو کې د نورو ویونوپه ځای ناسم او زیات کارول کیږي٠ زه په پښتو کې نوښت ښه بولم، خو دا نوم په دې حالت کې باید هغه ترې جوته کیدونې یا ترې د جوته کیدو موخه جوته کړي٠

غبرګ په هندسه کې:

په هندسه کې دوه کرښې، چې څنګ په څنګ داسې وځغلي، چې سره غوڅې نه کړي او که غواړی، چې ناپای کې سره غوڅوي دا کرښې (خطونه) غبرګې بلل کیږي٠ موږ دا په نورو ژبو پارالل، یا موازي بللي٠

غبرګوني:

(c) ketabton.com: The Digital Library

که دوه کوچنیان د یوه موره په همغه (یو په بل پسې) وخت کی پیدا شي غبرګونی وي، چې په پاړسي کی ورته دوګانه وایي ٠ دا کیدی شي په پښتو کې دوه ګوني ، درې ګوني او داسی نور وبولو٠

که چیرې څوک یو بل چا ته څه ووایي، نو دا وینا لوریزه وي(طرف لري) یو څه یا یو چا ته مخامخ وي، که بل څوک وغواړي، چی د دې خبرې په هکله څه وایې دا خبره به یا همغه لوریزه وي، چی وایو سپین د زیړ د خبرې په غبرګون کی وویل:

زیړ به یا د سپین خبرې سره غبرګ څه ویلي وي یانی همغه لوریزه به وي او یا به یی د دۀ خبره ورغبرګه کړي وي، چې غبرګه به وي، خو مخامخ لوریزه (په ضد یا که غواړئ برعکس)٠

.... ۷۳ ....ړړړ

که چیری په کوم کور کی پلار څه ووایې او د دۀ ځوي په دی اند نه وي او په مخامخ (ضد) یی څه ووایی نو دا مشر بیا دی کشر ته وایی، چی خبره مه راغبرګه وه٠

که ووایو، چی د سپین د خبرې سره زیړ خبره غبره کړه، یانی دا غبرګه همغه لوریزه ده٠

زه تراوسه په دې نه پوهیږم، غبرګون به هندارونه یا انعکاس وي او که د چا، څه یا د چا د خبرې په هکله به وي او که څنګه؟

که موخه ترې انعکاس وي، نو انعکاس اړیین نه دی، چی غبرګ دې وي.

که د ،،غبرګون،، په ځای په ډېره بخښنه ،،ګړنګون،، هم ووایو همدا به ترې و پوهیږو، چې څه له غبرګون پوهیږو.

موږ لرو چې سپین د برګ د خبرو په هکله وویل:....،نوبیا غبرګون ته څه اړتیا ده.

زما په اند ژبې سره غبرګې پیدا دي او هغه څه چې په نورو ژبو کې څنګه کارولکیږي، په پښتوکې هم همداسې ده، نوراځۍ، چې د ،،غبرګون،، په ځای په ،، هکله،، بسیا وکړو او یا اړوند حالت سره سم، چې په لاندې کې به یې لږ وغزوم بل وی وکاروو.

د لا نورې روښانه ونې له پاره لاندې پوښتنه ځوابوو:

ایا د غبرګون داسې کارونه، چې زموږ ژورنالستان یې کاروي اړینه ده او که نه؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ښه لاس ته راوړنې له پاره موږدا د غبرګون کارونه په څو غونډالوکې روښانه کوو.

تکرار به ولري، خو د ښه پوهیدلوله پاره ښه دئ، چې وښایودا د لیکوالانو یو ذوق او د ژبې ناسمون دئ او که د ژبې اړتیا.

لومړئ بیلګه:

ترمپ وویل، چې افغانستان کې د سولې له پاره باید لارې چارې وکتل شي.

د ژورنالستان لیکنه به وي:

.... ۷۴ ....ږږږ

غني د ترمپ د خبرو په غرګونکې وویل، چې په افغانستان کې سوله اړینه ده.

یا غني د ترمپ د خبرو په غبرګونکې وویل، چې په افغانستان کې د سولې کیلي د پاکستان سره ده.

سم یې:

غني د ترمپ د خبروپه هکله وویل،چې ....

دویمه بیلګه:

ترمپ وویل، چې د افغانستان جګړه کې د پاکستان ښکیلتیا باید له پامه ونه غورزول شي.

غني د ترمپ د خبرو په غبرګون کې وویل، چې د جګړې بنسټیز مسؤلیت د پاکستان په غاړه دئ.

سم یې:

یو: غني د ترمپ د خبروپه هکله وویل، چې ....

دوه: غني د ترمپ د خبرو په ملاتړ وویل، چې ....

درې: غني د ترمپ د خبروپه مخامخ یا مقابل وویل، چې..................

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیلګه: ،،وسلوالو طالبانو په دې اړه تر اوسه غبرګون نه دی ښوولی.،،

د غبرګون په ځای که داسې ولیکو: ،، دا چې په دې برید کې ولسي وګړو ته زیان رسیدلی او که نه چارواکو په دې اړه (په دې هکله، په دې باره (درې ده؟) لا تر اوسه څه نه دي ویلي.،،

دا پورته ویونه لرو، چې هغه بنسټیزه موخه روښانه کوي، نو دې غبرګون یا ګړنګون اویا بل څه باندې ولې خپله ژبه تخریب کړو. بیا: په هرصورت دا د غبرګون وي کارونه په داسې غونډالو کې یا په دې موخه ناسم او سم ناسم دی.

ډاکتر ماخان میړی

شینواری

ایا موږ پیداښتي پوهنې پښتوکولی شو؟

موږ لا تراوسه چې په پیداښتي پوهنوکې پوهنیز څه لولو،هغه عربي دي. پوښتنه دا ده، چې ایا موږدا پوهنې په پښتو لیکلی شو، دا په دې مانا، چې ایا موږ د دې پوهنو پوهنیزو ویونو ته هم پښتو انډول لرو او دا پیدا کولی شو. دا نومونه پیدا کوو نه، خو پوښتنه دا ده، چې ددې له پاره نومونه په پښتو شته اوکه څنګه؟

دا پوښتنه به په هوځواب کړو، ځکه چې هره ژبه د پوهنیزه کیدوتوان لري، خولومړی باید ځان په هغه پوهنه پوه کړو او بیا په هغه وي، چې د باندنۍ ژبه کې شته اوپښتو انډول یې پیدا کوو.

په همدې ځای کې دې اجازه وي، ووایم، چې ما په شمیرپوهنه کې نږدې څلوېښت کتابونه په پښتو کړي، دا په دې مانا چې هغه مسلکي نومونه مې په انډول پښتو کړي، بې له ستونځو او همداسې مې په فزیک کې درې کتابونه ژباړلي، چې یوله هغود ښوونځي د کتابونوسرلیکونه دي، هغه فزیکي ویونه مې نه د ډکشنري په بڼه، خو په پښتومې د الماني ویونو ته انډول پیدا کړی یا میندلی

دا په پښتو یا د پښتو نومونوسره مو پوهنه هم ساده کیږي، چې دلته د یوڅو بیلګو سره ستاسو لنډ پام را اړوم. دا په ورزیاته کړم، چې ما هیڅ وخت نوم له ځانه نه دی پیداکړی او انډول مې لټولی او پیدا کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې هکله اوږدې خبرې نه کوم، لنډ يوڅوبيلګې له تاسوسره ګډوم.

مشبوع به نوڅه وبولو؟

مشبوع داسې پيژند لري:

-- هغه محلول چې نور همغه څه په ځان کې نه شي حل کولی، مشبوع بلل کيږي.

موږ وايو: يو څوک چې ډېرخوراک وکړي هم ورته وايي، چې مشبوع شوی اوميږي، چې ډېر واښه وخوري. نو وايو چې ميره ټنده شوې .

يو څوک چې نوره مړی نه شي خوړلی، خوموړوي او همداسې نور ژوي مړيږي.

کوچنيانو ته هم چې مورډېر خواړه ورکړي، راګرځوي يې.

ځنې خواړه دي، چې سړی يا څوک ښه په مړيږي، نو وايو، چې دا خواړه مړوونکي دي. ګومان مې دی، چې د کلي خلک وايي مړوخه دي، نه پوهيږم سم به وي او که څنګه، ځکه چې مړوخه ګومان مې دی هغې ښځې ته هم وايي، چې ميړه لري.

په همدې توګه مو محلول يا حل ،،اوبی،، بللی، نومشبوع ته به څه ووايو؟

لکه چې ژوي مړيږي، خو همداسې يو اوبی هم مړيږي.

موږ نو پورته پيژند اوس په پښتو دا سې ليکو:

هغه اوبی چې نورڅه ځان کې نه شي اوبی کولی (دا ګوره اوبه کولی نه بولو) موړ وي.

مشبوع = موړ

بيا وايم، چې دا بل ډول نه شي بلل کيدی، دا په دې مانا، چې نومونه به نه جوړوو، هغه خپل نومونه به رابرسيره کوو يا له کټلاندې څخه راباسو.

له شميرپوهنې څخه يوه بيلګه:

ما خو نږدې ټوله شميرپوهنه په پښتو ليکلې، خو بيا به هم يوه بيلګه له تاسو سره ګډه کړم:

(c) ketabton.com: The Digital Library

دایره، چې د دایرې د منحني یوه لږه برخه قوس بولو او وتر او قطر لرو او داسې نور.

په پښتو یې:

گردۍ (موږیې په هسکه مینه کې گردۍ بولو)، هغه وړه د گردۍ د کړې برخې ته ،، لینده،، وایو.

دایره = گردۍ

قوس = لینده

وتر : هغه کرښه ده، چې له گردۍ یوه ټوټه بیلوي، نو دا له دې امله ټوټه وونی (ټوټوونی) بولو(بولویې نه،دا ټوټوونی دي).

وتر = ټوټوونی

ټوټه یا چې قطعه ورته وایو: د گردۍ هغه هواره ده، چې د لیندې او ټوټووني منځ کې پرته ده.

قطعه = (گردۍ) ټوټه

نیمۍ: هغه کرښه چې گردۍ نیمۍ نو دا به نیمی نه وي؟

قطر = نیمی (اړیین نه ده چې کرښه ورسره یاده کړو، پوهیږو چې دا کرښه ده).

گردۍ برخه یا قطاع (دا د قطاع نوم هم ډارونکی دۍ): دا د گردۍ برخه ده، چې د دوه وړانگو او گردۍ لیندې منځ کې پرته ده.

قطاع = (گردۍ) برخه

وړانگه =شعاع

له فزیک څخه

سیم یا څه، چې برېښنا وړي، نو هغه هرومرو ،، (برېښنا) وړوني دي او له دې امله یې برېښنا وړوني یا لنډ وړوني بولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا د ښوونځي د فزیک نږدې ستره برخه مې پښتو ته را اړولې. په دې هکله مې لیکنې په کتابتون. کوم کې کتلی شئ.

دا د ګرانو لوستونکو له پاره یو څه وړاندې کیږي، چې کتل او اندونه سره یو کول نه، سره نږدې کول یې زما هیله ده او نه بل څه.

نومونه یا ویونه باید پیدا نه شي. هر څه چې په پیداښتي توګه په بله ژبه کې شته، په پښتوکې هم شته.

دوه پوښتنې دي:

لومړی: یو څه ته په پښتو نوم ایښول (دا به د خبرو وي)

دویم: د یوه څه په مانا ځان پوهول (دا باید وي)

..................۷۸ ....

نو که د دې ویونو مانا ولیکویعنې مخکتاب، نړیوال جال، ملفون، شمیرونی، دا به اړیین وي. دا چې څنګه یې وبولو، دا باید په پام کې نیولشوي وي، چې تخریب په کې نه وي.

بیلګې:

۱ - موږ په کورونو اوکوټوکې یوجوړښت لرو، چې برېښنا پرې روښانه کوو اومړه کوو. دا جوړښت د یوه واړه اړمګوټې یا یوې تختې او یا د یوه څرخ په څیر وي. دې ته انګرېزي سویچ، الماني شالتر وایي. ددې دنده داده، چې برېښنا وړوني یا سیمونه سره یوځای کوي اوبیلوي. د یوځای کیدوسره برېښنا په برېښنا وړونو یا سیمونوکې بهیږي اوڅراغ روښانه کیږي اود بیلیدوسره برېښناګروپ مړکیږي. دا نو (برېښنا) تړونی بولو اودا نوم همداسې دی.

۲ – پورته موبرېښنا وړوني نوم ولیدل، دا هکپک کیدونکی نوم نه دی، دا برېښنا له یوه ځایه بل ځای ته وړي، نووړوني دي.

ګورو،چې زموږ ژبه د پوهنیزه کیدو توان لري او هره ریښه په پښتو کیدی شي او هغه داسې، چې هرڅوک پرې ښه وپوهیږي.

زما اخرني وړاندیزدادی، چې نومونه به له ځانه نه جوړوو اویو کره پیژندل شوی وی به د بل کره پیژند لرنکي وي په ځای نه ځای په ځای کوو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په نورو ژبو کې شته اوپښتو انډول یې

داکتر ماخان میرزی شینواری

په دې برخه کې ځنې ورځني ویونه، چې په نوروژبو کې شته او موږ یې لا تراوسه انډول نه دی پیدا کړي.

زه خو په دې اند نه یم، چې زه څه لیکم، هغه دې هرومرو سم وي، ځکه چې زه د همدومره لیکنې د فکرتوان لرم. زما په اند زه هڅیدلی یم، چې څه لیکم، په هغې یو بل سره پوهیږو. ژبې سوچه کیدی نه شي، خوزه هم هغه ویونه کاروم، چې تراوسه د پښتو د خوب تر کټ لاندې پراته وي، خوهغه ماته سم بریښي، ځکه داسې نه دي، لکه بهیدونکې، چې په پوره ناسمه توکه اوبلن وبولم اویا ستاندارد ته کچه ووایم.

...............۷۹..............

زما د لیکنو په هکله ستاسود کړنو او مخامخکړنو (دا بیا د دې وی یعنې ،،مخامخکړنو،، د لومړي ځل له پاره کارونه ده، خو موخه ترې پوهیدل کیږي) هیله هم لرم.

زه ستاسومخامخکړنو ته درناوی لرم اوخپلې کړنې به ورسره هرومروسموم.

لند:پیداښتي نومونو ته باید په پښتوکې انډول ولرو اودا لرو، د لږو ځانګړنو سره:

زه نومونه نه جوړوم. زه کوم د بلې ژبې وی، چې کاروم، هغې ته په پښتو کې انډول لټوم او دا تل د زیاتو پیداښتي ویونو له پاره لرو. زه نومونه نه پیدا کوم، زه هغه لرلي نومونه ګرانولوستونکو ته مخ ته ږدم.

ځنې لیکوالان وایي،چې دې د ...ژبې وی ... ته څه ووایو؟

دا باید وڅیرو، چې هغه وی یې پیدا کړو، لکه، چې زموږ د لیک لوست ژبه کې زموږمشرانود مایع له پاره خپل انډول نوم نه وو کارولی، نودا یې ورته غوښتل پیدا کړي، خو انډول یې پیدانه کړی شو او ناسم انډول یې ورته وټاکه.

دا ولې؟

دا ځکه چې دوی دې ته فکر نه وو کړی اویا یې فکرنه شوکولی، چې مایع څه شی دئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوي دې ته پام نه دی کړی، چې مايع يو خوي دی او دا خوي د تنونو يا شيانو يوټولګی جوړوي يعنې ټول هغه څه ته مايع وايي، چې بهيږي، دا دی، بې له دې چې نورمخ ته ولاړ شو، د مايع انډول پښتو مو وکاراوه يعنې بيهدونکي.

پوهنيز نومونه:

په پوهنه کې نومونه – په ځانګړې توګه شميرپوهنه او ځمککچپوهنه کې – يواځنې دي يا يويواځنې دي، دا په دې مانا چې هر نوم يوه او ټيک يوه څيره په ګوته کوي او هره څيره يو او ټيک يو نوم لري. نومونه څوک په خوښه – چې څه يې زړه غواړي - نه شي ټالکل.

بيلګه: مستطيل ته به نو په پښتوڅه ووايو؟
په مستطيل نه پوهيدم، نودابه په بله ژبه کې ګورم. انګريزي اوالماني کې
ورته rectangle and Rechteck وايي، نو له دې امله په پښتو کې – که دا سم وژباړو او دا

..............ړ ۸۰ ....

چې څيرې دي، نو له دې امله ښځينه نومونه دي – ،،ولاړګوډی،، او يا کټمټ ،،ولاړکونجی،، بلل کيږي، چې هرڅه ترې پوهيدل کيږي اوبل نوم ورته نه ټاکل کيږي يا نه شي ټاکل کيدی. دا چې سخت، نابلد او يا بل څه ډول دی، دا کوم بنديز نه دی، دا همداسې دی اوبس.

ايا هغه څه چې په نوروژبوکې شته زموږ په ژبه کې هم انډول لري؟

هو.

نو ولې موږ ځنو شيانو يا ويونو ته په پښتو کې نومونه نه لرو؟

دا ځکه چې موږ په نوروژبو نه پوهيږو او يا مو پام ورته نشته يا يې له پامه غورځوو.

هغه نومونه اوخويونه، چې په پښتوکې تراوسه ورته د چا نه وي پام شوی، نو زموږ پښتانه پيداښتي ده، چې هغو ته نومونه پيداکړي، خو ستونځه په دې کې ده، چې دوي ورته نوم پيداکوي اودا سمه نه ده، ځکه چې په کې تيروځي.

د هر څه له پاره، چې په بله ژبه کې نوم يا وی (په پيداښتي ډول) وي، نوپه پښتوکې هم ورته انډول شته، خودا چې موږ په نورو ژبونه پوهيږواويا زيات وخت دا نومونه له هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

چاپښولکيږي، چې په کومه دباندنی ژبه نه پوهيږي، چې له هغې څخه يې راواخلي اوکه غواړی، راوژباړي او يا لړتر لږه له هغه چا وپوښتي اوخبرې ته يې غوږکيږدي، چې په يوه دباندنی ژبه پوهيږي.

زه يې دلته يوه بله بيلګه راوړم. يوه ورځ يوه ملګري را څخه و پوښتل، چې انعکاس ته به نوڅه ووايو او په همدې خبرو کې بيا د انګازې څخه خبرې شوې چې ګوندې دا به بل څه وي او انګيزه بل څه او همداسې له همغه وخته ازانګه هم منځ ته راغلې.

له دې امله زما دا لاندې ليکنه.

Reflexion انعکاس يا(بيرته) راګرځيدنه

انګيزه (ازانګه ، انګازه): زما په اند به دا ،، د ازانګې به موخه ترې همغه د عربي ژبې انعکاس وي، چې په خلکو کې يې انعکاس ښه وي، يعنې دلته به انګيزه د انعکاس لپاره کارول شوې وي. دا ځکه وايم، چې داسې يو څه مې زموږد خورا درانه ليکوال

.... ٨١...........

ژورنالست، څيړونکي ښاغلي رفيع څخه اوريدلي(خداي(ج) دې وکړې چې دا مې ناسمي نه وي کړي او کومه ناسم پوهيدنه زما لخوا دلته نه وي رامنځ ته شوي، زه مخ له مخه د ښاغلي پوه څيړونکي رفيع صاحب څخه ډېره بخښنه غواړم ، په هر صورت زموږ د خبرو اترو موخه دا ،، ازانګه،، ده.

راځې، چې له هر څه د مخه (د هرڅه له مخه مې ليکلی وو، خو د دې ليکنې سره مې له هر څه د مخه کړ) په انعکاس ځانونه وپوهو، د زبپوهنې او فزيکي لار(قانون) له مخې.

که موږله کوټې په رڼا ورځ راووځو، نود لمر وړانګې چې په راښه برېښنده شيانو ولويږي، هغه بيرته راګرځي اوسترګې موبرېښنوي. موږ هلته په کلي کې نه وايو، د لمرانعکاس يا رفلکشن مو سترګې راوبرېښنولي، موږ وايو، چې د لمر رڼا بيرته راوګزيده او زموږ سترګې يې وبرېښنولې. دا په دې مانا، چې دا رڼا په يو شي ، چې بيا روڼ برېښي لويږي اوبيا بيرته راګرځي. دا بيا په دې مانا چې موږ نو د انعکاس او يا رفلکشن له پاره بيرته راګرځيدنه لرو، همداسې که غونډوسکه په ديوال وولو،هغه هم راګرځي، يا غږپه کوم ځای کې وکړو، چې هغه بيرته راګرځي. موږ اوس دا تر څيړنې (دا ،، تر،، مې دلته ناسم وليکه . سم يې د څيړنې اونه تر څيړنې) لاندې نيسو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو انعکاس د بیرته راګرځیدنې یا راګرځیدنې لپاره -چې انګریزي یا نوره هم ښه لاتین یې reflexion دی – کارول شوی.

ترهغې، چې زما فکر رسیږي د عربي وی یا لغات ،،انعکاس،، په پښتو کې د درې څه یا د درې ډولونو لپاره کارول شوی:

که یو څه په هنداره کې بیرته راګرځول کیږي یا راګرځول کیږي (دلته بیرته راګرځول او راګرځولو لپاره زما موخه همغه راګرځول یا راګرځیدل دي، موږ ورسره بیرته وایو، خو زه یې اړین نه بولم. دا به راګرځول وبولو) داهم ا نعکاس بولو یا دی.

که په غره کې غږ وکړو او هغه بیرته واورو یعنې راوګرځي، دا هم انعکاس دی، همداسې که یو څه په ولس کې وشي، که ښه وي یا بد دا په خلکو کې خوریږي او له خلکو بیرته اوروړل یا اوریېل کیږي، چې دا هم انعکاس بلل شوی.

لنډ: انعکاس په هنداره کې، انعکاس په غره کې د یوه څه د غږ انعکاس په ولس کې د یوه څه یا یوې شوې وینا انعکاس.

. ... ۸۲ ....

دا درې نومونې په ټولو ژبو کې په بیلو بیلو نومونو یادیږي. هغه څه چې هنداره کې بیرته راګرځي په الماني کې ورته ،،شپیګلونګDie Spiegelung ،، وایي او دې نورو دوه وو ته اېښو یا اېکو(اکو) Echoوایي، چې لاتین دی موږ په پښتو کې هم د اسې نومونې لرو.

د اخرو دوه وو لپاره انګازه یا انګیزه(؟) کاروو، چې له دې امله پخپله هغه دعربي انعکاس دی او ازانګې یا بل څه نومونې ته اړتیا نه شته او په غره کې د غږ خوریدا هم انګازه یا انګیزه ده، یعنې خورشوی، چې موږ ورته انګی ویله او غږ به مو وکړ، چې انګی انګی یو غږ بل هم راوکړه.

که په هنداره کې یو څه یا یوه څیره (بیرته) راګرځي، نو هغه څه باید ونوموو، د عربي انعکاس په ځای. دا په هنداره کې یوه څیره چې (بیرته) راګرځي، وایو چې دا څیره هنداره کیږي. دا چې دا څیره هنداره کیږي، نو دا خو له هندارونې(هنداره کونې) بل څه نه دي، یعنې دا په هنداره یا اینه کې انعکاس هندارونه یا اینونه بولو(هغه ستاسو خوښه هنداره نوم مو ښه راځي یا پښتو دی او که اینه). یعنې دې انعکاس ته هندارونه یا اینونه وایو. دا د پښتو ګرامر په بنسټ سم دی

نو ګرانو لوستونکو!

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګورو چي د ازانګه په پښتو کې کومه ترې بله پوهېدنه نه لري، يعني ازانګه هم دا موږ دلته بللي ا نګازه يا انګيزه(؟) ده، چي په خلکو کې خوريږي، خو که غواړی، دا ازانګه وبولی هم خوښه مو، کېدی شي.

،،اېکو يا اېښو يا انګازه يا انګيزه منځ ته راځي، که د غږڅپي داسي په زواک يا قوي وځنډيږي، چي سړی دا غږ بيل بيل د اوريدلاس ته راوړني يا -نتيجي که غواړي د اوريدپايلې په توګه واخستلی يا احساس کړی شي. سره راټول يا سره يوځای شوې concentrate رفلکشنونه يا دا بيرته راګرځيدنې(چي عربي کې ورته انعکاس وايي(شايد، زه په عربي نه پوهيږم)) د اکو يا انګازې يا انګيزې په څير اوريدل کيږي. د اکو وی يا لغات د يوناني Ἠχώ څخه راغلی يا رانيول شوی دی.،،

که دا په هلمند کې شوې غونډې غږ خلکو ته ورسيږي، نو په خلکو کې خوريدا يې همداسې په پرلپسې ډول منځ ته راځي، چي دا هم همغه د غره په څير خپله انګيزه په خلکو کې خوروي. له دې امله دا هم انګيزه يا انګازه ده او که ازانګه يې بولی، هم خوښه مو.

لنډ بيا:

...............۸۳ ....

لومړی: په په هنداره کې د يوه څه بيرته راګرځيدنه هندارونه بولو او

دويم: په غره کې د غږ بيرته راګرځيدنه انګيزه،انګازه يا ازانګه بولو اوبيا همداسي

دريم: د يوه سياسي کس وينا، چي اغيز يي د خلکو له خوا بيرته راګرځي،هغه هم انګازه، انګيزه يا انګازه ده،خوماته يي انګيزه ښه برېښي.

ډاکترماخان ميرزی شينواری

ستونځوبی

يو د پوهنتون پوهان را څخه وپوښتل، چي د ستونځوحل ته څه وايي؟

ما ورته وويل، چي ستونځوبی.

دا نوولي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس دې نړۍ په هراړخيزه پوهنو کې دومره وده کړې، که څوک، چې ځيرنې کوي اوپه داسې پرمختتلې ژبه وپوهيږي، نو د هر څه له پاره په پښتو کې هم هغه اړوند ويونه پيداکولی شي.

لرو: ملګوبي، چې انګريزي يې salt solutionدی.

لنډ: زه به د خوې له مخې لکه پورته د ،،اوروبي،، په ځای، چې له اورغورځونې منځ ته راځي يا پايله ده، اوربهيدنه، اوربهيدونکې... وبولم. په مننه

محلول ملحي saltzlösung

حل solution،lösung

مخامخکړنه (عکس العمل):

دا مې همدااوس فکر ته راغی، چې د يوچا د کړنې سره چې څوک غواړې مخامخوالی وښايي، نودا به هرومرومرزما په اند مخامخکړنه وي.

که غواړی، نو د همغه ،،عکس العمل،، سره پاتې کيږو.

جفت او طاق ته په پښتوڅه وايي؟

پوښتنه. ايا موږ پښتو کې د جفت له پاره په دې ورځنۍ ژبه کې انډول وی لرو او که نه؟

هو: هرهغه څه، چې دوه، دوه کيدی شي، هغې ته عربي جفت وايي، چې پښتو انډول يې جوړه دی.

لومړی:

ايوه يا ييوه چې څوک کوي او يو غويا (غوايي) ولري، نو جوړه ورته پيدا کوي. دا د غويانو جوړه ده، چې بيا سره دا جوړه ځغلي. څوک چې بوټان اخلي، نو د دباندنی اغيزو پرته به جوړه بوټان اخلي. او که په ټاکنو کې سره برابر ځغلي، نو همغه د ييوې او يا ايوې د غويانو په څير به دا يوه جوړه وي، چې دا جوړه بيا جوړه سره ځغلي. نه ليکو،

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې غبرګ سره ځغلي، ځکه چې که جوړه نه وي هم غبرګ کېدی شي او یا غبرګ دي،، ځکه چې ګډ ووټونه یا رایې به نه لري، چې یو بل غوڅ کړي.

که یوه نجلۍ او هلک داسې لړ په خوي کې سره نږدې وي، نوکیدی شي چې ووایو: دوي به یوه ښه جوړه وي.

دویم:

د جوړه مخامخ څه بولو؟

عربي یې طاق دی، هغه چې جوړه نه وي یعنې ناجوړه وي، نو ګوروچې پښتو بلل یې ،، ناجوړه،، دی.

راځوشمیرپوهنې ته

ګڼونه : هغه پیداښتي ګڼونه چې په دوه پوره وېشل کیږي، هغو ته جوړه ګڼونه وایو او هغه پیداښتي ګڼونه، چې په دوه پوره نه وېشل کیږي، هغوي ته ناجوړه ګڼونه وایو. ګوره زه ورسره دلته پوره نه لیکم، ځکه چې اړتیا ورته نه شته. پیداښتي ګڼونه چې په پیداښتي ګڼ

وېشل کیږي او لاس ته راوړنه یې پیداښتي ګڼ وي، نو،، پوره،، ته یې هرومرو اړتیا نه پیښیږي.

جوړه ګڼونه: ۴ و۱۶، ۲۸ ...

ناجوړه ګڼونه: ۱۳،۱۵، ۲۷ ....

په ورځني ژوند کې ، چې ورسره مخامخ کیږو

څنګه یې بولې؟

له الماني څخه ژباړه یې

۱ – پلنې د ربړ پټۍ، چې له ژورې سکاره راپورته کوي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲ – په مغازو کې چې تل ګرځي اوشیان له یوه ځای څخه بل ځای ته وړي.

۱ – وړونېټی: یعني یوڅه له کښته پورته وړي.

۲ ـ بهیدنېټی: دا تل روانه پټی ده، له دې امله بهیږي یعنې بهیدنېټی.

په پښتوکې د زیاتو ویونو له پاره انډول نه شته یا موږ(زه) نه پرې پوهیږم لکه

معني:

د عربي ،،معنی،، له پاره موږ پښتو نه لرو، نو که پښتو یې ،،مانا،، ولیکو، دا به منو.

همداسې د قطب له پاره هم پښتو انډول نه شته.

داسې ویونه هم باید چې څنګه وي خپلې ژبې ته راواخلو، لکه چې رانیولې مو دي، که لیکندودیي د ځنوله پاره بدل شي، دا په ټولو ژبوکې ورځنی دی.

د بلې ژبې هر څه یا هر وی له پاره، انډول لرو، خودا باید پوهنیز ولټول شي.

.... ۸۶ ....

داسې خو ما فکرنه کاوه،چې شمیرپوهنه دې داسې سمه په پښتوشي، خودا چې دا نومونه او ویونه ټول پیداښتي دي، نوزموږژبه هم دا ویونه لري اودا به یواځني وي، دا په دې مانا، چې هر شمیرپوهنیز یا هندسي څه پښتو انډول هم لري.

خوباید په دې اند نه و اوسو، چې ژبه دې سوچه کړو.که زما لیکنې وګورئ، سمې په پښتودي، خودا موږله پیداښته لرو، نوي مې منځ ته څه نه دي راوړي اوداسې باید ونه شي، ومو کتل، چې څوک په خپله خوښه یوڅه یا یو وی په پښتو کوي، په هغې کې ناسمونونه راځي.

ګرانو هیوادوالو!

موږ پوهیږو، چې پښتو په دولتي څلوردیوالي کې یوه ډیره پخوانی نوي، نږدې شپیته کلنه ژبه ده، نو له دې امله یې علمي کول او د ځنو ویو په پښتو کول یا ورته پښتو پیدا کول هم ستونځمن دي. له یوې خوا موږ چې څه زده کړي یعنې زموږ ټوله زده کړه هغه په پښتو نه ده او له بلې ژبې مو را اخستي او له بلې خوا په دا بله ژبه مو چې څه زده کړي، هغې

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم ډېر ويونو(لغات له عربي رانيولی)، چي موږ يې له دې امله د ډېل ستونځو سره مخامخ کړي يو. زموږ دا نږدې شپېته کاله مخکنيو په پښتو ليکونکو، څه له فارسي رانيولي، هغه په فارسي کې د عربي ويونه يې هم ورسره شايد (ياممکن) کټمټ رااخستلي وي. بله پوښتنه دا هم ده، چي هغه عربي نومونه – چي موږ يې د پښتو نومونو لپاره کاروو- ايا دا سم دي او که څنګه؟

دا هم بله پوښتنه ده، چي بايد پام ورته وشي.

د يو پوهنيز څه د ليکلو له پاره

له هرڅه لومړۍ مشوره: که هرڅوک يا ښه يې هر پښتون غواړي څه زده کړي اوڅه ورزده کړي، که دا پښتو ژبه هم وي، بايد د يوې وتلي دباندنۍ ژبې څخه د همدې موخو له پاره ګټه واخلي، يعني يوه د وتلو ژيوڅخه بايد ښه زده کړي.

په پوهنه اوپوهنيزوڅه ليکلو کې زما د مرستي ژبه الماني ده او داسي لږ انګرېزي، دا هم د الماني په مټه، دا په دې مانا چي د ليکلو له پاره مې وتونژبه (ترې ژباړې ژبه) الماني

اوموخه-ژبه(پرې ژباړې ژبه) پښتوده. دا هم بايدووايم، چي د الماني ګرامرد پښتو د ګرامرسره لږ سرلګوي او په ډېرڅه کې سره ورته-والی لري.

ژبه مو له جنجاله ډکه ده، ځکه چي نوې د پوهني سره بلديږي، نو هراړخيزې ستونځې د بيلا بيلو مسلکي کسانو (په) منځ کې را منځ ته کوي. زموږ ژبې يواځې په ادبياتو کې دا سې دليدلو وده کړې، هغه هم د يوڅه په لبکلو کې، خو د ژبې ليکندود اوليکنډول سره هلته هم ستونځې شته. په نورو بيلابيلو مسلکونوکې لا همداسې ده چي ده.

يوه د مخه يادونه: يو څه چي له بلې ژبې پښتو ته را اوړې يا د پښتود سمون له پاره يې بيلګې راوړو، دا په دې مانا نه ده، چي دا د بلې ژبې انډول دې زموږد ژبې ياني پښتو له پاره باورونه لري.

دا به نوره هم ښه داسي ووايو، چي له نوروژبو څخه په ګټه اخستنه پښتو غني کوو(هراړخيزه) اود نوروژبو د ويونو(لغاتو) له پاره دپښتو انډول ځان ته جوتوو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګوره داسې نه وایم، چې وی ورته پیداکوو، چې دا کارناسم هم دئ، یعنې وی نه پیداکوو، د دوي انډول پیدا کوو.

دا چې زموږژبه دودې لرې پاتې شوې، نود ژبپوهنیزو ستونځو د هوارولو یا ستونځوبیو له پاره بیا د نورو پر مختللوژبوڅخه مرسته رانیولی شو یا اړین یو چې له نورو ژبو مرسته راونیسو.

ایا د پ له پاره د نوروژبو څخه ګټه اخستل کیدی شي؟

هرومرو. ګورو، چې په هره ژبه کې د بلې ژبې انډول پ شته کیدی شي، چې په یوه ژبه کې زیات وي، خوبیا د هغوزیاتو څو له پاره په بله ژبه کې یوپ شتون ولري، لکه د المانې aus;ab ; von،... له پاره په پښتو کې یو پ شتون لرې اوهغه ،،له... څخه،، دئ، خو دا کومه ستونځه نه ده.

یادونه: باوروکړئ، چې دا ټول کارما د ،، تر ،، په خپلوپولوکې د رابندولو له امله وکه، چې یوائې او یوائې ډ مهال،ځای او ...پاي په ګوته کولوله پاره راځې اونوریې هر ځای کې راوړل ناسم دي اود ژبې د ټولولاروسره مخامخ.

.

.... ۸۸ ....

تر : تر بل،ای کې هم راځې. دلته هم په ډېر غونډالو کې ناسم راغلی

دا ،، تر،، چې هرځای کې کارول شوی، هلته سم دئ، چې هلته بل اړیکوی نه شي راتلی اوکه له ،،تر،، څخه هلته بل اړیکوی ښه وو، نه، نه دا چې ښه وو، بلکه دا چې د

همغه اړیکوی ځای وو، راتلی شو، نوبیا هلته ،،تر،، باید لرې شي او په همغه خپل ځای کې اتکړئ ورته واچول شي.

زه چې د ژباړو سره سر او کار لرم، اوهمداسې د پښتو لیکوالانو لیکنې لولم، د یو لړ ستونځو سره د پرېپوزیشن یا اړیکویونو له امله لاس او ګریوان یم. دا په المانې کې روښانه دي او پوهیږې چې څه په کوم ځای کې یا د څه سره راځې، چې موږ خارجیان هم داسې لږ څه پرې پوهیدی شو. په پښتو کې دا کار داسې ښه نه دئ سرته رسیدلی. که جملې لولو، نو ترمخه، تروروسته، ... وروسته تر هغه په مصر کې له...، تر پورې ترمنځ او داسې نور لولو، نو نه پوهیږو، چې دا ،، تر ،، داسې نور څّه ټولیز(یونیورزل) شوي او که څنګه؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسې راته برېښي، چې د ،، تر،، وزر شوي او د ،،د،، ، ،،په،، ، ،، له... څخه،، او داسې
نورو ځای نیوی شوی.

زه د دې ليکنې سره غواړم، چې دا ،،تر،، په خپلو پولو کې رابند کړم او دا وزر يې پرې
کړم، زما په اند د پوره دلايلو سره.

دا هيله، چې ژبپوهان او نور مينه وال به نه ځانله زما د پوهاوي له کبله هم د ما سره په
دې کې مرسته وکړي.

غواړم د ګرانو لوستونکو پام د لاندې ته راواړوم اوزما (زما په اند) سمون هم ورسره
وليکم:

۱ - کارګيل: ،،د جګړې تر ټولو هسک ډګر هير شوي قربانيان ...،،

وړانديز: تر نه شته اونور يې ستاسوخوښه.

د جګړي له ټولو څخه د هسک ډګر هير شوي قربانيان يا

له ټولو څخه د **هسک ډګر (د) جګړې** هير شوي قربانيان

له ټولو څخه هسک ډګر کې د جګړې هير شوي قربانيان

۲ - لولو او ناسم دی:
،،کابل کې تر ځمکې لاندې د اوبو کچه تر ۱۲ مترو لوړه شوې،،.
سم يې:

کابل کې (د) ځمکې لاندې د اوبو سطحه يا هواره تر ۱۲ متره (پورې) لوړه شوې. ..
تر ۱۲ متره (پورې)،، سمه ده که ۱۲متره د جګيدو پوله وي، خوګورو چې داسې نه ده.
پرته له دې ناسم او داسې ليکل کيږي: ... له ۱۲ مترو (څخه) لوړه شوې.
تر نه شته يا يوځل شته او کچه نود سطحې په ځای نه شي راتللی. هر يويې د ځان له پاره
خپل پيژند لري.

که غواړی، چې دا ،، کچه،، هرومروراوړی، نوبيا به وليکی: د ځمکې لاندې د
اوبوسطحه، چې په کچه شوې، نو ....

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳ - په لاندې ليکنو کې ،، تر ،، ته پام وکړئ، چې ناسمون به په کې وي، که نه؟
---،، تر څو چې دخپل لويدلي پټکي غور نه وي.،، دلته ،، تر،، په ځای دی.
--- وايم دپيسو تر څنګ يې تاريخي قيصې. وايم د پيسو څنګ کې يې ....
--- دی تر هر چا درونږ، وياړلي او . دی له هرچا (څخه)........

--- يې ترټولو لوی عامل وي. يې له ټولوڅخه ...
--- تر سترګو کيږي. د سترګو کيږي.
--- په تر قانوني تعقيب لاندې راشي. به د قانون......

..پښتنوتر بل هر دښمن.. پښتنو له بل ...

........ځان ونه پيژني تر دې به مو حال بد شي. .. له دې (څخه) ...

۴ - يوه لنډه ليکنبرخه اوڅومره ،،ناسم تر ،، :

،،په قطر کې د طالب او امريکايي استازو تر منځ د تازه مذاکراتو تر څنګ په کابل کې يو شمېر پخواني طالب چارواکي وايي، له سولې وړاندې بايد د افغانستان ولسمشريزې ټاکنې ترسره نشي. خو افغان ولسمشر محمد اشرف غني پر وخت د ولسمشرۍ ټاکنو پر ترسره کېدو ټينګار کړی.،،

د ليکنې لومړۍ برخه:

.... ۹۰ ....ږږ

،، په قطر کې د طالب او امريکايي استازو تر منځ د تازه مذاکراتو تر څنګ په کابل کې... ،،

دا منځ اوڅنګ اړيکويونه دي او له دې د مخه اړيکوی نه شي راتللی. نوليکو:

... استازو منځ کې د تازه مذاکراتو څنګ کې په..

.يادونه: ګورئ چې په منځ کې او همدا رنګه په څنګ کې هم نه ليکو،ځکه چې ،، په ،،اړيکوی دی اودلته منځ اوڅنګ هم ړيکويونه دي.

دويمه برخه يې:،،... بايد د افغانستان ولسمشريزې ټاکنې ترسره نشي.،،

ليکو:......... د سره نه شي ...

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریمه برخه:،، ... د ولسمشرۍ ټاکنو پر ترسره کیدو ټینګار کړی،،

،، پر تر سره کیدو،، خونوره هم هکپکونکي بربښي.

لیکو:... د ولسمشرۍ ټاکنو د سره کیدو باندې ټینګار کړی

یادونه: دا ،، ترمنځ،، ډېر راځي او له دې امله باید لږ یې څېړنه وغزول شي

که د یوې منې پوټکی وګورو او خوسا شوی وي او په اند یو، چې منځ به یې هم خوسا وي ، نو وایو چې دا منه (له پوټکي) تر منځ (پورې) خوسا ده. او که منه مو غوڅه کړه او منځ یې خوسا وو، نو وایو چې دا منه په منځ کې (دلته ځکه ،، په منځ کې لیکو،چې دلته منځ ځای دۍ اونه اړیکوی) خوسا ده او نه تر منځ او یا یې منځ خوسا دی..

همداسې که دوه کسان سره جوړ نه وي او جګړه سره لري، نو وایو، چې د ... او ... منځ کې جګړه ده او نه په = یا تر منځ جګړه ده.

همداسې د الف او ب منځ کې مینه ده اونه ،،ترمنځ،،.

۵ - ،، او څېړنې تر سره شوي او په تر سره شویو کارونو سترګې نه شو پټولی خو زه د دې ژبې د یو ویوونکي او زده ‘‘

لیکو: ....د سره شوي او د سره شویو کارونوباندې...، له بلې خوا خو پرته له دې ،،په تر،، هم ناسم دۍ، خکه ،،په ،، او،، تر ،،دوه اړیکویونه دي.
د دې لیکنې د پایونې سره زما د ،، تر ،، په وړاندې موخه پوره شوه.

د ،، تر ،، د تیرې په وړاندې مې همدومره څه کولی شو، نوره ستاسوخوښه ده، چې مخه یې نیسۍ او که همداسې په تیري کې یې پرېږدۍ.

تاسو چې د هرچا هره یوه لیکنه ولولۍ، نو دا د ،، تر،، د ناسمې کارونې سره به مخامخ وۍ، چې د نورو اړیکویونو ځای یې نیولی دی.

داسې لږ یادونه د ،،له ... څخه،،:

له پرون څخه ،له دې وخت څخه، له هر وخت څخه ، له بل هر وخت څخه ، له تا څخه،، له یوه څخه ، له ټولوڅخه ، له تیر وخت څخه، له اته بجو څخه، له جلال اباد څخه، له دې ځای څخه......

(c) ketabton.com: The Digital Library

لړنور هم ورسره مل:

،،ساینسپوهان وایي چې د سږ کال د جولای په ۳۱ نېټه په ګرینلنډ کې تر بل هر وخت تر ټولو زیاته واوره ویلې شوې ده.

دوی دا خبره د ثبت شویو معلوماتو پر اساس کوي.

سمون یې: لومړی: ناسم: تر بل هر وخت. سم :له بل هر وخت څخه.

دویم: ناسم: ترټولو زیات واوره ویلې شوې.سم: دا ،، تر ،، خوله ورایه ناسم دی. تر ټولوزیاته واوره ویلې شوې. داسې سمه ترې پوهیدنه نه لري.،، ترټولوزیاته،،څه نه وایي.

،، تر بل هر وخت تر ټولو زیاته واروه ویلې شوې ده.،، په ځای: له بل هر وخت څخه زیاته... یا له ټولو تیرو وختونوڅخه زیاته...

،،په یاده ورځ تر ۱۰ ملیون ټنه زیاته واوره ویلې شوې ده. تر دې پخوا هیڅکله داسې نه دي شوي چې په ۲۴ ساعتونو کې دې ۱۰ ملیون ټنه واوره ویلې شي.،،

د ،،تر ۱۰ میلیونه ټنه زیاته...،، په ځای: له ۱۰میلیونه ټنه څخه زیاته...

،،تردې پخوا،،، په ځای: له دې څخه پخوا یا دمخه...

دا دې لا بله: ،،تر سراوي،،: ،،او ټاکنیز بنسټونه د رنړو ټاکنو ترسراوي ته لاره خلاصه

کړي،،.او ټاکنیز بنسټونه د رنړو ټاکنو د سرته رسولو ته لاره خلاصه کړ

دې ته هم پام وکړی:

،،د امریکا او طالبانو ترمنځ د سولې هر راز موافقه باید تر لاسلیکېدو مخکې...،،.
،،خو ګراهام د ولسمشر ټرمپ او د ده د حکومت د جګپوړو چارواکو تر غونډې مخکې پر خپله ټویټرپانه لیکلي....،،
،، ....و د افغان حکومت او طالبانو ترمنځ د «بین الافغاني» مذاکراتو..............

او د شلمې پېړۍ تر دویمې نیمایي وروسته په اوومه یا د څوارلسمې لمریزې پېړۍ په شپږمه لسیزه کې پیلېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پړاوونو ووېشو؛ خو تر جګړو وروسته ،،

بیا تکرار اخرنی یادونه:
،،تر،، پرته له دې، چې د مهال، ځای،نوم او یا بل څه پای نه ښايي، یعنې پورې ورسره نه شي راتللی، ناسم کارول شوی.
بله ناسمه کارونه راته روښانه کیږي، چې په ځای یې بل اړیکوی راتللی شي. دا ناسمه کارونه ان، چې زموږ نالوستي پښتانه هم کوي. فکر ورته وکړئ او دا ناسمون تراوسه (پورې) بس دئ.
لوي څښتن مو دې په ټولو پوهنوکې بریالي لري.
پام: هره لیکنه که لولئ، پام وکړئ چې څومره واره دا ،، تر ،،د نورو اړیکویونو ځای بیځایه نیسي.
Smakhan1946@gmail.com

.
.
.
.
.

ډاکتر ماخان میړی شینواری

د ،، تر،، وزر شوي.

،،تر،، ته دسر خبرې

که په یوه هیواد کې یوزورواکی هرڅه له نورونیسي، نو هغه ټولنه ورسره هرومروستونځې لري. په ژبه کې هم هم دا حال دئ. د ،، تر،، اړیکوی، د نورو زیاتو اړیکویونو ځای نیولی، نو له دې امله یې ژبه داسې لړ څه بدرنګه کړې، چې غواړم دا اندېښنه د نورو ګرانو هیوادوالوسره ګډه کړم.
زه د تاسوسره څوغونډالې ګډوم اووبه ګورو، چې دې ،، تر،، څنګه د نورو اړیکویونوځاینیولی او نورواړیکویونو ته ځای نه پرېږدي.
بیا یې لنډ پیژند ته: ترد مهال،ځای اویا یوبل څه پای په ګوته کوي.
بېلګې: اړیکوي ته
۱ ـ له تورخم څخه تر جلالاباد پورې. یا تر جلال اباد پورې،
۲ ـ تر لسو بجوپورې.یا له اته بجو تر لسو بجو پورې

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳ - ....تول دي راشي تر سپين پورې.
تړنوی ته:
۴ – سپين کوټه کې يا ميلمستون کې ناست وو، ترڅو ميلمانه کورونو ته ولاړل.

يادونه: له هر څه د مخه يوه يادونه اړينه بولم اوهغه دا چې که په يوه ځای کې يو اړيکوی راځي، نو همغه يو اړيکوی دی، دا سې نه شو ويلی يا دا نه شي کيدی، چې دلته دا راځي او دا هم راځي. دوه بيلابيل اړيکويونه د يوې موخې يا يوې اړيکې له پاره نه شي راتللی. هر اړيکوی ټاکلی دکارولوډول او دود لري، يواړيکوی د بل اړيکوي ځای بايد ونه نيسي او همداسې يو اړيکوی د بل اړيکوي د مخه يا وروسته نه شي راتللی.

دا ،، تر،، چې هرځای کې کارول شوی، هلته سم دی، چې هلته بل اړيکوی نه شي راتلی اوکه له ،،تر،، څخه هلته بل اړيکوی ښه وو، نه، نه دا چې ښه وو، بلکه دا چې د همغه اړيکوی ځای وو، راتلی شو، نوبيا هلته ،،تر،، بايد لرې شي او په همغه خپل ځای کې اتکړئ ورته واچول شي.

زه چې د ژباړو سره سر او کار لرم، اوهمداسې د پښتو ليکوالانو ليکنې لولم، د يو لړ ستونځو سره د پرېپوزيشن يا اړيکويونو له امله لاس او ګريوان يم. دا په المانې کې روښانه دي او پوهيږې چې څه په کوم ځای کې يا د څه سره راځي، چې موږ خارجيان هم داسې لږ څه پرې پوهيدی شو. په پښتو کې دا کار داسې ښه نه دئ سرته رسيدلی. که جملې لولو، نو ترمخه، تروروسته، ... وروسته تر هغه په

.... ۹۴ ....

مصر کې له....، تر پورې ترمنځ او داسې نور لولو، نو نه پوهيږو، چې دا ،، تر ،، داسې نور څه ټوليز(يونيورزل) شوي او که څنګه؟

داسې راته برېښي، چې د ،، تر،، وزر شوي او د ،،د،، ، ،،په،، ، ،، له... څخه،، او داسې نورو ځای نيوی شوی.

زه د دې ليکنې سره غواړم، چې دا ،،تر،، په خپلو پولو کې رابند کړم او دا وزر يې پرې کړم، زما په اند د پوره دلايلو سره.

دا هيله، چې ژبپوهان او نور مينه وال به نه ځانله زما د پوهاوي له کبله هم د ما سره په دې کې مرسته وکړي.

غواړم د ګرانو لوستونکو پام د لاندې ته راواړوم اوزما (زما په اند) سمون هم ورسره وليکم:

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱ - کارګیل: ،،د جګړې تر ټولو هسک ډګر هیر شوي قربانیان ...،،

وړاندیز: تر نه شته اونور یې ستاسوخوښه.

د جګړې له ټولو ځخه د هسک ډګر هیر شوي قربانیان یا

له ټولو ځخه د **هسک ډګر (د) جګړې** هیر شوي قربانیان

له ټولو ځخه هسک ډګر کې د جګړې هیر شوي قربانیان

۲ - لولو او ناسم دی:
،،کابل کې تر ځمکې لاندې د اوبو کچه تر ۱۲ مترو لوړه شوې،،.
سم یې:
کابل کې (د) ځمکې لاندې د اوبو سطحه یا هواره تر ۱۲ متره (پورې) لوړه شوې. .. تر ۱۲ متره (پورې)،، سمه ده که ۱۲متره د جګیدو پوله وي، خوګورو چې داسې نه ده. پرته له دې ناسم او داسې لیکل کیږي: ... له ۱۲ مترو (ځخه) لوړه شوې.
تر نه شته یا یوځل شته او کچه نود سطحې په ځای نه شي راتللی. هر یویې د ځان له پاره خپل پیژند لري.

.

که غواړې، چې دا ،، کچه،، هرومرورااوړې، نوبیا به ولیکې: د ځمکې لاندې د اوبوسطحه، چې په کچه شوې، نو ....

۳ - په لاندې لیکنو کې ،، تر ،، ته پام وکړې، چې ناسمون به په کې وي، که نه؟
---،، تر څو چې دخپل لویدلي پټکي غور نه وي.،، دلته ،، تر،، په ځای دی.
--- وایم دپیسو تر څنګ یې تاریخي قیصې. وایم د پیسو څنګ کې یې ....
--- دی تر هر چا دروند، ویاړلي او . دی له هرچا (ځخه)........

--- یې ترټولو لوی عامل وي. یې له ټولوځخه ...
--- تر سترګو کیږي. د سترګو کیږي.
--- به تر قانوني تعقیب لاندې راشي. به د قانون......

..پښتنوتر بل هر دښمن.. پښتنو له بل ...

..........ځان ونه پیژني تر دې به مو حال بد شي. .. له دې (ځخه) ...

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴ - یوه لنډه لیکنبرخه اوڅومره ،،ناسم تر ،، :

،،په قطر کې د طالب او امریکایي استازو تر منځ د تازه مذاکراتو تر څنګ په کابل کې یو شمېر پخواني طالب چارواکي وايي، له سولې وړاندې باید د افغانستان ولسمشریزې ټاکنې ترسره نشي. خو افغان ولسمشر محمد اشرف غني پر وخت د ولسمشرۍ ټاکنو پر ترسره کېدو ټینګار کړی.،،

د لیکنې لومړۍ برخه:

،، په قطر کې د طالب او امریکایي استازو تر منځ د تازه مذاکراتو تر څنګ په کابل کې... ،،

دا منځ اوڅنګ اړیکویونه دي او له دې د مخه اړیکوی نه شي راتللی. نولیکو:

... استازو منځ کې د تازه مذاکراتو څنګ کې په...

یادونه: ګورۍ چې په منځ کې او همدا رنګه په څنګ کې هم نه لیکو،ځکه چې ،، په ،،اړیکوی دی اودلته منځ اوڅنګ هم ړیکویونه دي.

دویمه برخه یې:،،... باید د افغانستان ولسمشریزې ټاکنې ترسره نشي.،،

لیکو:......... د سره نه شي ...

دریمه برخه:،، ... د ولسمشرۍ ټاکنو پر ترسره کیدو ټینګار کړی،،

،، پر تر سره کیدو،، خونوره هم هکپکونکي برېښي.

لیکو:... د ولسمشرۍ ټاکنو د سره کیدو باندې ټینګار کړی

یادونه: دا ،، ترمنځ،، ډېر راځي او له دې امله باید لږ یې څېړنه وغزول شي

که د یوې منې پوټکی وګورو او خوسا شوی وي او په اند یو، چې منځ به یې هم خوسا وي ، نو وایو چې دا مڼه (له پوټکي) تر منځ (پورې) خوسا ده. او که مڼه مو غوڅه کړه او منځ یې خوسا وو، نو وایو چې دا مڼه په منځ کې (دلته ځکه ،، په منځ کې لیکو،چې دلته منځ ځای دی اونه اړیکوی) خوسا ده او نه تر منځ او یا یې منځ خوسا دی..

(c) ketabton.com: The Digital Library

همداسي که دوه کسان سره جوړ نه وي او جګړه سره لري، نو وايو، چې د ... او ... منځ کې جګړه ده او نه په = يا تر منځ جګړه ده.

همداسي د الف او ب منځ کې مينه ده اونه ،،ترمنځ،،.

۵ - ،، او ځيرني تر سره شوي او په تر سره شويو کارونو سترګي نه شو پټولی خو زه د دې ژبې د يو ويوونکي او زده ،،

ليکو: ....د سره شوي او د سره شويو کارونوباندې...، له بلې خوا خو پرته له دې ،،په تر،، هم ناسم دی، خکه ،،په ،، او،، تر ،،دوه اړيکويونه دي.
د دې ليکنې د پايوني سره زما د ،، تر ،، په وړاندې موخه پوره شوه.

د ،، تر ،، د تيرې په وړاندې مې همدومره څه کولی شو، نوره ستاسوخوښه ده، چې مخه يې نيسی او که همداسې په تيري کې يې پريږدی.

تاسو چې د هرچا هره يوه ليکنه ولولی، نو دا د ،، تر،، د ناسمې کاروني سره به مخامخ وی، چې د نورو اړيکويونو ځای يې نيولی دی.

داسې لږ يادونه د ،،له ... څخه،،:
.
.

له پرون څخه ،له دې وخت څخه، له هر وخت څخه ، له بل هر وخت څخه ، له تا څخه،،
له يوه څخه ، له ټولوڅخه ، له تير وخت څخه، له اته بجو څخه، له جلال اباد څخه، له دې ځای څخه......

لږنور هم ورسره مل:

،،ساينسپوهان وايي چې د سږ کال د جولای په ۳۱ نېټه په ګرينلنډ کې تر بل هر وخت تر ټولو زياته واوره ويلې شوې ده.

دوی دا خبره د ثبت شويو معلوماتو پر اساس کوي.

سمون يې: لومړی: ناسم: تر بل هر وخت. سم :له بل هر وخت څخه.

دويم: ناسم: ترټولو زيات واوره ويلې شوې.سم: دا ،، تر ،، خوله ورايه ناسم دی. تر ټولوزياته واوره ويلې شوې. داسې سمه ترې پوهيدنه نه لري.،، ترټولوزياته،،څه نه وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

،، تر بل هر وخت تر ټولو زیاته واروه ویلي شوې ده.،، په ځای: له بل هر وخت څخه زیاته... یا له ټولو تیرو وختونوڅخه زیاته...

،،په یاده ورځ تر ۱۰ ملیون ټنه زیاته واوره ویلي شوې ده. تر دې پخوا هیڅکله داسي نه دي شوي چې په ۲۴ ساعتونو کې دې ۱۰ ملیون ټنه واوره ویلي شي.،،

د ،،تر ۱۰ میلیونه ټنه زیاته...،، په ځای: له ۱۰میلیونه ټنه څخه زیاته...

،،تردې پخوا،،، په ځای: له دې څخه پخوا یا دمخه...

دا دې لا بله: ،،تر سراوي،،: ،،او ټاکنیز بنسټونه د رنو ټاکنو ترسراوي ته لاره

خلاصه کړي،،.

او ټاکنیز بنسټونه د رنو ټاکنو د سرته رسولو ته لاره خلاصه کړي

دې ته هم پام وکړئ:

.... ۹۸ ....

،،د امریکا او طالبانو ترمنځ د سولې هر راز موافقه باید تر لاسلیکېدو مخکې...،،.

،،خو ګراهام د ولسمشر ټرمپ او د ده د حکومت د جګپوړو چارواکو تر غونډې مخکې پر خپله ټویټرپاڼه لیکلي....،،

،، ....و د افغان حکومت او طالبانو ترمنځ د «بین الافغاني» مذاکراتو...............

او د شلمې پېړۍ تر دویمې نیمايي وروسته په اوومه یا د څوارلسمې لمریزې پېړۍ په شپږمه لسیزه کې پیلېږي.

پراوونو ووېشو؛ خو تر جګړو وروسته ،،

بیا تکرار اخرنی یادونه:

،،تر،، پرته له دې، چې د مهال، ځای،نوم او یا بل څه پای نه ښايي، یعنې پورې ورسره نه شي راتللی، ناسم کارول شوی.

بله ناسمه کارونه راته روښانه کیږي، چې په ځای یې بل اړیکوی راتللی شي. دا ناسمه کارونه ان، چې زموږ نالوستي پښتانه هم کوي. فکر ورته وکړئ او دا ناسمون تراوسه (پورې) بس دئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوي ښښتن مو دې په ټولو پوهنوکې بريالي لري.
پام: هره ليکنه که لولی، پام وکړئ چې ځومره واره دا ،، تر ،،د نورو اړيکويونو ځای بيځايه نيسي.
Smakhan1946@gmail.com

ډاکتر ماخان ميرزی شينواری

منځ(کې)، دمخه، څنګ کې او شاته

.

.... ۸۷ ....
يادونه دې د مخه وي: دا پورته ويونه په دوه ګونو ترې پوهېدنو سره لرو، چې په ځنو ژبو کې داسې نه ده.
موږ په دې برخه کې يو په بل پسې درې اړيکويونه څيړو:
لومړی: منځ اومنځ. دويم: مخ يا د مخه اومخته دريم: څنګ ته

لومړی: منځ او منځ

.... ۹۹ ....
موږ په پښتو کې دوه منځ لرو، چې دا يويې منځنکې نوم دی، چې اندول لنډيز يې منځ دئ او تل منځ ليکل کيږي او دا بل منځ يې اړيکوی دئ.

منځ (کې) Zwíschen, between :

يوه ورځ په م ک کې د منځ او مينځ په سر څه خبرې وې. زه هم په کې هکپک شوم، چې دا اوس مينځ دی!وکه منځ؟
موږ ورته په شينواروکې مينځ وايو، خوما زيات منځ ليکلی، چې کومان مې دې، له پخوا څخه ورسره ډېر بلديم.

منځ (کې) Zwíschen, between :

دا پوستپوزېشن، اوستربل يا پسې ځاينيوی دی، چې زه يې اړيکويونه بولم . په نورو ژبوکې (انګرېزي.الماني) مخ ځای نيوی(پرې پوزېشن) دئ.
۱ - د يو چا، يوه شي شتون، چې د يوې د دوه پولو رابندې په نخښه شوې فضا په ګوته کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

،، هغه هلته د خپل پلار اوخپل ورور منځ کې ولاړ دی،،. دا یوه بنده فضا ده ددوه کسانو منځ کې
۲ – له دوه رابندوټکو دننه له یوڅه (څخه) ،، د کورونومنځ کې واټن، د ټکو ،،ا او ب،، یوه غزونه په ګوته کوي.
دا منځ هغه هندسي یا جغرافیوي منځ یا منځټکی نه دئ

بیا یې مانا:

۱ – دواړو یا ډېرو خواو ته داسې په نامه شیانو یا کسانو لرل.

۱ الف – د داتیوسره، ځای اړوند:د یوه ځای تشریح، یوې پوښتنې ،، چیرته،، د یوې پوښتنې جوړښتبرخه.

۱ ب : د اکوزاتیو سره، ځای اړوند: د یوه لور شننه، د ،، کومې لورته،، پوښتنې د یوه ځوابرخه.

۲ – د داتیوسره: د یوې په ګوته شوې ډلې یا ډېرې برخه.

بیلګه:

.... ۱۰۰ ....

۱ – د یوه پښوتوبلوبې (فوټبال) د نیم وخت منځ کې پنځه دقیقې تفریح ده.

۱ الف: د منځنی امریکا او افریقا منځ کې لویې اوبه اتلانتیک دئ.

۱ ب : ځانمینځی د پخلنځي او اوسیدکوټې منځ کې ځای لري.

۱پ: د یوې ۴۰۰۰۰ کیلومتره ساعت کې چټکتیا، چې زموږ ،،هوابیری یې دا اوس د ځمکې او سپوږمۍ منځ کې، کیدی شي نږدې ۴ پرېښنا کلونه زموږ د لمر ګاونډ ځای په ځای ستورې ته ۱۰۰۰۰۰ کاله ونیسي.

۱ ب : هغې دا لیک د خپل مینې کتاب منځ کې کیښود.

۱ ب :تفریح یې د اول او دویم اکت (تیاتر کې) منځ کې راوسته.

۲ – د دومره ډېرو خلکو منځ کې موږ د چا پام ته نه راځو.

همداسې خبروکې راوستل

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کرښو منځ کې لوستل
د لیکو منځ کې درېدل
د کلونومنځ کې

یادونه: سربل او اوستربل یا د نومن او یا پرونومن څخه د مخه اویا پسي راځي او نه د سربل اواوستربل سره څنګ کې، نو له دې امله د اوستربل منځ (کې) سره څنګ کې نه راځي. له دې اوستربل ،، منځ کې او نه ،،ترمنځ،، چې بیخي ناسم دئ.

موږ ورسره ډېر بلد یو، چې د منځ یا منځ کې دمخه ،،په،، لیکو یعنې ،،د دوه کسانو په منځ کې مینه ده،، او کله ،،ترمنځ،، هم. دا ناسم دي.

لومړی خو تر د پیژند له مخې هم ناسم دئ او له بلې خوا ګورو، چې ،،تر،، او،،په،، هم سربلونه دي، چې بل اړیکوي سره مل نه راځي یا نه شي راتللی.

منځ یا منځټکی Die Mitte oder Mittelpunkt or center

.

.... ۱۰۱ ....

منځ یا د منځټکي لنډونه: موږدلته بل بدیل نه لرو، چې بل څه یې ونوموو. دلته موخه هغه هندسي منځ یا منځ ټکی دئ. دا اړیکوی نه دی، دا ځای دئ. دې ته دې تل پام وي، چې موږپه خبروکې له کوم منځ څخه غږېږو.

سربل او اوستربل مانا:

سربل او اوستربل یو ټاکلي نسبت یا ټاکلي اړیکې د دوه شي اړیکو منځ کې په نخښه کوي.
د نسبت د ډول یا رقم سره سم کیدی شي سربل او اوستربل په څلور بیلابیلو ټولګیو ووېشل شئ:

یادونه:

ډېر سربلو نه ځانله یا ټیک یوه ټولګي پورې اړه لري. دا کړی شي د اړیکو توپیرکیدونکي ډولونه افاده کړی شي یا وویلی شي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

منځ یا منځټکی د لاندې له پاره ځای په ځای دی:

- منځټکی، په ځمککچپوهنه کې

- سیاسي منځ، یو سیاسي اند یا نظر چې د ټولوسیاسي اندونو په هندسي منځ کې ځای لري یعنې د ښي اوکيڼ لورو.

مانا:

۱ – د منځټکي له پاره لنډه ښه

۲ – د یو شي لنډ چاپیریال

۳ – د یوې کرښې نیمايي، د وخت نیمايي اونور

نور ترې را جوړ ویونه:

- د تن منځ، د ښار منځ، د سین منځ، د یوه کلي منځ

- د کال منځ، د اونۍ منځ، د میاشتې منځ، د ژوند منځ

بیلګې:

۱ – په یوه ګردۍ کې د غاړې ټول ټکي له منځ څخه همغه یا برابر واټن لري.

۲ – د دې کوټې په منځ کې یومیز او څلورچوکۍ شتون لري یا شته

۳ – دا په اخر کې له تا بلل شوی نرخ (بیعه؟) زما له پاره تر اوسه جګ دی، زه به وړاندیز وکړم، چې ته اوزه به دې منځ ته سره راشو.

دویم: مخ،د مخه یا مخ ته

دلته هم لکه منځ دا مخ دوه ترې پوهېدنې لري، چې یو یې بزیکي مخ دی او بل یې اړیکوی دی، دا په دې مانا چې هغه زموږ مخ ته یازموږ مخه په کوته کوي. دا دا اړیکوی لوریزوالی لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مانا:

۱ – د وخت د نظم سره:

۲ – په فضايي نظم کې

۳ - داکوزاتیوسره. په فضايي لوریزوالي کې د یوه ځای پسې

۴ – د یوه شي حالت د بنسټ یا دلیل په نخښه کونه.

مخامخ وی:

پسې، وروسته

ما د مخه دا پسې وروسته لیکلي وو، خو دلته یې هم همداسې شا چې فزیکي شا ده او شا ته، چې اړیکوی دئ.

بیلګې:

۱ – زاړه وختونه د منځنیو پیړیو د مخه راغلي

۱ – یو ساعت د مخه ورینګي وربدله

۱ – اته دقیقې د اتو دمخه

۲ – بوټان د ننوتون (دروازې) مخ ته پراته دي یا --- د مخه پراته دي.

.... ۱۰۳ ....

۲ – تا سپین د لمنځتون د مخه یا مخ ته ولید

۳ – بوټان د ننوتون مخ ته کیږده.

۳ – تا موټر د لمنځتون د مخه یا مخ ته درولی.

۴ – له ډارڅخه د مخه هغه نوکان خوري.

۱ – ۶۵ میلیونه کاله د مخه

یادونه: دلته هم ګران لیکونکي تر لیکي، خودا هم سوچبوچ ناسم دی، ځکه چې د یوه اړیکوي د مخه یا وروسته بل اړیکوی ځای نه لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر د مخه او مخکې ناسم دي.

لولو:
س**ل کاله مخکې د افغانستان د**

سل کاله د مخه ...

دریم: ،،ځنګ کې،،
.ځنګ هم دوه ترې پوهېدنې لري، چې یو یې فزیکي دئ او بل یې اړیکوی
بیا .کتاب مې په ځنګ کې نیولی او سپین مې ځنګ ته یا ځنګ کې ولاړ دئ
مانا:
۱ – فضایي پوله شریک
۲ – له دې سره ورزیات یا پرته له دې ورسره نور
۳ – د یوځه سره په پرتله
بیلګې:
۱ - دواړه کوټې یود بل ځنګ کې پرتې دي، سړی په دې یوه کوټه کې اوري، څه چې په دې بله کوټه کې ویل کیږي.
۲ - د دې په ګوته شوو دلایلو ځنګ کې باید سړی دا هم په پام کې ونیسي، چې ....
۳ - ،، د جین تخنیکي تغیر یا بدل شوو بوټو د ډولونو ډېرډولوالي ریزیکو ځنګ کې ځنګیزې اغیزې لکه په نباتاتو کې د نویو ناغوښتلو خویونو منځ ته راتلل، مګر دا ترې کاراخستونکو یا استعمالکونکو کې حساسیت پیداکیدونکې پیښې هم.
۳ – د سپین ځنګ کې ته هم یو ښه اغیز اچوي.
.... ۱۰۴ ....

بیا:
اړیکوی ،، ځنګ،، لاندې ماناوې لري:
ځای اړوند:
۱ - یو ځایځرنګوالی په ګوته کوي: د ... په خوا، د ... تولي ګاونډتوب کې.
بیلګه: هغه په ځیره (عکس) کې زما ځنګ کې ولاړدی.
۲ – پرته له: په همغه وخت د پرته له سره.
بیلګه: د خپلې بدایی ځنګ کې هغه تقاوت هم لاره.

یادونه: لکه همداسې ده چې د دې اړیکویونوسره هم بل اړیکوی نه راځي، که دا ،، تر ،، هم وي.
ستاسو د مرستې په هیله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او نورې بېلګې د شا او شاته له پارهبیا تاسو راوړئ.

یاونه:
دا برخه بهپه ژبلار کې بښهروښانه شي

ډاکتر ماخان میرئ شینواری.

د ،،واحد،، لاندې مورږ څه پوهیږو؟

مورږ په دا دومره مهال کې واحد د کچونو لویو یعنې متر، کیلوګرام او نورو ته وایو، چې دا ناسم دئ او تل ناسم وو، خو یا مو ورته فکر نه دئ شوئ او یا مو د سمون په زما هم له هغه وخته ورته پام شوئ، چې په لیکنواو .و پوهولیباوریوالي باندې ځانونه نشه دا .ژباړو مې پیل وکړ، چې له دې امله مې په خپلو لیکنو دې لویو ته واحد نه دئ ویلی پیداښتي ده، چې په نورو وتلو ژبو کې دا هر څه سم او روښانه بلل شوي، چې په پښتو له ژبه د باور کمی او هم په ځانونو دباور کمیاندول یې باید ولیکل شي، خو دا هم په خپل دئ، چې د سمون زړورتیا مو تر اوسه نه ده کړې.

له مخه یو څو یادونې:

که څوک غواړي یو پو هنیز څه ولیکي، چې ټولني ته یې وړاندې :زما وړاندیز :لومړئ پوره خواشنی باید ووایم، په .کړي، باید په اول کې دا د یوې وتلي دباندنی ژبې راونیسي چې مورږ لا تراوسه پوهنیز څه په خپله ژبه کې نه لرو یا پوره نه لرو او دا مو له دې امله

بزي ژبې څخه که دا کومه لیکنه له دباندنی وتلي لکه انګر .ناسمونونو سره مخامخ کوي که غواړئ –راوژباړو، نو د انګریزي یونیټ په ځای به واحد ونه لیکو، نو له دې امله ښه او سم څه ولیکی، نو یوه وتلي ژبه ښه د پوره توان سره زده کړئ او پوهنیزې لیکنې مورږ د ټولو پیداښتي ویونو له پاره په خپلو ژبو دپیداښت سره سم په .ترې راوژباړئ ندول لروپښتو ا

مورږ که یو څه خبرو ته راڅوو، نو پیژند یې باید راوړل شي، ښه روښانه، :دویم ټولپوهوړ او ټولپوهیز.

زیاته شننه د سرې څخه لار ورکوي، لنډ او بې له کومو زیاتونو باید هغه موخه ورکړل شي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

او بیا یې په خپل که د بل چا لیکنو په ناسمون خبرې کوو، نو هغه لیکنه باید راوړو :دریم
.اند هغه سمون ورته وړاندې کړو

.د هغه څه مې ولوستل ښه نه وو، یا ترې سمه ګټه نه اخستل کېده :داسې باید نه وي چې
د .دا باید و ښوول شي، چې د هغه لیکنه کې کوم ناسمونونه وو او دا څنګه سمېدلی شي
.ل راوړل شيدې له پاره باید ښه روښانه، سم اندیز او پوهوړ دلایې

په لیکنه کې بې له اړیینو څه باید سملاسي خپلې لیکنې باندې پیل وکړو :څلورم

.

.اوس راځم خپلې موخې یعنې ،، واحد،، ته

زه چې زموږ د لیکوالانو اندونه او د واحد پیژند د دوي په اند د دوي په لیکنو کې ګورم، هڅول شوم، که څه هم دا زما په ورته خواشینی شم، چې له دې امله دې لیکنې ته راو . پخوانیو لیکنو او همدا ډول د شمېرپوهنې ویونو کتاب کې هم شته

موږ چې لا تراوسه واحد کاروو، نو موخه ترې تل د یوه څه د کچولو لویې لکه متر، وایو، یعني که اوږدوال یا یو بل څه کچوو، نو هغې د (؟)،،کیلوګرام او ساعت ته ،،واحد لو یا کچون الو له لارې، چې هغه روښانه پیژند او نوم لري، دا په دې مانا چې که کچونو ا اوږدوالی کچوو، نو دا په متر کوو، چې دا د اوږدوالي کچوني واحد بولو، چې دا پوره په پوره خواشینې باید ووایم، چې موږ اوس هم دا پخوانی ناسمونونه .ناسم بلل دي کار هغه ستر لامل دادی، چې موږ هغه د دباندنیو ژبو د دي .هممغسې ناسم کاروو رانیولو

څه ته هم فکر نه کوو، چې په هغو کې دا څنګه دی، خو موږ په همدې ،، واحد،، پاتې .شوي یوچې زه غواړم دا لږ روښانه کړم

د ،، .دا په پښتو کې ورځنی شوی وی ،،و احد،، موږ له عربي ناسم رااخستی دی.
،، د واحد پښتو انډول .ترې پوهېدنه بل څه دي و هغه ته چې موږ ترې پوهېږو ،،واحد

دا چې موږ ورته واحد وایو موخه   ..یو ،، دی چې پسې دوه، درې او نور راځي او بس یو .یې او همداسې لکه دوه، درې او نور همیو یو دی او نور څه نه وا .ترې ،، یو،، نه دی - ،که د یوه څه سره یوځای شي، نو بیا هغه شی یو هغه څه دی، لکه یوکتاب یا یو متر ..بجه او نه دوه یا درې او نور - ،کیلو

موږ په فزیک کې ویلې، چې د فزیکي لویو د کچولول له پاره زموږ په بللو،، واحدونه،، .یې ناسمه نومونه یا بلل دي ،،کاروو، چې ،، واحد

:دا نو څنګه سموو؟ موږ وتلو ژبو ته ځو او د هغو څخه دا سم رانیسو

د کچونلویو د څومره والي له پاره، چې کاروو، دا په نورو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژبو کي لکه انګرېزي کي

Die Einheit دی او الماني کي The unit

له دې .يې پوره ناسم ،،واحد،، بولو او همداسې يې عربي مانا،، وحدة،، دی، چې موږ دريوارو ژبو څخه د دې پښتو انډول ،، يووالی،، دی، چې ما په خپلو ليکنو کي يوون بللی، چې ګوندې دا به همدا يووالی وي او که څنګه؟

موږ ته دا يووالی، چې ما ،،يوون،، بللی، لږ نابلډول برېښي، نابلد دی او ګومان مو راځي، دا همداسې دی او نه يې بل څوک پيداکوي، که .يووالی، خو يو بل څه دې چې ګوندې دا دا ويډول دی، دا په ټولو ژبو کي همداسي .نه هغه به همداسي لکه دا ،، واحد،، ناسم وي د دې لا .دی. ،د پښتو انډول يې هم همدا دی، ما نه دی پيداکړی او نه دومره توان لرم ې مخ ته څونورو روښانه ولو له پاره داسد:

فزيکي لويي څه شی دی؟.

فزيکي لويې اوږدوالی، دروندوالی او مهال دي او د فزيکي لويو د څو والي او څومره والي د روښانولو له پاره يووالي متر، کيلوګرام، ساعت دی، چې لوی او واړه يووالي بيا کوو او دا متر له دې که موږ او تاسو د هر څه اوږدوالی کچوو، نو په متر به دا کار .لري امله يو يواليز يووالی دی، چې هر ډول اوږدوالی پرې کچېږي او بس.

د تبې يووالي Grad Celsius, Kelvin und Fahrenheit:

.... ۹۵ ....

ي، چې يو بل اړول کېږي يا اړولکېدی شي‌دا پورته د تبې يووالي يا يوونونه د.

د هرې بلې لوي له پاره د کچولو يووالی شته لکه د موټر زور، چې په اسزور کچيږي او داسې نور

.... ۱۰۷ ....

ي يووالو ته، چې دلته به څنګه وي؟اوس به نو راشو، دې د ژبپوهن

اوس به د يو څو ژبنيزو څه يا توکو يا اتمونو پېژند ورکړو، چې ما تر اوسه ددې توکو دا به هم داسې لږ سرسري وي، خو هغه .سم پېژند نه دی لوستلی، موخه مې پښتو کي ماني څه چې راوړم، هڅېږم، چې هغه به روښنه او ټولپوهوړ ليکلي وي، زه يې له الا رانيسم، په انډول پښتو

دا له ځمکې لرې ستوري، چې وميندل شي، نو د هغوي :کال هم يو يووالی کېدی شي وايي، چې دا ستورلار يا دستورو لا يا ټولګه له ځمکې .لرېوالي کچولو يووالی کال دی يا نوري کلونه لرې ده -څخه دوه سوه يا زيات رڼا.

ری‌ډاکتر ماخان میرزی شینوا

(c) ketabton.com: The Digital Library

نیکمرغه .

نیکمرغه نو څه ته وايي؟

دا اند راته د څار صيب له نقد، چې د ډاکتر بهاند صيب د ،، اناکارينينا،، په رومان يې ،، کړی

دا سمه خبره ده، خو که څوک د چا په ليکنه څه ليکي، .وايي، چې له خبرو خبرې زېږي ما دا څو ورځې د مخه .و بل ته په کي پوره درناوی شته وي‌چې مو‌ږ يې نقد بولو، بايد يې د ښاغلي څار ليکنه ولوسته، چې د ډاکتر صيب بهاند په ژباړه يې کړې وه.

په هغې څه نه ليکم، ځکه چې رومان مې لوستی نه دی او په دې نقد باندې بيا منلي پسرلي ته په خوشحال او نيکمرغه کې زما موخه دا .صيب زما په اند يوه ښه غوره ليکنه کړې وه څار په دې ډېر تېنګار کړی وو، چې ګوندې بهاند .دی، چې دې کې نو څه توپير دی زه همدې اړ کړم، چې دا په .صيب ولې د نيکمرغه په ځای خوشحاله نه دی کارولی په الماني کې مې هم همغه غونډاله .الماني ادبياتو کې وګورم، چې هلته څه ليکل شوي ه، چې له روسي ژباړل شوې وه‌پيداکړ.

چې دا له روسي په پښتو ژباړه يې، چې ډاکتر صيب بهاند کړې او په انګرېزي او الماني کې شوې راوړم.

له روسي څخه د ډاکتر صيب بهاند ژباړه او د انګرېزي ژباړه يې د څار صيب د ليکنې دا د ډاکتر صيب بهاند د پښتو ژباړه .څخه رااخستل شوي

.... ۱۰۸ .... :

تولې نېکمرغه کورنۍ يو بل ته ورته دي؛ هره بد مرغه کورنۍ په خپل ډول بدمرغه ‘‘ ده’’.

او انګرېزي

‹‹All happy families are alike; each unhappy family is unhappy in its own way‹‹

دا لاندې يې الماني انډول:

‹‹Alle glücklichen Familien sind einander ähnlich; aber jede unglückliche Familie ist auf ihre besondere Artunglücklich‹‹

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې ده، چې سره انډول دي او که glücklich او الماني په happy خبره د انګرېزي په سره ګډوم هم تاسو ،نه.

که زه دا له انګرېزي او الماني په پښتو وژباړم، نو دا به هرو مرو داسې وي، چې له انګرېزي څخه به خوشحاله او له الماني څخه به نیکمرغه آنډول ولیکم.

دلته فکر راغی، چې راځه اوس دا د الماني او انګرېزي ویونه سره پرتله کړه یا ښه یې یو په بل د ګوګل

ې وژباړه یا یو د بل انډول وګوره چې څنګه دی؟له لار

الماني انګرېزي او انګرېزي الماني :له ګوګل څخه ژباړې:

happy انګرېزي انډول یې glücklich الماني

ښاغلی څار په اند دی، چې خوشحال د نیکمرغه سیونونوم دی، خو د ګلوکلیېښ سونونوم هېپیلي دی، دا لاندې:

happily رېزيپه انګ Synonyme **glücklich**د

د الماني او انګرېزې یوه بله یو په بل اړول شوې غونډاله هم درسره ګډوم:

Macht derjenige dich glücklich?
Do they make you happy?

همداسي له انګرېزي په الماني:

زي، او همدا دوه یو د په ګوګل کې یې یو په بل ټیک همداسي دي لکه له الماني په انګرې بل

انډول غونډالې هم راغلي، چې زه یې د بیا راوړلو ته‌ېرېږم

د دې الماني وی انډول په فارسي کې خوشحال دی له ګوګل څخه او انګرېزي هم خوشحال دی.

zufrieden،glücklich ، fröhlich، roh: له فارسي الماني خوشحال

د الماني GLÜCK ، انګرېزي ته بیا په LUCK وایي

چې په پښتو به ورته بخت ووایو او سر له اوسه ماته د دې له پاره، یعني د بخت له پاره هم مرغ ښه او مناسب برېښي

(c) ketabton.com: The Digital Library

انګرېزۍ هېږي او د فارسي خوشحال انډول د الماني ګليوکلېش، د :لاس ته راوړنه يا سينونوم او که بل څه؟ .ويونه دي، نو دا نيکمرغه يې د پښتو انډول دی او بايد وي خبره اوس په نيکمرغه او خوښحال کې ده.
خوشحال د نيکمرغه سيونونوم، ځکه نه دی، چې خوشحال فارسي او نيکمرغه پښتو دی.
فکر وکړ، خو دا نه شم ويلی بخت فارسي او پښتو دی، که ما د الماني ګلوک ته د بختور څنګه؟ .

په ليدلو دې خوښ شوم با :يو څوک چې خپل نږدې ملګری وګوري، نو ورته وايي نيکمرغه يم، چې ومې ليدلې.

دالته زما په اند دا خوښ د نيکمرغه سونونوم دی.

دلی، زما په اند انډول يې موږ د خوشحال له پاره، چې خوشال يې بولو انډول نه دی مېنځ همدا نيکمرغه بايد وي، خو دلته د اندونو ګډول هرومرو اړيين دي.

بله خبره د يوه نوم يا خوې په مخامخوالي کې ده، لکه چې موږ د نيک له پاره مخامخ داسې کيدی شي، چې يو څوک نيک نه وي، خو داسړی کېدی شي بد هم .يې بد کاروو سره ښه نه نه وي يعنې يو څوک د چا

زما په اند د نيک مخامخ که نه نيک او د بد مخامخ نه بد وي، .کوي، خو بد هم نه کوي څنګه به وي؟

دا سړی بد نه دی او همداسې دا سړی ښه نه دی :وايو.

يو څوک چې نيکمرغه نه وي، نو کېدی شي دا بدمرغه هم نه وي، نو له دې امله ووايو څنګه به وي؟ نيکرغه نه نيکمرغه يا نيکمرغه نه که

........ړړړړ ۱۱۰ ....

د يو څه نه والی که په ،، نه ،، وکړو، نو څه فکر کوی.

که ستړي کړي مې وی، بخښنه دې وي، ځکه چې ليکنې مې د نورو ليکنو سره مخامخ دي او کورونا او زړښت دی.

میرِی شینواری ډاکتر ماخان

(c) ketabton.com: The Digital Library

سړ کال تر ټولو

پوهيږم، چې يوه نامننوړ دنده مې په برخه شوې، خو بله لار هم نه لرم، چې ځان ترې وژغورم.

کله کله د داسې ليکنو سره مخامخ کيږو، چې پوهيږو د دې سره ليکونکی څه ليکي، څه اخلي، خو بيا هم غواړي وليکي او موخه ترې څه ده، لوستونکي به همدا موخه ورڅخه و دا ليکنه په ختيه کې څه نه وايي او که پام ورته وشي، وبه بوهيږو، چې نه پرې پوهيږو

سړکال تر ټولو ډېر ژورنالستان وژل شوي،، يا ،،سړ کال تر ،، :زه چې په ليکنو کې لولم زموږ په دې ليکنو کې دا ،، تر .ټولو ډير انګور شوي او همداسې نورې پرتلييزې ويناوې بې موخې دی، چې زه به دا په لاندې توګه وځيرم ،،...ټولو ډېر.

په دې غونډالو کې وينو، چې دا ،،تر،، د پرتله کوني له پاره راغلی او دا سوچ :لومړی په دې هکله مې يوه ليکنه هم د تاند په درنه خپرونه کې خوره شوې .ناسم دی.

سره ناسمه ده ،،دا به همدلته هم وګورو، چې برتله کونه د ،، تر

دوه څه ته ګوته نيسو:

يا د نسبت .دی (... لرې، لوي)جلال اباد له کابل څخه ښکلی :وايو، چې :پرتله کونه :يو (نسبت) جلال اباد :وايو .دی (... ته ښکلی، چاغ، جګ او ... و ... ،، ورته. سره، چې زه ...و کابل ته ښکلی دی

...و .. (نسبت) څخه او ...په اند په ناسم ډول خو د له موږ دا پورته غونډالې همهغسې زما ته سره پرتله کوو يا ليکو:

.... ۱۱۱ ....

شوي .. ته ډېر ..سړ کال له ټولو کلونو ډېر غنم شوي يا سړ کال و ټولو دي.

دا خپله غونډاله هم سم څه نه وايي :دويم.

،،ډېر غنم شوي (؟) سړ کال تر ټولو ،، :که وليکو چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

سږ کال تر ټولو، نورو :که نوکانو ته وګورو دلته هم هرو مرو څه باید راشي، ياني ګورو، چې دلته د پرتله .ډېرغنم شوي دي (میاشتو ، وربشو، انګورو او داسې نور)ورځو . ..اره ډېر څه منځ ته راوځي یا راتللی شيکونې له پ

ګورو، چې دا پر تله کونه سمه نه ده.

که څه هم د وینا له مخې –دا هم .سږ کال له ټولو کلونو څخه ډېر غنم شوي :که ولیکو خو د موخې له مخې سمه نه ده، ځکه، چې دلته به بیا د ټولو کلونو غنم سره -سمه ده هم دا سږ کال غنم نه شي ډېرېدلی یوځای کیږي، چې له هغې.

راځی، چې اوس یې سم ولیکو:

که ولیکو، چې ،، سږکال ډېر غنم شوي، بسیا به وکړي، خو راځئ دا ،،ټول کلونه،، ورسره ولیکو

ګورئ دا د هر تیر کال .سږ کال د ټولو تیرو کلونو له هر یوه کال څخه ډېر انګور شوي څخه ډېر دي او یا

..و هر کال ته ډېر غنم شوي (نسبت) لو تیرو کلونوسږ کال د ټو

په دې لاندې خو زه پوه نه شوم او تاسو؟

د هیواد د تولیدې برېښنا کچه تر تولو لوړ حد ته ورسېده

تازه په غزني د غره خوېدو په خبر کې لیکي:

.... افغانستان کې تر ډېره داسې پېښې د ژمي په موسم کې رامنځته کېږي، چې

.ه کې د ،، تر،، راوړنه هم ناسمه ده او ترډېره خو هېڅ ترې پو هېدنه نه لريپه پورته

سم یې

.... ۱۱۲ ....

.... ډېرې داسې ....

یا

....................ډېر وخت داسې پېښې ....

(c) ketabton.com: The Digital Library

زموږ لیکوالان کله کله چې غواړي یو څه ډېر ادبي او په خوند ولیکي، نو بیا د هغې بلدې لارې اوړي او له

دې امله د ناسمون سره مخامخ کیږي.

د نړۍ تر ټولو هسکه څوکه څومره لوړه ده؟

او یا د بل دڅه شي هسکه څوکه؟ د نړۍ د غرونو، د نړۍ له کورونو یا د نړۍ د غونډیو څه.

ښه فکر وکړئ، چې دا ناسمونونه به موږ ولې لیکو؟

هیله ده چې راته برګ به نه شئ، خو په دې لاندې کې په ،،باب،، او همداسې په ،، محموله،، نه پوهېږم، چې دا به نو څه شی وي .

،،دوه بابه ښونځي ،،

،،.... مرستو یوه بله محموله،،.

وایي، نه پوهېږم، خو دا غونډاله بې له ،، بابه،، هم پوهوږ ده او دا چې ،،باب،، څه ته محموله به له غونډالې داسې وپوهېږو، چې یو شی باید بار وي چې یوړل شي، خو د دې له پاره د عربي ژبې زده کړه هم بده نه، چې دا حمل که وي، دا څنګه محموله کیږي او که

څنګه؟

میرږی شینواری ډاکتر ماخان

د پښتو او سنسکریټ د شخصي نومځرو پرتله ،، ته ،،

(له هر څه د مخه :سم یې .دا مې له مخه لیکلی وو، خو ناسم دئ) د هر څه له مخه:

.... ۱۱۳ ....

پرته له ـ لیکي، نو په هغې به ته چې څه :له ټولو ځوانو لیکوالانو او ژبپوهانو څخه دا هیله په دې لیکنو نور لوستونکي هم وپوهولی او باوري کړی شي ـ تا.

ناسم ویونه څنګه پیژنو؟

زما د پخوانیو لیکنو څخه لنډ:

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱ – هغه ویېنې یا وینا وې ، چې ټولیزې نه وي، ناسمې دي.

۲ – هغه کره پېژندلرونکې څه، چې په نورو ژبو کې سم یا ناسم وي، په پښتو کې هم همهغسې باور لري.

۳ – هغه څه چې د پیداېښت سره په مخامخوالي کې وي ناسم دي.

اوس راځم د لیکنې موخې ته.

زموږ د ځوان لیکوال او ژبپوه ښاغلي اربازخان ساپی لیکنه مې ، چې د تاند په منلې شخصي نومځرو کې د ،، د پښتو او سنسکرېټ د ۲۰۲۰ م-۱۵ خپرونه کې د ،، مارچ په پرتله ،، سرلیک لاندې خوره شوې وه، ولوستله او پوره خوښ شوم، چې زموږ ځوان له هر څه د مخه ورته د ډېرو برياو هیله لرم .ادیبان او ژبپوهان دومره هڅاند دي.

زما هیله چې منلی اربازخان ساپی څخه یې لرم دا ده، چې زما لیکنه ځانیزه ونه نیسي، دا ي لیکنه ده، چې یواځې او یواځې موخه ترې زموږ د ژبې سمون او یو له د یوه سپینګیر بل سره مرسته کول دي او بس.

زه هم چې له ډېره وخته مې د ژبې سره داسې لږ څه ځان بوخت کړی، غواړم، چې دا خپل اند له تاسو سره د دې لیکنې په هکله ګډ کړم، خو له دې د مخه یو څو یادونې:

لومړی: یوې په هکله زما یوه لیکنه د تاند په درنه خپرونه کې خوره شوې او د نومځاېذ هلته یې ډولونه هم روښانه شوي، چې په هغې هم مشوره سره کیدی شي.

دویم: د لته د نومځاینیوو او د هرې پوهنې او پوهنیز څه په هکله ټولیز یو څه چې ټولیز باوري نه وي، هغه سم نه دي.

هم داسې نه کیږي، چې یو څه دې د دریم کس له پاره باوري، د د نومځای نیوې په هکله لومړي او دویم له پاره دې بیا باوري نه وي.

دریم: د دې لیکنې په هکله مې پرته له پروفیسور رشید صیب څخه د بل چا څه ونه لوستل، چې د هغې په هکله څه د ویلو نه لرم، ځکه چې نه پرې پوهیږم.

چې په دې لیکنه کې ډېر نوښتونه شته، چې باید ژبپوهانو ورته پام ،له بلې لور به وګورو کړی وی او دا نوښتونه یې سم بللي وی په دلایلو او یا یې باید رد کړي وی، په پوهنیزو دلایلو. دا چې دا کار نه دئ شوی، خواشینوونکی دی.

.... ۱۱۴ ....

ژبه د ټولو .هیله ده، چې لږ ترلږه زما لیکنه ولولي او دا هم راته سمه کړئ او یا یې ومنې ده او مسئولیت هم د ټولو دئ.

له دې څخه به دا لاندې وپوهیږو:

الف: دا چې یا هر څه سم دي او یا

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دي په مخامخ د ليکلو ځه نه لرو او يا -ب

.ي يې باوري نه يو يا راته غوره نه برېښي‌په غوره والـ -پ

.زمونږ دژبې وده هم په ګډ اند او ګډ کار کې ده

.په هر ډول چې وي، زه مو ګډ کار ته رابولم

د منلي ساپي صيب په ليکنه کې نومځاينيوى پوښتنه کې راغلى، چې ګوندې يواځې د دريم .کس له پاره باوري دئ

:د منلي ساپي صيب په ليکنه کې لولو د نومځانيوي له پيژند وروسته مونږ

چې يوازې په درېيم .د پورتنيو پېژندو پر اساس، نومځرى تل د نوم پرځاى راځي ،، ،،.کې دا خبره تطبيق ورې دى او بس (غايب)شخص

.دا پورته نو زما د دوېمې يادونې له مخې ناسمه ده، ځکه چې ټوليزه نه ده

:منلى ساپي صيب بيا ليکي

:دينيو بېلګو کې يې ګوروپه لاند ،،

وى دلته د کوم نوم "زه"نو دلته پوښتنه پيدا شي چې دا د ."زه احمد يم" :که ووايو پرځاى راغلى او د کوم نوم له بياځلي راتګ څخه يې مخنيوى کړى؟ نو دلته د نومځرو په ،،.اړه د دوى تعريف يوڅه د تعامل ورې ښکاري

له بلې خوا د ،، دا دتعامل ورې ښکاري،، د سمون يا دا چې دا د تعامل ورې ښکاري، ولې او نه سمون له پاره د باور ورې يا پوهنيزه ويېنه ده، په پوهنه کې د ،، تعامل ورې يا نه ورې،، په دې هکله زما د سم اند کتاب کتلى).داسې دئ او يا نه (يو څه) يا دا .څه ځاى نه لري .(شئ

يو .ا نارښتيا لري ياني وينا يا رښتيا ده او يا نا رښتيايوه وينا يو رښتيا ارزښت رښتيا يـ :لنډ .(زما د سم اند کتاب).دريم حالت نه شته

:او همداسې دا لاندې ليکي

؛ دلته بيا پوښتنه پيدا کېږي چې دلته ".زه زمرى يم"يا بله بېلګه، که ووايو چې ،، چې د لومړي شخص د وي او واياست به "زه"نومځرى څه دى؟ نو طبعاً ستاسو ځواب به پرځاى نوم راوړو؛ نو ايا دا غونډله به معنا ولري؟ "زه"که مونږ د .نوم پرځاى راغلى دى

،،.ځواب منفي دى

.نه .دا هم په دې مانا چې د نومځاينيوي پېژند بيا ټوليز نه شو او له دې امله ناسم بايد وي .ناسم دى

:ګران ليکونکى بيا ليکي

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلته چې نوم د نومځري پرځای کارېدلی، ''.احمد زمری یم'' :د دې بېلګې پر اساس ،،
،،.جملې خپله معنا او مفهوم له لاسه ورکړی او هېڅ معنا نه ورکوي

یو څه باندې چې پوهنیز قضاوت کوو، باید و .دلته خو دا نه دی ښوول شوی، چې ولې
ښوول شي.

:ا لولوبيږ

پرځای نوم وکاروو، نو دا ښه ''زه''او دلته د ''.زه کور ته ځم''یا که ووایو ,,
,,.''احمد کور ته ځم'' خپلوي

دا یوه وینا ده او یو رښتیا ارزښت رښیا یا نارښتیا .نه پوهېږم، چې دا دې ولې ناسمه وي
دلته هم پوهنیز دلیل نه شته .لري.

:لولو

که په دې غونډله کې موږ بیا هم د پورتني جملې په څېر د ''.ته زمری یې'' :بله بېلګه ،،
''.ته زمری یې''له .نومځري پرځای نوم وکاروو نو بیا هم هماغه نتیجه په لاس راځي
،،.جوړېږي چې هېڅ معنا او مفهوم نه لري ''.محمود زمری یی ''څخه

.یدلته هم د پورته په څېر څه روښانه شوي نه دي او ناسموالی یې ناسم د

:بیا لړلړ

موږ په ګرامرونو کې ویلي چې نومځری د نوم پرځای راځي او د نوم له بیا راتګ څخه ،،
لکه په .کې د تطبیق وړ ده (غایب)مخنیوی کوي، چې دغه قاعده یوازې په درېیم شخص
نومځری د درېیم یوګړي پرځای ''دی/هغه''دلته ''.دی زمری دی/هغه''دې جمله کې،
احمد زمری '' :پرځای نوم وکاروو؛ نو جمله داسې ښه خپلوي ''هغه'' دلته که د .راغلی
،،.چې دا جمله معنا هم لري او مفهوم هم ''دی

.دا بیا له ټولیزوالي لرې کیږي، چې باید وینا ناسمه وي

:لولو

زموږ په ګرامرونو کې د نومځري په اړه راغلی تعریفونه یوازې په درېیم ګړي کې د ،،
لومړي او دویم شخص په مورد کې دا تعریفونه هېڅ د تطبیق وړ د .تطبیق وړ دی او بس
.،،نه دي

.

دا ،، زه،، ، .دا نومځاینیوی، نو نومځاینیوی یا نومځری نه شو :پورته ټولو ته لنډه یادونه
په نو څه وي؟ ... ،، ته ،،

:لولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

نومځری هغه کلمه ده چي د نوم پرځای راتلای او "که نومځری داسي تعریف کړو چي ،،
".د نوم له بیا ځلي تکراره مخنیوی کولی شي

بیا نو نومځاینیوی نه شو، نو څه یي باید وبولو؟

:بیا هم لولو

دی ،چي د نوم پرځای د نومځري د (فعل)هغه کړ "کولی شي"پورتني تعریف کي ،،
مطلب دا چي نومځری کېدای شي هم د نوم پر .اتکــ احتمال ښکاره کويراتکــ یا نه ر
،،.ځای راشي ،هم رانه شي

..راشي، هم رانه شي ،، .داپوهنیزه لیکنه نه ده

اوس نو راځی، چي دا پورته رد شوي ویېني وڅیرو، سمون او ناسمون یي په دلایلو
:روښانه کړو

:دا به داسي لنډ وڅیړم .م، چي سمي دي او ولېاوس د دې پورته ناسم بللو غونډالو ته راځ

."زه احمد یم"که ووایو، چي

دی کړی شي ووای، چي زه؟ احمد، .دلته خو په روښانه توګه ،، زه ،، احمد له پاره راځي
او یا که .یا وایي احمد، احمد یم .داسي خو موږ په ورځنیو خبرو که هم وایو .احمد یم
ته څوک یي؟ :ه دا پوښتنه کوي وایي، چيڅوک یي وانه وري یا له پیلډ

،،زه احمد یم ،:نو هغه بیا ورته وایي، چي

،،زه احمد یم ،، :ته څوک یي،، هغه ورته وای ،،:یا له پیل څخه یو له احمد پوښتي، چي

.په پورته کي د ،، ته ،، په ځواب کي ،، زه،، او ،، څوک،، په ځواب کي ،، احد،، دی
.اینیوي له پاره ،، زه ،، نومځاینیوی راغلیياني د ،، ته ،، نومځ

دا چي .احمد، احمد یم،، هم سمه ده ،، :که دی په پوښتنه کي، چي ،، ته څوک یي،، ووایي
،، :داسي هم ویلی شي .احمد همغه وی دی، نو د بېلېدوني یا کامه له لارې سره بیلیږي
.زه، احمد یم،،د زه پسي داسي لږ دمه هم ناشوني نه ده

ته څوک یي ؟ :ابېږ

.احمد یم، احمد :داسي هم ویلی شي .یا احمد، احمد یم .زه احمد یم

زه څوک یم؟

.یا احمد یي، احمد یا احمد، احمد یي .ته احمد یي

هغه څوک دیؒ؟

.هغه احمد دیؒ

.احمد، احمد دیؒ

(c) ketabton.com: The Digital Library

.احمد دئ .هغه؟ احمد

څوک يې؟

:،،زه يم،، او هم ،،احمد يم،،يا هم ،، زه احمد يم،،

:يا داسې پوښتنې او ځوابونه

.،،څوک يې؟ ،،، زه يم،، يا ،، احمد يم – ۱

.او داسې نور هم .....،،- ،، ته څوک يې ؟ ،، زه احمد يم،، يا ،، ته څوک يې؟، ،، احمد ۲

.مې دې خبرو ته هم را پاروليې وې دې باندې نور نه غږېږم، هيله ده، چې ستاسو مينه

:بله يادونه مې چې لروده، هغه د درانه ساپې صيب دا لا ندې ليکنه ده

پښتو ژبه کې نومځرى يا ضمير د عدد، جنس او حالت له مخې گردانېږي، چې په ،،
.سنسکرېټ کې هم همدا شان دى

عدد: له عدد څخه مراد دا دى، چې يو نوم په ژبه کې مفرد دى که
،،.معج

عدد، ګڼ يعنې هغه څه، چې د يوه څه :په پښتو ژبه کې موږ د عربې انډول داسې لرو
.څووالى او څومره والى ورسره ګډل کيږي يا که غواړى څرګنديږي
دلته دا کسان ګڼ .د ډېروالې يا متعدد له پاره هم ګڼ په پښتو کې کارول کيږي .متعدد يا ګڼ
.ولاړ دي يا دا ونې ګڼې کښينول شوي
.تعداد ګڼون، چې موږ يې دا اوس څومره والى هم بولو
دلته په دې ليکنه کې د ليکونکي موخه عدد څخه تعداد يا ګڼون يا څومره والى دئ، چې د
.يوه يا ډېرو له پاره کارولکيږي
په دې هکله مې ګومان دئ، چې د تاند په درنه خپرونه کې يوه ليکنه خوره شوې او که
ليکنه به هم وکړم، چې د ګڼونو سره څنګه سر او کار لرو او څنګه يې وشو، نو يوه بله
.لولو
:په ليکنه کې راغلي
،،پارهساه ځيزونو او حيواناتو لهبيا د بې «مخنث»نومځري هم لري، او منځګړى...،،

.موږ دې منځګړي يا مخنث ته نرښځى وايو او داسې انسانان هم شته

او ليکوالان دا هم ولې په پښتو نه ليکي؟ زه نه پوهېږم، چې زموږ ليکونکي

.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژبه کې د تعجب يا حيرانتيا نومځري،، ته،،

د ښاغلي تمهيد سيلانې ليکنې ته

:نو ليکوالانو څخهزما هيله د ځوا

ځېرنيز څه يواځې هلته سم راتلی شي، چې د نورو ژبوپه بنسټ وي، انګرېزي، روسي، که هر پيژند او هره پرېکړه په يو څه کوي، نو هغه بايد ښه روښانه .فرانسوي او يا الماني وي، چې يواځې او يواځې د يوې پورته يادو ژبه په بنسټ يې کولی شو.

پوهنې او په ځانګړې توګه د پښتو پوهنې په هکله ليکنې کوي او ګرانو زموږ ځوانان د لوستونکو ته يې وړاندې کړي، چې دا يې کله کله له ستونځو سره مخامخ کيږي، چې لامل يې د دوي هڅاندوالی نه دی، لامل يې هغه څه دي، چې زه يې په هکله دا ليکنه کوم.

په ليکنه څه وليکل او ژبپوه ښاغلي اربازخان ساپی لما څو ورځې د مخه د ځوان اديب او ليکوا چې دی هم ځوان ،تمهيد سيلانی ليکوال او اوس په دې همغه يا ور نږدې موضوع ښاغلي دی، څه ليکلي، چې بل چا يې په هکله څه نه دي ليکلي، چې له دې امله زه دې اوږدې ليکنې ته اړ شوم.

زما موخه يواځې او يواځې .لې تجربې غږېږمزه چې يو زوړ سړی يم، تاسو سره له خپې ستاسو د ښه پوهنې او زده کړې له پاره دي، دا داسې مه ګڼی، چې زه ګوندې پوهيږم، تل په زده کړې يم او په يو څه چې غواړم پوه شم، نو د الماني پانو ته ځم، چې پوره زياتې ه وپوهيږی، همغې تاسو هم دا کار وکړی، چې څه غواړی زده کړی او يا په ځ .دي ستاسو زده دباندنی ژبې ته لاړ شی ، بله لار نه شته.

ما په خپلو ليکنو کې کوم نومونه له ځانه نه دي ټاکلي، زه هڅيدلی يم، چې له الماني په راپيدا کړم –چې لري يې - هر نوم يا وي ته چې پيداښتي وي، په پښتو اندول.

ځېړنې مواد، چې له دې امله هم دا ليکنه چې موږ يې نه لرو او هغه د پوهنې د.

له ځانه هيڅکله قضاوت يا پرېکړه مه کوی، چې ښه ترې ډاډه نه اوسی او يا مو د يوه په پوهنه کې ګومان مې دی يا زما په فکر، پوهنيز دليل .باوري څه څخه نه وي رانيولي دا نه شته، چې هغه يا په پوهنه کې .نه دی، يا هغه ويلي نو سم دی او يا شايد داسې وي دغه ويلي يا دا سې دی او داسې هم دی، نو بايد سم وي.

په دې وخت کې د هرې پوهنې په هر اړخ کې زموږ د اړتياو له پاره هرڅه شته، کړی شو چې راويې باسو يا يې را وژباړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ن يو، چې له ډېرې مودې، يعني له څلوېښتو کالو ډېر وخت مو په جنګ کې موږ هغه کسا
تير کړی او د نورو څنګ کې دپوهنيزو ودو هم بې برخې پاتې يو او دا راته تل
زموږ هغه ځوان هيوادول چې څه ليکي او هغه بيا خوروي هم يو ستر کار .څرګنديږي
دی.

ژبې د سمون او ودې له پاره دي، خدای دې که زه په دې هکله څه ليکم، نو دا هم زموږ د
ماته دا ټول هڅاند .نه کړي، چې زه به خپلو ځوانانو ته په درنه سترګه ونه ګورم
کسان ډېر ګران دي او دا هڅه د ودې يواځنۍ لار ده، خو سره له دې هم زه دا زوړ
يخ سړی دې ځوانان ته يو څو د زړه له کومې د تجربې له مخې مشورې ورکوم او ه
ځانيز څه په کې نه لرم.

دا څه غواړم چې د ځان په هکله هم په ګوته کړم، چې له ډلې يې له پنځه دېرش زيات په
کې خواره شوي کتابونه دي ketabton.com:

ما دشميرپوهنې په څلوېښت ليکلو او ژباړلوکتابونو کې شميرپوهنه په پښتو ليکلې، خو - ۱
نه دی کارولی کوم وی مې له ځپله ځانه په کې.

په پښتو ليکلې، په دې مانا، چې هغه عربي نومونه مې په پښتو انډول ليکلي لکه د :يادونه
بيا ما له خپله ځانه څه نه دي پيداکړي او نه يې کړی شم .کړې انډول چې غونډوسکه ده.
هيڅ څوک يې نه شي کولی، دا پيداښت دی.

ژباړلې له فزيک مې هم درې ورې ليکنې په پښتو – ۲.

هغه څه چې پښتو ته ناسم راننباسل شوي، د هغې نړدې د ټولوپه هکله مې پوره ډېرې – ۳
ليکنې کړي، چې د تاند له منلې خپرونې خپرې شوي او همداسې هم فلسفه او ګرامر کې.

سره خپلې ناخوالې يا مشورې ګډې -د پښتو هڅاندو ليکوالانو -اوس راځم، چې له تاسو
کړم:

کړې ترې يو، نو دا تنده څنګه ماته کړو؟-زده موږ د - ۱

ايا داسې څه شته، چې نورې ژبې يې لري او موږ يې نه لرو؟ – ۲

ايا دا سې څه شته چې زموږ په ژبه کې شته او بله کې نه شته؟ – ۳

ايا د په پښتو راته نه شته برېښېدونکي ويونه په نورو ژبو کې شته، چې پښتو يې بايد -۴
کړو؟

ه ويونه، چې ګوندې زموږ پښتوپوهانو پښتو کړي، څنګه دي او موږ دا لار مخ ته هغ – ۵
بوزو او که نه؟

څنګه پوهيږو، چې يو څه سم يا ناسم دي؟ - ۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس راځو د پوښتنو ځوابونو ته؛

١ - ته : خپله دا په مو موږ چې مانا، دې په دا لرو، نه څه پاره له ودې د ژبې د کې ژبه
متأسفانه هغه لومړۍ زده کړې مو هم پوره نیمګړې دي، دا که په هره ربښه کې وي.

که غواړو نور څه زیات زده کړو او یا څه څېړنې هم ولرو، نو موږ د هغه اړیېنې زده
دا بله .ه پوهه پرې غنې او سمه کړوکړې برسیره باید یوه دباندنۍ ژبه زده کړو او خپله
ژبه که انګرېزي، روسي، فراسوي او یا الماني وي.

دا یادونه دې همدلته وي، چې زما وتونژبه الماني ده او هرڅه چې لیکم هغه د الماني په
بنسټ دي.

پوښتنه که موږ دا رانیوني له نورو ژبو کوو، نو ایا دا مو د خپلې ژبې سره سر لګوي؟

ژبې تولې غبرګې پیدا دي او کړی شو خپله موخه له نورو ژبو لاس ته راولو، که د نړۍ
داسې ونه کړو، نو څه به وکړو، بله لار نه لرو، ځکه چې خپل څه نه لرو او نړۍ زموږ د
اړتیاو له پاره هم دا ستونځې را هوارې کړې دي.

اړیین یو خپل اند هم چې څه لیکو نو څه وکړو، چې د سمون په هکله یې پوښتنې لرو، خو
څرګند کړو؟

موږ د پوهنو په هکله خپل اند نه شو څرګندولی، ځکه چې خپل اند خو باید په یوه څه اباد
کړی شو او موږ مو ژبه لا دې ځای ته نه ده رارسولې

٢ – او ٣ – ته: په زموږ شته، کې ژبو نورو په توګه پیدابښتي په ي نومونه او ویونه هغه
چې داسې ډېرې لږ بېلګې به یې ځانګړنې ولري ،ژبه کې هم شته.

زموږ ژبپوهانو فکر کاوه او لا به یې کوي، چې د،، مایع،، له :زه به یوه بېلګه راوړم
دا کار یې وکړ او بې له دې، چې د اوبلن په پېژند پوه شوي .،پاره باید پښتو نوم پیدا کې
اوبه نه لیکم، -یو خوي دی 2H2O د .وي، نو ، مایع،، یې اوبلن وباله، چې سم ناسم دی
ځکه چې اوبه اوبلنې نه دي اوبه مایع دي او واووره، چې لږ اوبه په کې زیاتې وي، لا
دکلکو

ماوادو له تولګي دي، دا به دې مانا چې مایع د موادو یو تولګی جوړوي، لکه اوبه،
شړومبې او نور.

اوبلنیږي یواځې واورې اوبه هم د ،موږ پوهیږو، چې شیدې او یا شړومبې نه اوبلنیږي
د .پیژند له مخې اوبلنې نه دي، اوبل لا اوبه نه دي، خو واورې، چې ډېرې اوبه ولري
تنونو دا تولې ګډې نخښې لري، چې بهیږي.

دا د چا د خوښې کار نه دی، دا پیدابښت دی او څوک یې داسې او .داسې نومونه داسې دي
و وی پیداشو، چې پښتو کیدی نه شو، نو بیا ښه دی یا هغسې نه شي بللی، خو که کوم ې
اړیین دی، چې همهغسې پرېښوول شي، په همهغه پردۍ ژبه او یا عربي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴ – ته: په همغې د پوښتنه مو د مخه ځواب کړه، چې که پښتو انډول يې نه پيداکيده، يعني عربي يې پرېږدو ژبې.

۵ – ته: په دې هکله مې ټول هغه نومونه چې زموږ پوهانو په پښتو کړي، ناسم دي، چې پوره ليکنې کړي او له هغې ډلې همدا اوبلن دئ، چې ټول يې د تاند په درنه خپرونه کې کتلی شئ.

حې په نوری بيلګې يې هم شته، چې زيات د معيار په ځای کچه کاروي او همداسې د سط موږ د معيار له پاره پښتو نوم نه لرو. ځای هم کچه کاروي او داسې نور، چې دا ناسم دي او بايد همداسې يې وليکو، خو که دسطحې له پاره هواره ليکو، دا يې انډول دئ.

۶ – ته: په ناسم ويونو پوهيدل

په دې هکله مې هم ليکنې کړي، خو لنډ او ناسم:

الف: په مخامخوالي کې وي چې د پيداښت سره.

ب– چې ټوليز باور ونه لري.

پ– چې دژبلارې وتلی وي.

اوس يې راځو ځوابونو ته:

الف ته: ټوليز باور

دلته به يوه بېلګه راوړم، چې ډېروخت د مخه مې يوه ليکنه پرې کړې وه او هغه، دا چې ئ،، په پښتو تپل شوې،،.

د دې په هکله د استادانو ځوابونه:

يو – له هغوي څخه خو به يو. دا چې زموږ پخوانيو استادانو داسې ليکلي، نو بايد سم وي په دې فکر راغلی وی.

دا ځواب پوهنيز نه دئ.

دوه: يې،، نو دا د يوې راشي، په کړ کې توپير ماتې کړئ،، د غلامی کړئ،، دا چې په ل يې ليکلیو ډول غږ يو ډو. دا هم ژبلار نه ده. دوه ډوله ليکل دي،،.

دا خو نو د سره سم ځکه نه دئ، چې دا په هيح يوه. او دا يوه کړياله او دا بله يې نوميالـه ده دا ورزياتوم، چې د توري له مخې نه شو کولی، چې. ژبه کې نه شته، موخه مې دا لار ده ده دا لار په نورو ژبو کې نه. له بلې خوا دا ټوليزه هم نه ده. وټاکو (کړنه)نوم او کړ ولې ولې ولې، دلته خو بيخي يوډولوال شته خو يېګانې يې يې نه: رامنځ ته شوې، لکه دي بدلې شوي.

ب ته: وتلی له ژبلارې. له کومې پوهنيزې بې ليکونکي چې زموږ راوړم، دلته بله بېلګه لکه دېرش سلنه، چې سم يې دېرش سلمه ده. لارې ډېر ناسم سلمې ته سلنه وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

.تردې ځایه مې سترې کړی، خو اوس به خپلې د لیکنې موخې ته راشم

هغه وی دئ، :نیوی، چې زموږ لیکوالان او ژبپوهان يې نومځرى بولې- نومځای ناستی یا دا همداسې دئ او .نه شته په دې کې نور څه د ورزیاتولو او کمولو .چې د نوم ځاینیوی وي .بس

دا ډېر ډولونه لري، د هغو څخه يې يو پوښتنومځاینیوی دي لکه څوک، څه، یا څه شی، .چیرته، څنګه او داسې نور

:را لنډوم يې او لیکونکی لیکي

د پېژندنې بله برخه يې داده، چې د نوم ځای ناستی وي او لهٔ تکرار څخه يې مخنیوی ،، ي پهٔ ځواب کې باید ووایم چې نومځرى تل د نوم ځای ناستي نه کوي، د لومړی برخ .کوي هغه لا تنکی .شفیق کرونا ناروغی نیولی : لکه .بلکې ځینې وخت د نوم ځای ناستي کوي خو دا چاره پهٔ ټولو نومځرو کې نه پلي کیږي او تل د ځایناستي کار نه ترسره .ځوان دی کې بیا د پوښتنې لهٔ پاره کارول کیږي او پهٔ پهٔ دغه جمله ...احمد څنګه دی؟ :لکه.کوي کله نا کله خبر د تکرار شوه، دا کار هم .پورتني تعریف د بطلان کرښه را اوباسي پېښیږي، ډېری داسې پېښیږي چې نومځرى نه د نوم ځای ناستی وي، نه هم د تکرار دې ته کوي؟ هغه احمد دی؟ څه : لکه .مخنیوونکی وي او نه هم استازیتوب يې کوي ،،...ورته ډېرې بېلګې شته

زه به نور نه ورزیاتوم او لیکم، چې یو نومځاینیوی یو نومځاینیوی دئ یانومځاینیوي نه زماپه تاند کې .دئ، دا چې داسې دي او داسې هم نه دي، داسې څه په پوهنه کې نه وي .خپره تیره لیکنه دې ولوستل شي او همداسې د نومځاینیوي په هکله مې لیکنه

:لیکونکی لیکي

پهٔ ټولیزه توګه د نړی پهٔ ټولو ژبو کې د بنې لهٔ مخې نومځري دوه ډولونه لري، ،، پهٔ لومړیو کې ژبپوهانو دا انګېرلهٔ چې یوازې .خپلواک یا منفصل او ناخپلواک یا متصل خپلواک نومځري پهٔ ژبه کې رغنده او کارېدونکي نومځري دي او بنسټیز رول لوبوي، خو د ژبپوهانو وروستۍ .ومځري فرعي او رغنده رول نه شي لوبولیبرعکس متصل ن څېړونو دا پهٔ ډاګه کړه چې پهٔ ټولو ژبو کې دا قاعده د پلي کېدو وړ نه ده، بلکې پهٔ ځینو ژبو کې منفصل یا خپلواک نومځري یوازې د تاکید او تقابل لهٔپاره کارول کیږي، خو .لري برعکس متصل نومځري رغنده او جوړښتیزې بنې

یادې موضو ته مې ځکهٔ نغوته وکړه چې د نومځرو پهٔ پېژندنه کې د ابهام ټکی د ،،.لوستونکو لهٔذهنه لرې شي

(c) ketabton.com: The Digital Library

باور وکړئ، چې زه په دې متصل او منفصل او همداسې په ، تقابل او ابهام، خو ښه پوره د .شوم، خو په هر صورت بیا دا نومځای نیوي دي، که فرعي او یا بل ډول وي پوه نه دې له پاره بیلګې هم نه دي راوړل شوي.

دا دې ورزیاته وي، چې نومځاینیوي په څو ډوله دي، چې زما لیکنه کې پوره څېړلې وبه شوي او دا دئ تاسو ته یې یوه برخه مخ ته ږدم، چې له الماني څخه مې رانیولي او ګورو، چې د پښتو له پاره هم باوري دي، داسې لړ څه توپیر سره.

د الماني لاندې پرونومونه یا نومځاینیوي د بیلګې په توګه څېرو:

Personalpronomen,Possessivpronomen,Reflexivpronomen,Relativpronomen او Interrogativpronomen.

ځانیز یا شخصي نومځاینیوي **Personalpronomen**

هغوي او د ،(ن،ښ)موږ، تاسو ،(ن او ښ)زه، ته، هغه :ځانیز یا شخصي نومځاینیوي دي هغوي بدلیدونکې بڼې دي.

ي وي، چې دا به ګومان مې دئ، چې پښتو کې پرته له پورته دا لاندې هم ځانیز نومځاینیو ما، موږ، تا، تاسو، هغه، هغې، :یې لړترلړه د الماني او فارسي سره توپیروي دا پورته په یاد راوړو، چې نومځاینیوي ځایونه سره بدلوي یا سره بدلیږي .(ن،ښ)هغوي

دلته هرومروزموږ د ژبپوهانو لیکنو ته پوره اړتیا ده، زه خو به داسې لړ سرسري :یادونه ژوره لیکنه بیا په ډېره بخښنه زه هم ژبپوهانو ته پریږدم ،مخ ته ځم.

موږ ځانیز نومځاینیوي کړی شو دا د بلل شوي نومونو په ځای ولیکو، په خپل ځان خبرې وکړو همداسې له نورو کسانوسر څه ووایو یا خبرې وکړو.

چې په ،دا یادونه هم نه ده،دا دموضوع اړونده برخه جوړوي :خودلته داړیینه یادونه درې، الماني او پښتوکې یې غونډلې څنګه جوړیږي او کوم نومځانیوي ورته راوړل کیږي:

په الماني کې وایو :بیلګې

Ich habe *eine Katze*. *Sie* ist schwarz.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه یوه پیشو لرم، هغه توره ده

من یک پشک دارم،او سیاه است

او،، من،، راځي او یواځې Ich الماني او درې ژبو کې د هر وخت له پاره همدا په کړونی بدلیږي یا بڼه بدلیږي، خو په پښتوکې داسې نه ده، چې لاندې یې راوړو:

بدلیږي او نومځاینیوي هم بدلیږي-په پښتو کې کړوني هم بڼه.

من یک پشک دارم = زه یوه پیشولرم

من یک پیشک خواهیم داشت، خو = زه به یوه پیشو ولرم

من یک پیشک داشتم = ما یوه پیشو لرله

بله بیلګه :

(ورسره یا مل) دا زما بکس دئ
(په بدل کې) دا زما دئ
او که

ا ښتنوالي نومځاینیوي - خاوندوالي **Possessivpronomen**

اړوندوالی یا خاوندوالی یعني ملکیت (خوندیوالي نومځاینیوي)دا پوسسیسیو نومځاینیوي په ګوته کوي، موږدا دوه سره توپیروو د مل په څیر او د نومځاینیوي په څیر د په ځای په بڼه یا په ځی

یلګه‌ب

دا زما بکس دئ

دا زما دئ.

موږ ځایونه لرو یا قومونه، چې هغوي د ،، زما .بې په هکلهد پښتو ژ :یوه غوره یادونه او ستا،، په ځای ،، دما او دتا،، وایي، نو که ،، د ،، د ملکیت مورفیم وي، باید د ،، زما دا یوه یوه اړیینه د خبرو دنده ده، چې زموږ ادیبان .او ستا،، په ځای ،، دما او د تا،، راشي ا په اند به دا ،، د ،، سره سمه وي‌پرې سر وخوړوي، خو بیا هم زم.

راګرځیدونې نومځاینیوي **Reflexivpronomen**

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځان) راګرځیدنې یا بیرته راګرځیدنې سره یا راګرځیدونې نومځاینیوي موږ د -رفلکسیو
ځان) او رامات کړنو ((غلطیدل؟)غلتیدل)تیرباسل یا ځان تیروتل، ځان ناسمیدل
سره کاروو (پیژندل

بېلګه:

(خبره په ما اوزه کې ده) ما ځان تیرباسه یا زه تیروتلم
موږ.سره پیژنو

.اسې فارسي بل ډول دي‌که پام وکړو، نودلته هم هرومروپښتو او الماني،همد

نسبتي نومځای نیوي **Relativpronomen**

.ه کووسره موږ نسبتي غونډالې په ګوتـ (...،هغه، دا، کوم) د نسبتي نومځاینیوو

ببیلګه:

.وهلی چې بانک (هغه)پولیس سړی لټوی، کوم

یا پوښتنیز نومځاینیوي -پوښتنوییزنیز **Interrogativpronomen**

په پوښتنغونډاله کې د نوم په خاي   (څوک، څه شی، چاته، د چا) پوښتنیز نومځاینیوي
.موږ پوښتنه کوو راځي، د هغه پسې یا د کوم چې

ببیلګه:

.د درې سره به لږ ستونځې ولرم، خوزه پوهیږم، چې تاسوله ما ښه پوهیږئ

دا به څوک ووایي؟

دا څوک وایي

دا چا وویل؟

دا چا ویلي وو؟

.درې سره یې پوره توپیر شته .دلته ګوره له،، څوک،، څخه ،،چا ته،،لاړه :یادونه

. دا،هغه ، کوم چې :پام راګرځوني نومځاینیوي دي **Demonstrativpronomen**.
راوباسو یا (د نورو له ډلي) موږ پام راګرځووني نومځای نیوي هلته کاروو، چې یو څه
.غوره کوو یا د پاموږ ګرځوو

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیلګې:

تاسو دا کمیس غواړې یا هغه؟

ناټاکلي نومځاینیوي **Indefinitpronomen**.

موږ دې ناټاکلو نومځاینیوو پورې د بیلګې په توګه اړه لرئ یوڅه، نه،سړی، یوڅوک، هر دا کاروو، کله چې موږ یوشی ټولیزکوو

لیکونکی لیکي:

زهٔ نومځری مطلق نوم یا اسم نه ګنم او نه ورته کلمه وایم همدارنګه نه یې خپواک ،، نحوي واحد ګنم.

،،.یوازې خپلواک نومځري خپلواک ژبني توګي ګنم بلکې

چې نومځانیوی وي، خو .زه خو باور وکړئ، چې په دې پورته غونډالو سم پوه نه شوم بیا هرومرو نوم نه دئ او خپلواک نحوي واحد یعني څه؟ خپلواک یو څه ګڼي او بلواک نه هغه چې نومځای نیوی وي، خو بیا نومځاینیوی دئ.

خبروه نه اوږدوم، ګومان مې دئ، چې نور به داستونځې اوبی شوې وي زه نوره دا.

هرڅه چې غواړئ روښانه او ښه وښایئ، نو د دباندنیو یادو ژبو څخه ګټه :بیا زما وړاندیز پورته کړئ.

زموږ د ژبې پوهنیز توان غورازورېدلی، هیله ده، چې تاسو ځوانان دا د نورو ژبو پهمټو اځنئ لار دهتوانمند کړئ، چې دا یو.

دا وړاندیز زما د پښتو ډاکترئ او ماسترئ زده کړو او استادانو ته هم دئ، چې د یو څه لیکلو په ځای دې دوي یو څه وژباړي، چې کلهیې خپل ادونه د همغه لیکنو په بنسټ په کې ځای کړي وي.

لیکونکی لیکي:

،،.نشو ګڼلی نو اوس ویلی شو چې نومځری دنوم یوه برخه ده، بلکې نوم یې،،

چې د نوم برخه شوه، خو نوم شو، خو هغه ټولوالی یې له نوم څخه باید کم وي، نو بیا یې ولې نوم نه شي ګڼلی؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا تیرې د کابل د تیرو برخه ده، خو د کابل تیرې :د برخې په هکله په ډېره، ډېره بخښنه نه دي.

نومځاینیوي د نوم یوه برخه ده، دا روښانه کوي، چې د اصلي برخې په څیر د نوم برخه، د برخې په).نور نومونه هم شته، چې هغه نومځري نه دي، خو نومځري نومونه دي (پېژند باید وپوهیږو، چې څه مانا او بیا یې وکاروو.

لیکونکی لیکي:

نومځری د نوم یوه :داسې تعریفولی شو د بحث پهٔ پای کې پهٔ ټولیزه توګه نومځری،، نه شتون کې د هغهٔ ځینې چارې پر مخ وړي او ځانته جلا دندې برخه ده، چې د نوم پهٔ ،،.لري

لیکونکی لیکي د سرلیک په توګه:

،،تعجبي یا د حیرانتیا نومځري،،

.مه شول‌داسې نومځاینیوي خو ماپیدا نه کړل، موخه مې په الماني ده، او په پښتو کې د کو

لیکونکی لیکي:

د حیرانیتا پیغام وړاندې کوي او د پوښتنیز ((ځومره)) دلته هم !څومره ښکلی بڼ دی،، نومځري پرځای ورته د حیرانتیا نوم ورکو.

ځومره خواږه دي ! به به.

. ځومره ښکلې منظره ده !اووو

کې هم تر سترګو (واو نور ...انګلیسي، الماني، فرانسوي، ترکي)دا نومځري پهٔ نورو ژبو ،،(...wow،hey، what) :کیږي، لکه

خلک په ځنو پېښو یا خبرو خپل هکپکوالی څرګندوي، خو هغه غږونه بیا د کومو ویونو په ډله کې نه شو راوستلی او نه کوم ویونه دي.

که داسې شي، نو بیا به به به، په په ، پوهو، هاها، یېیېیې او همداسې به یې پسې .ه دې کې د فکر کولو څه او ځنې نور نومونه ورته ټاکل کومه ژبلار نه ده‌زیاتوو، نو پ

.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که غواړو، چې پوه شو، چې چيرته، څوک، څه شی، نو بيا د ګرامر په کومه ډله کې راځي؟

.يدا نومځاينيوي دي او پوښتننومځاينيوي بلل کيږ

زما وړانديز بيا تکراروم او په دې هيله، چې موږ دې خپلې ژبې ته پخپله څه نه راوړو، دا د دې له پاره موږ بايد دپرمختللو ژبو څخه ګټه .کار مو د ناسمونونو سره مخامخ کوي واخلو او د ناپيژندو او يا په پښتو کې پرې نه پوهيدلو ويونو له پاره په پښتو کې انډول پيدا .او يا همغه دباندني وی وکاروو کړو

که زموږ ګرانويونکي غواړې راته ښه برګ شي او يا سره خبرې وکړو، چې يوه ګډه .راته له کرونا څخه هم په امن راووځی.لاس ته راوړنه ولرو، نو برېښنا پته مې دا ده

smakhan1946@gmail.com

.

ډاکتر ماخان ميړی شينواری

د تل له پاره، تل، ترتله او تل ترتله

ما څوکاله د مخه د تاند درنې خپرونې کې د يوه ډېردرانه او راته ګران استاد يوه ليکنه ولوستله، چې له تاسو سره يې د شريکولو له پاره له هغې دا لاندې را اخلم او په دوه برخو يې وېشم:
يادونه: پخوا مې په دې يوه اوږده ليکنه کړې وه،خواوس مې دا نوې وليکله، چې د ليکنې ډول يې هم بدل غوندې دی.

لومړی: د تل له پاره:
،، (د تل لپاره) په ګرامري لحاظ قيدي عبارت دی. دغه قيد د پښتو په پخوانو کتابونو کې نه مومو، په غالب ګومان په شلمه پيړۍ کې پښتو ته راغلی دی او د انګليسي ژبې د FOR EVER ترجمه ښکاري.،،
---- ،،که څوک د متوفي په اړه وليکي چې : هغه له موږ د تل لپاره لاړ ؛ دلته يې نه (تل) او نه هغه د کلاسيکو اثارو عبارتونه معادل دي. ځيني خلک (د تل په مخه) عبارت استعمالوي چې شايد (د تل لپاره) تر ګردو نړدې معادل وي. موږ ويلای شو چې : هغه له موږ د تل په مخه لاړ.،،

دويم: تل، ترتله اوتل ترتله:

(c) ketabton.com: The Digital Library

،،(تل) ډېره لنډه، يوه سيلابي کلمه ده خو د ابديت لويه معنا پکې نغښتې ده. په همدې وجه ډېر ځله ليکونکي د هغې ترمعنوي اثر لاندې راشي او يو څه نور توري ورسره زيات کړي چې په صورت کې يې هم د محتوا قوت پيدا شي. پخوانو چې (تر تله) جمع کړی او (تر تلو) يې بللی دی، يا يې د (تر تله) په ځای (تل تر تله) راوړی دی، وجه يې همدا د ټينګار غوښتنه ده.،،

ګرانو لوستونکو!

زه په دې ليکنې نور څه نه ليکم، خو دې د ،، تل له پاره، تر، ترتله ،، له پاره غواړم يواځې يوڅو غونډالې له تاسوسره شريکې کړم او په تل ترتله لړ تم شم :

له دې د مخه، چې په دې موخه څه ليکو اړيين بولم، چې د سم اند(منطق) څخه روښانه ونه وکړم.

يو: منطق

راځی، چې له هرڅه د مخه لومړی د سم اند يا منطق په بنسټ ،،وينا،، تعريف کړو:

پيژند (دا پيژند د شمير پوهنې سم اند څخه دی): وينا د ويونو يا کلمو موخه وره څنګ په څنګ ايښوونه ده، چې يو ،،رېښتيا ارزښت،، رښتيا يا نا رښتيا ولري.

که ووايو، چې:

نن د کابل دښار د هوا حالات.

دا وينا نه ده، ځکه موخه وره نه ده، ځکه چې ،،رښتيا ارزښت،، رښتيا يا نارښتيا نه لري.

که ووايو، چې:

نن کابل کې ورينګي (ورښت.) ورېږي.

دا وينا ده، ځکه موخه وره ده او يو رښتيا ارزښت لري، يعنې يا به ورينګي ورېږي(باران نه ورېږي، باران ميبارد)، چې رښتيا ارزښت يې رښتيا دی او يا به ورينګي نه ورېږي، چې رښتيا ارزښت يې نارښتيا دی.

پورته جمله ويلای شو:

نن په کابل کې ورينګي رېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په کابل کې نن ورینګې وریږي.

ورینګې وریږي نن په کابل کې.

د سم اند له مخې دا وېناوې دي . ویونه موخه ور سره ځاي په ځای شوي، خو دا چې ژبه یې څه ډول لیکنه غواړي، دا بیا بله خبره ده.

جمله یا بهتره وینا لرو: ،، استبدادي نظام د تل لپاره نسکور شو،،. دا وېناده، ځکه چې ،،رښتیا ارزښت،، رښتیا یا نا رښتیا لري.

دا چې دا ،، استبدادي حکومت،، به بیا راځي او که نه ، د دې سره یې موږ سر او کار نه لرو. دا د یوه کس اند دی او څرګند یې کړ.

دوه: له پخوانیو کتابونو څخه ګڼه اخستنه اړیینه ده، خو دې ته باید ګوته ونیسو، چې موږ له پخوا څخه ډېر څه نه لرو، موږ همدا اوس خپلې ژبې ته وده ورکوو او دا – د لوي څښتن په برکت- په وده کې پوره چټکه ده. زموږ هر شاعر او هر ادیب د هغه وخت له اد یبه او شاعره ښه پوهیږي او دا باید همداسې وي، ځکه چې دا یوه طبیعي پروسه ده.

اوس راځوخپلې اړي لیکنې ته:

لومړي ته:

دوه برخې دي.

۱ – د دباندنۍ ژبې اغیز:

دا سمه خبره ده، کیدی شي دا وي، ځکه موږاړیوچې هر څه یا ټولې پوهنې – ژبه هم – د د باندنیو ژبو په مرسته مخ ته بوځو، نو اغیزبه یې هرومرو وي، خو ایا دا اغیزیې د ژبلارو او د موخه ورتیا سره سم دی؟

دې ته باید تل پوره پام وي.

اوس راځو د ،، تل له پاره،، ته

دې ته باید پام وکړو، چې دا د FOR EVER انډول دی اوکه نه؟ یعنې موخه وردی، که نه؟

یا زموږژبلار به دا وي، که نه؟

پوښتنه: ټاکسې دې (د) څه وخت (له پاره) راغوښتی؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

له هرڅه دمخه باید دې پوښتنې ته پام وکړو یا پام راوګرځوو، چې زموږ پېښتو همداسې ده او که نه؟
که پوښتنه سمه وي، نولاندې ځوابونه يې هم هرومروسم دي.
-- د سبا له پاره مې په یوولسوبجو تاکسي راغوښتی دی.
-- د ... له پاره مې په یوولسو بجو تاکسي راغوښتی دی.
-- ... ته مې....
-- ... په یوولسو بجو مې تاکسي راغوښتی دی.

د سبا په ځای چې درې ټکي ځای په ځای شوې، هر مهال (د ژبدود اوسم اند سره سم) لیکل کیدی شي.
داسې هم ویلی شي، چې:
-- د تل(د درې ورځو، د یوې اونۍ، د راتلونکوڅوورځو، د هرې ورځې) له پاره مې په یوولسو بجو تاکسي راغوښتی دی.
دا غونډالې ،،رښتیا ارزښت،، رښتیا یا نارښتیا لرودی شي، خو موږ يې دلته د رښتیا ارزښت سره سر اوکار نه لرو
دویم ته: ، تل، ترتله، تل تر تله

پوښتنه ۱: ته څومره (وخت) دلته پاتېږې؟

زه څلور ورځې(یو کال، تل)دلته پاتی کیږم.

پوښتنه ۲: ته د څه وخته پورې دلته یې؟

زه دلته د څلور ورځو(یوکال، تل) پورې دلته یم.

دلته هم ګوره همغه د ،،تل له پاره،، په څير څه شته، چې رښتیا ارزښت لري. دا به یا رښتیا وي یا نارښتیا

پوښتنه۳ : ته له څه وخت تر څه وخت دلته یې؟

زه د ۵- م تر ۱۰ – م د حمل دلته یم.

بنسټیزه پوښتنه ۴ :

ایا تل ترتله د ترتله لپاره ټینګار دی؟

بیا لنډ:

.... ۱۳۲ ....

څومره وخت ؟ تل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د څه وخت له پاره؟ د تل له پاره.

تر څه وخته؟ تر تله.

مور. به دې تل تر تله ته لر. تم شو.

ایا هر څه چې شته وي، هغه پیل اوپای لري؟

و به وایو،چې هو.

هر څه چې پیدا کیږي،هغه پیل اوپای لري.

یو څو بیلګې:

په مړستون کې د مړي په خښځای داسې لیکي: ۶. ۵ .۱۹۷۸ – ۳ . ۸ . ۲۰۱۸

په توروېې لیکو: شپږم د پنځې ۱۹۷۸ تر ۳ د اتمې ۲۰۱۸

دا په دې مانا چې: له .... تر ....

اوس نوپوښتنه دا ده، چې شته وي، خوپیدا نه وي؟

ایا داسې څه شته؟ هو اوهغه زمور. رب دئ.

رب تر تله برقرار دئ اوپیل یې هم له تله برقرار دئ، نو

دلته به هغه د رحمان بابا د شعر د یوه نیمبیتي راوړو،چې دا درانه استاد هم په خپله لیکنه کې راوړې:

،،تل تر تله برقواردئ رب زما،،

دا د رب له پاره داسې لیکو: تل تر تله

دا په دې مانا چې له تل څخه تر تله پورې. یعني دا لومړی ،، تل،، د ،، ترتله،، له پاره ټینګار نه دئ.

.

.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څه وکړو؟

له څه وخت را په دې خوا زما څه ليکنې د تاند په درنه خپرونه کې ګرانو لوستونکوته وړاندې شوې، چې په کې زموږ ناسمونونو ته ګوته نيولشوې وه.

ګومان مې دی، چې زما يا زموږ ستونځې لا اوږدې دي، چې زما ناسمونونه(؟) هم په کې د څيړنې دي اوله دې امله مرسته.

زما ګوناه: ژبپوه نه يم، په ګرامرې لار د پښتو څه نه لرم، زه هم د پښتو کتابونه نه رانيسم، نو که دا زما د ليکنې په هکله څيړنې شوې وي او زه ترې نه يم خبر ملامته يم، بخښنه دې وي، خو بيا هم په يو څه ډېرې ليکنې کيږي اودا هم د ژبې د ودې سره مرسته ده.

راځم خپلې موخې ته:

لومړی:

ما په خپله تيره ليکنه کې، چې د تاند د درنې خپرونې څخه خپرې شوې، دا سې د انګرېزي انډول په پښتو ليکلي وو.

له (د) ... څخه from

د (له)... سره with

يعنې د انګرېزي اوستربلونه د پښتو سرکومپوزېشنونه (غيرکې نيوونې) دي، خودا لکه تيروتنه وي.

ولې؟

خبره به نه اوږدوم،خپلې موخې ته به راشم:

۱ ـ د هغه کتاب

۲ ـ د هغه سره کتاب

۳ ـ د هغه څخه کتاب.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوښتنه: دا ،،د،، د هغه اړوند یا د ،، هغه،، سره تړلی دئ او که څنګه؟

په ۱ – کې خودا مورفیم د خاوندتوب دئ، خودا نوبیا په ۲ – او۳ – کې څنګه دئ؟

که هلته ،، د ،، د ،،هغه،، پورې اړوند وي، خوبیا نو،،له...څخه،، او ،، له ...سره،، نه شته دا به بیا یواځې ،،څخه،، او،،سره،، اوستربلونه وي او که ،،د،، د ،،هغه،، اړوند نه وي، نو بیا دا ،، له(د)...څخه(سره)،، غیر کې نیوني یا یا سنترپوزېشنونه دي.

زما په اند د یوې څېړنې ارزښت به ولري.

دویم:

بله پوښتنه د ،،پر،، ، ،، باندې،، او ،، پر...باندې،، کې ده:

موږ لر:

۱ - پر میز

۲ - میز باندې

۳ – پرمیزباندې

په دې پورته کې نوکوم یو سم دئ؟

او ولې؟

بله پوښتنه په ،، پر،، او،،په ،، کې هم شته، خودا چې د خای اړوند ویونوپوښتنه ده، کاربه پرې نه لرو.

همدا رنګه:

-- ورباندې کیږده (ترې لاندې، ورڅخه لاندې)

-- ورلاندې کیږده(ترې لاندې، ورڅخه لاندې)

داسې نور هم زیات شته، که نوره څېړنه پرې وشي،هم بده به نه وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو څوک، چې د يو څه سره سر او کار ولري، د هغه څه سره يې مينه هم پيدا کيږي. زه ګوره اوس د زړه له کومې د پښتو ژده کوونکی شوم، که ژوند وو، داسې نورڅه به، چې زه يې ژده کوم، له تاسو سره ګډوم.

که دا ليکنې بيا د تاد درنې خپروني خورې کړې، نوزه به يې بيا هم لا ډېر منندوی يم.

که مرسته کوی، نو smakhan1946@gmail.con

د ،،په،، او ،،پر،، کارونه

دا دواړه ويونه ځای اړوندوالي له امله په ځنو ځايونو کې دا ،،په،، د دواړو له پارهکارول کيږي او په ځنو ځايونو ې بيا د په ا پر منځ (دلته د منځ سره په يا پر او همداسې تر نه ليکم، چې تر خو بيخي ناسم راځي) کې توپير راولي.

اوس هر يو ځانله څېړو:

دا نو که يو څه په يو څه کې دننه وي، نو دلته ،، په ،، کاروو، لکه د سرک په منځکرښه کې بوټی درول شوی.

د مېز په کوټه کی (کوټکی) کې مې کتابچه ايښوولې.

او ،، پر ،، په هغه ځايونو کې کارول کيږي، چې يو څه د يو بل څه د پاسه اښول شوي وي.

ډاکتر ماخان ميړی شينواری

ليونی يم !نه .ناروغ يم

دا په .ليونی يم، چې ټول په پښتو ژبه ليکنه کې په يوه لار ځي او زه يې ورسره نه منم خپله خټه کې ليونتوب دی، خو تاسو راسره مرسته وکړی

رځې او لومړنی ليونی يم، چې داسې ليونی يم، چې دا لاندې ناسمونونو ته مې هم پام را ګ ناسمونونه سملاسي وينم، دا چې لومړنی او اخرنی به وم، دا نو د راتلونکې خبره ده. خبره په همدې لومړني کې ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځواک عمومي قوماندان امریکا کې لومړنی تورپوستی د هوايي ،، ،، په خبرونو کې لولم
،،شو.

:په دې غونډالې کې دوه ستونځې دي

دا لومړنی تورپوستی نه دی، چې په دې کار ګومارل کیږي، خو وګورو، چې دا :لومړی
لومړی به ورسره جوړ شي که نه؟

.روښانونه يې لاندې راځي

بیا :لول چې :دويم

،، ومي قوماندان شوامريكا کې لومړنی تورپوستی د هوايي ځواک عم ،،

.دا چې دی په امریکا کې لومړنی تورپوستی نه دی

که په پورته غونډاله کې د لومړني په ځای لومړی ځای په ځای کړو، نو بیابه څنګه وي؟

پوښتنه

دا به نو په څه شي کې لومړی تورپوستی وي، چې دا دنده ورته سپارل کیږي؟

،ګورو چې غونډاله موخه وره نه ده

ستر جنرال چارلس برون لمړنی تورپوستی ،،، ،، :خو بیا پسې بله غونډاله کې لولو
ر.....جنرال دی، چې د امریکا په تاریخ کې

.پوهیږو، چې دی لومړنی تورپوستی جنرال نه دی، دده له مخه به هم ډېر وي

په پورته غونډاله کې که د لومړني په ځای لومړی ولیکو، نو دابه سمه شي یعني

ستر جنرال چارلس برون لمړی تورپوستی جنرال دی، چې د امریکا په تاریخ ،،،
ر.....کې

خبره دلته دا ،،چې،، سموي ..... لومړی تورپوستی جنرال دی، چې ...

.اوس نو چارلس برون د امریکا هوايي قواو قوماند دی

.

(c) ketabton.com: The Digital Library

چارلس برون لومړنی تورپوستی قوماندان دی، چې دا دنده ..... :کړی شو ولیکو
.. ورسپارل شوې

دی په دې دنده کې اوس لومړنی تورپوستی قوماندان هم دی، ځکه چې له ده څخه د مخه
. دا دنداه بل تورپوستي نه لرله

په دې مانا چې لومړنی او لومړی کټمټ نه خبره په لومړي او لومړني کې ده، دا :یادونه
د بېلګې په توګه په ځغاستسیالس کې یو څوک لومړی کیږي، خو لومړني ته یې باید .دي
که د افغنستان کوم یو ځغاستي دا .پام وي، چې لومړنی دئ او له ده د مخه بل څوم وو
زما ناسمون چې) ځغاستسیالي وګټله، نو دابه بیا لومړنی افغان وي، ځکه د ده له مخه
دا لوبه (د مخه دئ (څخه) له ده :: داناسم دئ او سم یې .همدلته یې سموم ځکه دده له مخه
کچه نه لیکم ناسمه ده او) بل افغان نه ده ګټلي، خو د نړئ په سویه یا سطحه یا هواره
هوارې ته مه هکپک کېږئ، ځکه سطحه او هواره همغه څه دي، خو دا یو یې زموږ د
.به دئ لومړی وي او نه لومړنی (بې نابلد او دا بل عربي بلد دئژ

پېڅ سړی کور ته نه ځي

ګومان مې دئ، چې لږ نابلده به وي، خو په .دسم اند له مخې د وی او ویونو ځای بدلون
هرډول په یوه لیکنه کې مې ولوستل چې:

،، .پېڅ سړی کور ته نه ځي،،

،،او سړی کور ته پېڅ نه ځي .سړی پېڅ کور ته نه ځي

درانه لیکونکي په دې هکله پوره او په زړه پورې لیکنه کړې وه، خو زه همغې لیکنې
باندې خبرې نه کوم، یواځې دې ټکي ته غواړم د ګرانو لوستونکو پام راړوم، چې، دا
ا غونډالي دي یا همغه ویناوې غونډالي یا ویناوې په لومړي لید یو ډول یاني د همغې ماڼ
لیکوال .،،دي، خو که ورته په ځیر شو دا دریواړه غونډالې سره بیلې بیلې ښکاري
.موضوع ښه څیړلې

ما هم وغوښتل چې په دې هکله دا یوه لیکنه د ګرانو لوستونکو سره د سماند په
لونه بنسټ ګډه لوست ته وړاندې کړم، چې داسې لیکنې نو نور څه د لیکنې ډو
لري ، ولې دا سره ورته یا همغه غونډالي دي او یا هم سره ورته نه یا د همغې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دې ځرنګوالی به لږ پوره وڅیړو او وبه ګورو، .ترې پوهیدنې غونډالي نه دي
چې ستونځې نو په څه کې دي.

مخه چې په دې هکله خبرې کوم، لنډ د سم اند له مخې له دې د

د وینا پېژند راوړو او :لومړی

د یوې وینا د لیکنې ډولونه د ویونو د ځای بدلیدنې له مخې غواړو وپیژنو، چې -دویم
څومره دا ویونه په غونډاله کې سره ځای بیلیدلی شي، د همغې ترې پوهېدنې سره.

وخه وره څنګ په څنګ ایښوونه ده، چې یو رښتیاارزښت رښتیاوینا د ویونو مه -لومړي ته

.یا نارښتیا ولري، دا په دې مانا چې دا وینا به رښتیا یا نارښتیا وي

یوه غونډاله یا ښه یې یوه وینا د څو ویونو څخه جوړه وي، نو د دې غونډالي -دویم ته
.برابر دئ د فاکولتیت سره (تعداد) ډولونه د ویونو ځايبدليدنې له مخې د ویونو د ګڼون

له دې د مخه د ا یادونه اړیینه بولم، چې دا وینا د سم اند له مخې ده، دا چې زموږد ادیبانو
د اند سره به وي او که نه یا به دا ویناوې ښکلې او که څنګه وي، ایا دا د پښتو ژبلار سره
ه مې یواځې او یواځې د سرلګوي او که نه، زه یې له دې سره سراو کار نه لرم، موخ
..ویونو موخه ور یوځای ایښوونه ده او بس

دا نو څه مانا؟

که پنځه ګڼونه ولرو، نو د دې فاکولتېت برابره ده له

Fakultät

$5!=1.2.3.4.5= 120$

دا په دې مانا چې د پنځه ویونو څخه یوه وینا په یوسل او شل ډوله د ویونو ځاي .سره
دا را سره ومنی یا یې و ازمایئ او زموږ بیلګه کې به یې د .یريېبدلون له مخې لیکل ک
.وینا څخه، چې له درې او څلورو ویونو څخه جوړه ده روښانه کړو

:راځئ، چې پیل وکړو او دا وینا وې داسې ولیکو

.سړی کورته لاړ

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا له درې ویونو جوړه .پورته وینا کې ویونه ،،سړی،، ، ،،کورته،، او ،،لاړ،، دي په ګران لوستونکي دا پخپله لیکلی شي، چې ځان باوري کړي .وینا په شپږ ډوله لیکلی شو

اوس راځو خپلې لیکنې ته او همدا ویونه کاروو:

سړی کورته لاړ.

لاړ سړی کورته.

کورته سړی لاړ.

د له مخې همغه موخه لرونکې وینا ده، چې یواځې د ویونو ځای په کې بدل دی، دا د سم اند چې د نورو درېواره لیکلو څخه یې تیرېږم، ګران لوستونکي دې ځان پرې باوري کړي.

که ولیکو چې:

لاړ سړی پټ کور ته لاړ، سړی کورته پټ لاړ او سړی کورته .پټ سړی کور ته لاړ پټ، نو دا به سره همغه موخه ورې غونډالې یا وینا وې وي او که نه؟

خبره را لنډوم:

پټسړی همداسې پټکور ، دا په دې ترې پوهیدنه چې :په پورته هره وینا کې که ولیکو سړی پټ دی او کور هم پټ دی، یواځې پټ لاړ، چې موخه ترې داسړی په پټه لاړ.

اوس نو وینا لرو:

(دا خوي دی او ګومان مې دی، ګډ به لیکل کیږي، لکه سپینغر، او نور)پټسړی -یو دا وینا له درې ویونو، پټسړی، کور ته او لاړ جوړه ده نو له دې امله په شپږ .کورته لاړ ډوله لیکل کیږي:

کور ته لاړ، کورته پټسړی لاړ او لاړ کورته پټسړی سړیپټ.

سړی .بدلون له مخې په شپږ ډوله لیکل کیږي دا هم د ویځای .سړی پټکور ته لاړ —دوه پټکورته سړی لار او پټکور ته لاړ سړی .پټکور ته لاړ.

په دې وینا کې ګورو، چې سړی ګوندې کورته په .سړی کورته پټ لاړ :که ولرو -دریمه دا وینا بیا له څلورو ویونو پټ، سړی، کورته او لاړ جوړه ده، چې له دې امله یې .پټه ځي

(c) ketabton.com: The Digital Library

لیکنه هم د ځای بدلون له مخې په دولس ډوله ده، دلته دې پام وي، چې دا پټ دې د په پټه لاړ (یعنې په پټه)په ځای وي لکه چې لیکلې مو وو، پټ لاړ.

دلته لیکلی شو:

سړی کور ته پټ لاړ.

. ه لاړسړی پټ کور ت

پټ سړی کورته لاړ.

سړی کورته لاړ پټ.

د دې نور اته ډولونه د ویونو ځای بدلون سره نه لیکم، خو دا دې په ګوته وي، چې په پورته کې دا ،، پټ،، د

سړي او همداسې د کور سره نه دی تړلی یانې داسړی پټ نه دی دا په دې مانا، چې دا پټسړی نه دی.

پرونې منلو خپروونکو او ډېرو ګرانو لوستونکو څخه زیاته بخښنه زه د تاند د درنې خ غواړم، چې یوه تیروتنه راڅخه شوې، چې باید نه وی شوې، چې شپې خوب کې ورته هغه وینا چې له څلورو ویونو جوړه وي، لیکنډولونه یې :هغه دا چې .پامو، خو ناوخته وو ځکه چې .سد ویونو د بدلون له امله څلرویشت دي، نه دولـ

$4! = 1.2.3.4 = 24$

بیا هم بخښنه راته وکړئ.

ډاکتر ماخان میړی شینواری

د پښتو سره دنوروژبو زده-کوونکوستونځې:

ګرانو لوستونکو!

که ما دا لیکنه یو ساعت د مخه سرته رسولې وی، بل ډول به وی، خوداسې بیا د خوب ته تګ وروسته یا بیا خوب ته د تګ وخت کې ورته هکپک هم شوم او د لیکنې بنې یا

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوندیونې هم بنه بدله کړه. زه دې کار ته لږ هکپک هم شوم، چې پښتورښتیا په څنو برخو کې د نوروژبو سره پوره توپیرلري او غزېدلي ده، چې له دې امله د نوروژبو ویونکو له پاره یې زده-کړه لږستونځمنه ده.

زما دې خوب ته تګ کې فکر شو، چې زموږد پښتو غونډالو د کړنو د ډول سره څنګه نومځاینیوي بدلیږي؟

دا اوس لږروښانه کوو:

دلته به له سره داسې یوڅه هم راوړو، چې زموږد نورو ژبو یاپه ځانګړې توګه درې ژبې افغانان ولې اوڅنګه له پښتو سره ستونځې لري اودا څنګه روښانه کولی شو، چې دا ستونځې اوبی کړو؟

زما دې ته پخوا فکرنه وو، ما غوښتل، چې په نومځاینیوو څه ولیکم، نو دې ته مې راپام شو.

په نورو ژبو یا لږترلږه په درې اوالماني کې د کړوني له پاره په رول کې د راتلونکي-، تلوني- لنډ – او اوږد تیر وخت له پاره بدلونه راځي، خوپه پښتوکې دابل ډول دی، چې دلته لږرڼا په اچوو.

درې بیلګې به راوړو، بیا به خبرې پرې وکړ.

لومړۍ بیلګه: تلل

زه ځم.

زه به لاړ شم

زه لاړم.

زه تللم

زه تللی وم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې بیلګه کړنه وخت-اړوند بدلیږي او کړونی نه بدلیږي.

د دا ډول کړنو ډولونه او کوموالی باید وڅیړل شي اوروښانه شي، چې کوم او څنګه بدلیږي (ګردانیږي).

پوښتنه: په تلنه اوتک کې به څه توپیروي؟

دویمه بیلګه: لیدل، کتل، که دا سره په ګډه بڼه بدل کړو.

زه ګورم.......... زه وینم

زه به وګورم.... زه به ووینم

ما کتل .... ما لیدل

ما وکتل........ما ولیدل

ما کتلي وو.... ما لیدلي وو

دا بڼی او کین د دویمي لیکي وروسته سره بدلیدلی هم شي.

په پورته کړنو ،، لیدل،، او هم ،،کتل،، کې ګورو، چې دا د نورو کړنو غوندې بلدې ګرامري لارې نه لري، چې له لیدل څخه ګورم او کتل راځي. موږباید نورداسې بیلارې کړنو ویونه هم پیدا کړو او هغه ځانګړي وڅیړو.

پوښتنه: داسې ویونه په نوروژبوکې هم شته، خوهلته یې موخه سره بیلیدلی شي. پوښتنه دا ده، چې ایا ،، لیدل،، او ،،کتل،، همغه څه یا کتمت دي اوکه څه توپیر سره لري؟

د دې روښانه-ونه راته لړ اړیینه برېښي او بیا دا لټول یا پلټل سره څومره نږدېدي؟

دریمه بیلګه: غونډالي د کړنې، کړوني او (پرې) په کړوني سره.

 بخښنه دې وي، چې د وهلوبیلګه راوړم، دا وهل موپه ذهن کې داسې کلک ناست دی، دا وهل او ...، خو اوس مې لیکلي اوبیایې سمون راته لږ ستونځمن برېښي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریم الف- د لومړي کس له پاره:

۱ - زه تا وهم Ich schlage dich

۲ - زه به تا ووهم،خو , Ich werde dich schlagen

۳ - ما ته ووهلې   Ich habe dich geschlagen

۴ – ما ته وهلې   Ich schlagte dich

۴ – ما ته وهلی وې Ich hatte dich geschlagen

د پورته او لاندې دري تاسوولیکي، د وړاندیزونو سره

دریم ب – ددویم کس له پاره
ته ما وهې.

ته به ما ووهې.

تا زه وهلم.

تا زه ووهلم.

تا زه وهلی وم.

دلته نو کومه ژبلارده، چې لومړي کې یواځې کړنه بدلیږي او نومځاینیوی نه بدلیږي اوپه دې نوروکې بیا وخت-اړوند نومځاینیوي او کړنه دواړه بدلیږي؟ خبره څه کې یا چیرته ده؟

دا د نومځاینیووبدلیدنې له پاره هم کړنه ونډه لري یا د کړنې په غاړه دی.

موږ دا بدلون د دې ډول کړنو په بنسټ کوو:

لومړی: کړنې، چې هغه یوڅه ته اړنه وي، دا په دې مانا، چې دا کړنې پرې کیږي، که ووایو، چې خپلواکې وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دویم: هغه کړنې دي، چې هغه یوبل څه ته یا د یوبل څه له امله دي.

لومړي ته: د دې کړنوبیلګې دي. تلل، بیدېدل، پاڅیدل. دلته یواځې کړونی دئ اود هغه کړنه.

دویم ته: د دې کړنو بیلګې دي: لیدل،وهل، اورېدل. دلته کړنی دي او د کړنو سره مل یو بل څه ونډه لري، که یاد یې شوی وي یا نه، په دې مانا، چې یوڅه به ګورې، یوڅه به اورې، یوڅه به وهې، که یو په -کړونی وي اوکه نه.

د هرې بلې ژبې کسان، چې پښتوزده-کوي،ستونځې یې په څه کې دي؟

دا خبره مو پورته ځواب کړه، چې په پښتو کې ګړن-اړوند نومځاینیوي هم بدلیږي.

په پورته کې ګورو، چې د پښتو د نومځای نیوي کاروني سره پوره توپیر لري.

داسې لږ څه ګډې وډې به راشي:

ګورو چې د الماني نومځاینیوو کې بدلون نه دئ راغلی یا نه رځي، خو په پښتو کې

ګورو، چې په راتلونکي او تلن وخت کې د کړوني اوپرېکړوني رول د لنډ - - اواوږد تیر وخت سره توپیر لري اوپه نوروژبو یا لږتر لږه الماني اودري کې داسې نه ده.

دا هم باید په ګوته شي، چې د کومو کړنوله پاره.

د هرڅه د مخه باید په یاد ولرو، چې هرد بلې ژبې زده-کوونکی(ردکوونی) خپله لومړۍ ژبه په دویمه ژبه ژباړي. هغه غونډالي، چې دوی په دویمه ژبه وایي، د هغې له پاره دا غونډاله په خپله ژبه لږترلږه په فکر کې وایي اوبیا یې په دویمه ژبه اړوي. دا کار تر هغه وخته کیږي، چې دویمه ژبه هم ښه زده شي اوپه ژبلار یې هم ښه وپوهیږي یا د غونډالو جوړولو په لار.

تل په فکرپسې فکر راځي: کړل کیدل دي او که کیدل؟؟؟ یوه کړنه ده، چې کړونی یې نا څرګند دئ او په یو چا څه کیږي. ایا دا په-کړونی دئ اوکه څنګه؟ ووهلم؟ دلته زه وهلکیږم دلته وهل کیدل اووهل، دا هم بیا بله لار ده، چې یوه څه کیږي او یو څه کیدل کیږي، دې ته هم باید په کړنو کې پام وشي........

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه لیدل کیږم. ته لیدل کیږي. زه لیدل شوی یم. دلته بیا ټاکلی کړونی نه شته.

یادونه: دا ما ته نه دهروښانه چې زه دلته په کړونی دیٔ اوکنه.

نوایا دې ته اړیو،چې په پښتوکې د لیدلو او کړلوتوپیر هموکړو،که څنګه؟

ایا دا کړنه او کیدنه په نوروژبو او پښتو کې څنګه دي؟

په الماني او همداسې په فارسي کې دوي باید داسې ووایي. دوي فکرکوي، چې ګوندې په ټولوغونډالډولونو کې د کړوني له پاره د درې ،، ما،، له پاره زه راځي، خو داسې،

۳ –م یو : زه تاته وهم

۴ – م یو : زه تاته وهلی یم

دا ځکه چې دوي دا څه له خپلې ژبې پښتوته را اړوي.

د پښتو پوهانودنده: دوي باید دا روښانه کړی شي او لارې چارې یې سمې روښانه کړی شي. دې تغیرته باید دوي له پیله پام وکړي او دا د پښتو زده کوونکو ته له ښوونځي روښانه کړي.

ګران لوستونکي به راته دا بخښنه کوي، چې زه ددې لیکلو څه یادونه کوم. دا به یا د مخه روښانه او لیکل شویوي او که نه، نو ما لږ ترلږه دا لارورته پرنیسته.

دا هره موضوع د یوه پوهنیز کار لیکنه ده، چې پوره روښانتیا ته اړتیا لري او دا هم ښه روښانه شي، چې دا د بلې ژبې کسان دا څنګه اسانه او ښه زده-کولی شي.

یادونه: دا بدلونونه باید دښوونځي نصاب کې راشي او د نورو ژبورده-کوونکوله پاره باید له پیله دا بدلونونه په ګوته شي، چې هغو همغه له پیلهورته پام اوبلد شي، خو:

دا باید له پیله ټول وخیړل شي او ژبلارې ته د ژبلارې له یوې لارې برابرشي، چې د خپلې پوهې برسیره، نورهم ښه پرې وپوهول شي.

.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څه شی دئ؟ (،،جوړښت، بڼه ،،) یو مورفیم

څه شی دئ؟ سیلاب یا سیلبې چې ،د دې له پاره باید وپوهیږو

سیلبې :پیژندSil•be
د ویونو د غږ دې په دننه کې د یوه یا ډېرو غږونوجوړشوی کوچنی یوون دئ یا ېډ یوه و
.یوون ته سیلبې وایي کوچني
دا له دې امله، چې موږ دا له درې را اخستی .زموږپه ادبیاتوکې ورته سیلاب وایي :یادونه
.اوپه درې ژبه کې سیلبې نه شي ویل کیدی

؟مورفیم څه شی دئ :پیژند
ټولګي دي، چې دوي یو یعنې یو سیلبې تورو کوچني یا (غږونو)اوازونو مورفیمونه د
.خپله مانا یا غوره والی ولري
دا د بیلګې په توګه په ،، لویوالي ،، ، ،،لویان،، کې .لوي ،، وی یو مورفیم دئ ،، :بیلګه
.کارولکیږي
داسې دئ، لکه دا وی، په کوم دا په دې مانا، چې یو شی .والی،، هم یومورفیم دئ - ،،
دا د بیلګې په توګه په ،، لویوالي،، ، ،،ښکلیوالي،، ، ،، لټوالي،، .پورې چې دی تړلکیږي
.کې کارولکیږي
څنګ کې کارول کیږي، چې وښایي، چې (؟په) دا د نورو.ان،، یو مورفیم دئ–همداسې ،،
.،،چرګان،، ، ،،یو څه زیات په بر کې نیسي، د بیلګې په توګه ،،لویان
زیات ویونه له ډېرو مورفیمونو جوړ دي، که سړی مورفیمونه وپیژني، نو سړی کړی
.شي د وی په مانا ساده وپوهیږي
ژوند،، له ،، .مورفیمونه اوژبسیلبې زیات وخت همغه یا یو شی دي، مګرتل نه
-م،، کول،، او-مګر سړی وایي،، ژوند .ژوندکولو،، ، او ،، مګر،، هم مورفیمونه دي،،
.،،ګر
یا
مورفیم
دئ، کوم چې په بیلابیلو ژبنیز یا غږیووالی یا غږیوون -مورفیم خورا کوچنی اواز
.اړوندوالي سره همغه مانا لري
د (فقط)سړی د خپلواک او تړلي یا بلواک مورفیمونوپه منځ کې توپیروي، چې دا یواځې
.ویونوپه دننه کې رامنځ ته کیږي
بیلابیل ۱۶ ،وکړو، نو په هغې کې دربزره لیکسیکي مورفیمونه که الماني ژبې ته پام
.ویجوړونکي مورفیمونه شته۱۰۰ګرامري مورفیمونه او
: ناړوند یا خپلواک مورفیمونه
میز، ټوکه، سر :لکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

لکه : تړلي یا بلواک مورفیمونه
کوچنیونه یا کوچنیکونه + بنسټ ، ګی -کب
زیاتوالیپای + لویان، بنسټ
ډېرې لیکنې پرې شوي او هر چا د خپلې خوښې سره ،وری‌ګ که تاسوپه نورو ژبو کې دا همغه ده –چې خورا واړه ژبیونونه دئ –پیژندونه ورکړي، خوموخه.
پښتو ،، له - "morphe" له یوناني ، "morphème"مورفیم،، له فرانسوي راځي،، ،،جوړښت، بڼه
یو وی کیدی شي ټوټه کیدونکی وي او له دې امله د ډېرو مورفیمونو جوړوي، خو یو نه ټوټه کیدونکی وی سملاسي یواځې یو مورفیم انځوروي.

وی:

د یوه غږ یا سېلبې سره .دئ (یووالی یا یا ناسم یې واحد)یو وی یو خپلواک ژبنی یوون یو .تي ژبه کې پرته له غږ یا سېلبې یوه خپلواکه مانا هم لريپه مخامخوالي دا په پیداښد دا موضوع ډېره اوږده .ټولیز باوري پېژند د دې له پاره نه شته او ستونځمن هم دئ خېړل شوې، ما یې یواځې هغه لنډ پېژند له تاسو سره بیا ګډ کړ.

نیو د پرمختتلو ژبو په بیا د غږونو ډولونه او نورې ځانګړتیاوي هم شته، چې هغه په دباند ادبیاتو کې هرو مرو شته او په ښه توګه.

ډاکتر ماخان میرزی شینواری

کابل د ۲۰۱۹ ز ک د جون ۲۰-م

ګڼونه په ګڼونو او په تورو لیکل.

داسې یوه لنډه ننوتنه.

ما دا اوس هم پرته له سلنې، چې ناسمه ده، د لیکوالانو زیاتو لیکنو کې د ګڼونو لیکلو سره یو ډول نه یو ډول ستونځې ولیدلې، چې له امله یې غواړم د یوه مسلکي په څېړ دا روښانه کړم.

ې د ګڼونو که رښتیا درته ووایم، زه پهدې درجو او طبقو نه پوهیږم، خو موږ، چ :یادونه څومره والی غواړو راته څرګند کړو، نو د هغې کورونو ره سر او کارلرو، چې دا یویز، لسیز، سلیز ، زریز او اداسې نور دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږ په شمیرپوهنه کې د دوه ډوله شمېرنیزو کارونو سره سر او کار لرو. ګڼل او شمیرل.

یادونه: موږ د ګڼلو کارونه له پام غورځولې او دې ګڼلو ته شمیرل وایو، چې دا به په همدې لیکنه روښانه کوو.

پیل:

۱ – ګڼل: د ګڼلو د وې سره موږ له همغه کلې بلد یو، وایو چې دا خلک و ګڼه چې څو دي یا

دا پیسې وګڼه!

د ګڼلو سره موږ دوه څه روښانه کوو:

الف: د یوې لویې څومره – یا څموالی

د ګڼلو دنده: .... څو منه، متره،-ساعته

لومړی: د څه ټاکلو غوښتونو شیانو د څوالي، څوموالي او څومره والي ټاکل دي

دا په څه کیږي. په دې کې شیان ګڼل کیږي او دا په ګڼونو کیږي.

پېژند: هغه څه چې د یوې لویې څومرهوالی یا څوموالی په ټاکو ګڼونه دي. دا په ټولو ژبو کې همداسې ده.

ګڼونه (پیداښتي -):۰ ۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ....۱۰۰ ...

لوستل: یو، دوه(دوې)، درې، څلور، پنځه، ....

لومړی الف: لکه په یوه لوښې کې د منو ګڼل (شمیرل نه لیکو، وروسته یې روښانه کوو)، چې څو منې دي.لومړی ب: د شیانو څوموالی: لکه په یوه لیکه کې ولاړ کسانو یو ځانګړی سړی د بېلګې په توګه سپین څوم سړی دی، چې له ګڼلو وروسته روښانیږي، چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بېلګې په توګه سلم سرې دي یا سلم ځای لري یعنې سلم دی (هیله ده، چې د سلم په ځای د سلن ناسمون به مو اوس سم کړی وي).

په ترتیب داسې لیکو:

۱ – م، ۲ – م، ۳ – م ، ۴ – م، ۵ – م ، ....، ۱۰۰ – م (نه ۱۰۰ - ن)

یوم(لومړی) ، دوهم (دویم)، دریم، څلورم،پنځم، ....، سلم(نه سلن)

یادونه: په پورته کې که دوه وي، نودوهم اوکه دوې وي،نودویم دی. دریم سم دی. زموږ ځنې لیکوالان یې په دوه اوځنې یې ان په درې بیګانو لیکي،چې ناسم دی.

ګڼل. د یو څه څووالي اوڅومره والي له پاره هغه څه ګڼو، چې کړنه یې ګڼل دي او هغه څه چې پرې ګڼو یې هغه ګڼونه (یو یې ګڼ) بلل کیږي.

شمیرل:

ګڼونه چې د کړنو یا د نښلوننخښو له لارې سره ونښلي یا وتړلشي، لکه زیاتون(جمع)، کمون، ځل اونور، دې ته شمیرل ویل کیږي.

موږ د ګڼونویا عددونود لیکلو له پاره کورونه (کوټه ګی یا ځایونه) لرو، چې هغه څنګه لولو بیایې همهغسې لیکنه هم ده.

دا چې یو ګڼ څومرهلوي دی یا څو دی، څنګه ځان ته روښانه کوو؟

موږ د ګڼونو له پاره (ارزښت) کورونه یا ځایونه لرو، چې لومړی کور یا ځای کې له صفر تر نهه ولیکل کیږي او له دې امله دا ځای یویز بلل کیږي. دویم (ځای ارزښت) کور یا ځای لسیز بلل کیږي، چې په هغه کې، که نور ګڼونه پسې را نه شي یا بل ځای ونه لري، نو ۱ څخه تر نهه(۱ – ۹) په کې لیکل کیږي او لس، شل، ...،نوي ځایارزښت لري، نوله دې امله د ځای ارزښت له مخې دا داسې ګڼو:

یویز، لسیز، سلیز، زریز او ... کورونه لرو چې ارزښتځایونه هم ورته ویلی شو

بیلګه: ۶۱۸ دا شپږ سوه اتلس لولو، چې همدا یې لیکنه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په پورته کې د سليز کور کې شپږ،د لسيز کور کې يو او د يويز کور کې اته دي.

مات يا کسر:

که ولرو: ۸/۳ لولو:درې پر(په) اته، يعني له اتوبرخوڅخه درې برخې يا د يوه يوون يا يووالي (واحد نهليکو، ځکه چې ناسم دئ) څخه چې په اته برخو ټوټه شي، درې برخې واخلو. دا داسې لولو: درې پر اته،چې همدا يې ليکنه يا ليکبڼه هم ده.

که د چا پيسې زياتيږي، نووايي، چې پيسې مې دوه برابر يا يونيم برابره يا درې برابره شوې. دا چې څوک يې ناسم وايي، د هغې ناسم ويلو يا بللو له پاره، نو موږپه ژبه کې کومه لار نه لرو او نه برابروو.

لسميز يا عشاريه: که ولرو: ۳.۰۸۲ (۳،۰۸۲) نو دا داسې لولو: درې لسميز (عشاريه) صفر، اته دوه او همدا يې ليکنه هم ده.

دلته ګورو، چې په لسميز ځاى کې صفر، پهسلميز ځاى کې اته او په زرميز ځاى کې دوه دي.

بيا: دلته له کيڼ و ښې لور ته کميږي، چې لومړى ځا ځاى يې لسميز دا پهدې مانا، چې له يوه يا ښهښنه يې يو يووالس په لسو برخو ټوټه کيږي او که هغې څخه بيا څه اخستل کيږي.

موږ په تورو د ګڼونو د ليکلوسره ستونځې نه شو لرلى، دا يوه پيداښتي پروسه ده اودا زموږ په ژبه کې هم لرو.

که ولرو: ۶۳۵.۸۰۴ نو دا په سليز کورکې شپږ، په لسيزکور کې درې په يويز کور کې پنځه لري او په لسميز کور اته په سلميز کور کې صفر اوپه زرميزکورکې څلورلري اوداسې يې په تورو ليکو: شپږسوه پنځه دېرش لسميز اته، صفر، څلور. ګورو چې په کوم ځاى کې په تورود ليکلو سره ستونځې نه لرو.

په سلنه مې يوه ليکنه کړې، چې ناسمه ده او سمه يې سلمه ده.

لنډ بيا د پام وړ: موږ هر ګڼ بې له کوموستونځو په تورو يا د .

توروسره ليکلى شو. څنګه چې يو ګڼ دئ، نو هم‌هغسې يې ليکو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګران لیکونکي دې پوره پام وکړي، چې د پیداښت سره په خپلو لیکنو کې ځان د مخامخوالي سره مخامخ نه کړي. زه دلته درې ګڼونه په ګوته کوم، چې له پیداښته څنګه دي، نو ولې یې بیا بدلوو؟ موږ ل دې امله دژبې سره بوخت نه یو، چې یو څه نویوالی مو راوستی وي. ژبه هغ په خپل پیداښتي جوړښت کې نویوالي ته اړتیا نه لري او هغه څه چې د نویوالي اړتیا لري، هغه بیا پیداښتي د ګڼونو اړوند څه نه دي، هغه بیا چې نوي څه ګڼونو کې راځي هغه دی او باید سره بدل وي.

بیا: دریم په دوه یا درې یې‌ګانو یعني دریيم او یا درېیيم، لیکل همداسې ناسم دي، لکه چې د سلم له پاره د سلن لیکل.

ستونځې لرو او دا هره ژبه، خو د هغو ستونځو سره موږ له پیداښته بلد یو او دا بیا بلدې ستونځې دي او وي به او موږ به همداسې ورسره بلد پاتې شو.

،.دا پورته لیکنه مې دې لادې لیکلې خوندیونې په هکله لیکلی دۍ

،، په متن کې شمېرې څنګه ولیکو؟/ پوهنمل اسدالله وحیدي،،

ډاکتر ماخان میرې شینواری

نه دۍ، نه کوم، له خوا اوکه ندۍ،نکوم... څنګه لیکو؟

انجنیر صیب ستانه میر زهیر شینوری چې په م ک کې هم خورا هڅاند دۍ او زیات وخت پوښتنې رامنځ ته کوي، چې سرې یې و ځوابونو یا نوره هم ښه څېړنو ته را هڅوي.

پوښتنه نږدې داسې وه، چې: له خوا، نه دۍ، نه کوم، سره بیل بیل او که ګډ لیکل کیږي.

زه نه پوهیږم، چې په داسې موضواتو به خبرې شوې وي اوکه نه، خوپه هرصورت، دا د ټولوکاردۍ اوزه دا خپل اند له تاسوسره شریکوم.

راځۍ چې دا موضوع داسې ساده ونه نیسو او لږ یې سره وشاربو. وایي، چې له خبرو خبرې راوځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

.... ۱۵۲ ....ړ

زه هم دې پوښتنې ته راوهڅولم، چې فکر په وکړم.

له دې د مخه (ما ليکلي وو: د دې له مخه، خوزر مي ورته پام شو، چې دا ناسم دئ، نو سم يې له دې(څخه) د مخه دئ) چې د خپلې ليکنې موخې ته راځم، يو دوه وړانديزونه:

۱ ـ کله چې موږ د داسې پوښتنو سره مخامخ کيږو او څه په ليکو، نو په هغه بايد وپوهيږو.

۲ – داسې دلايل نه راوړو، چې ګوندې هغه يې ليکي اوکوم ليکوال يا پوه يې داسې ليکي يا هغسې، بې د هغه له دليله، چې د موضوع د سمون له پاره يې راوړی وي، يعني ولې ګډ يا ولې بيل. دا څرنګه ليکل يې هرومرو يو ژبنيز لامل يا ژبنيزه لار بايد ولري، چې د هغې په بنسټ موږ اړ يو، چې هغه راوسپړو.

اوس خپلې موخې ته راځو:

بايد و پوهيږو، چې دا څه شی دئ او موږ يې د ځواب يا څيړنې په هکله څنګه مخ ته ځو؟

موږدا موضوع په دوه برخووېشو:

لومړی: نه دئ (ندئ)، نه کوم(نکوم)

دويم: دا له خوا او که لخوا دئ.

لومړي ته:

موږ د لته اړ يوچې دې لومړي ته دوه برخې ورکړو يا په دوه برخو و وېشو:

لومړی الف: نه والی، چې په نه سره ښوول – يا ليکل کيږي

لومړی ب : مخامخوالی يا که غواړئ تضاد، چې به نا سره ليکل کيږي

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړي الف ته: ،، نه ،، د يوڅه يا يو وی نه والی ښايي لکه: ځم، نه ځم، دا هغه سړی دی، --- نه دی، هغه غلا کوي، --- نه کوي، زه هم غلا نه کوم.

دويم ب ته: موږ په ډېرو ويونو او په ځانګړي توګه خويونو مخامخويونه په نا سره ليکو او دا نا د هغه څه سره يوځای ليکل کيږي، لکه: هغه وي سره په نوکانو کې يې هغه مخامخ وی ليکو، لکه: سم (ناسم)، روغ (ناروغ) جوړه (ناجوړه) [جوړه اوناجوړه ته: هغه ګڼونه، چې په دوه پوره وېشل کيږي،جوړه ګڼونه دي او هغه،، چې پاتې يې ۱ راځي، هغه ناجوړه ګڼونه دي] جوړه ګڼونه لکه: ۴ ، ۱۲ ، ۱۸، ۵۰ اونور او ناجوړه ګڼوندې، لکه: ۱۱ ، ۱۵ ، ۲۱، ۱۲۳ او نور. نورې بيلګې:ارام(ناارام)، رښتيا(نارښتيا).

يادونه: دې ته بايد په ګډه فکروکړو، چې نارښتيا اودروغ سره توپير لري اوکه نه؟

څوک چې نارښتيا وايي ايا هغه هرو مرو دروغ دي؟

بله پوښتنه:

ايا نه روغ اوناروغ يوڅه دي؟

داسي هم لرو: دا نه سړی دی او دا سړی نه دی، چې ترې پوهيدنه يې سره ډېر توپير لري.

دويم ته:

راځئ چې وګورو، چې ،،له خوا،، څنګه په خبرو کې کارول کيږي. زما، ستا (په دې کې هم د خبرو څهشته، چې زما، ستا او که دما او دتا) دی.،د هغه، ... يا د يو څه له خوا يو څه کيږي يا يوڅه سرته رسيږي. که زير شو، نو د لته د يوڅه څخه يوڅه بيليږي، چې دلته خوا ده، يعني د يو څه يا يو چا له خوا.

دا ،، خوا،، ادورب دی يعني يو څه يا يوشي څرګند يا ذهني ښايي يا په ګوته کوي. که ،، له،، ورسره مل شي، نوداسي د ويونوپرلپسي ترې لاس ته راځي، لکه د دولت له خوا...

که زما (دما) له خوا يا د دولت له خوا يا د بل څه له خوا وويل شي، نودا وينا نه ده اوڅه نه په ګوته کوي، خو که ووايو چې:

زما له خوا داسي وويل شو او يا د دولت له خوا داسي قوانين ايښول يا ليکل شوي، نو دلته يوه وينا بشپړه شوې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلته د وینا څخه هم روښانه ده،چې دا ،،له(څخه) دئ اودا یواړیکوی یا په دې حالت کې ،،څیرکومپوزېشن،، دئ. د اړیکوي له پاره په تاند کې زما لیکنه شته،هغه کتل کیدی شي. دا نوپه خته داسې دي.

غونډالي داسې جوړیږي: زما له خوا څخه تا ته کتاب درکړل شو. د دولت له خوا څخه لارې جوړیږي.

ما د ،، له... څخه،، له پاره هم یوه لیکنه کړې اوهغه په تاند کې خپره شوې.

دې ته باید زړه تنګ نه کړو، چې ګوندې دا موضوع څومره وزېده.

هیله ده، چې په داسې څه به ګران لوستونکي هم خپل اند روښانه اوروښانه دلایل راوړي. ژبه همداسې پوره کېږي او همداسې وده کوي.

هِه لیکنې چې زما په لیکنو شوي:
د ښاغلي کریمزي صیب لیکنې ته

دا چې زما د .خوښ یم تاسو سره په دې هکله خبرې کوم باور وکړه !منلی کریمزی صیب لیکنو سره هم انده نه یې او په دې هکله دې ګوتڅنډنه هرڅومره تیزه وي او په پوهنیزه زه پوهیږم، چې زما .ډول یې ردونه که تونده وي هم زه به هیڅ وخت زړه بدی نه شم نو که څوک راته هر .لانو مخامخ دېډ ټولو پښتنو لیکوا -دا باید په خواشینی ووایم- لیکنې اوبلن، چې وایو، نو :لنډ .څومره برګ شي حق ورکوم، خو هر څه به په دلیل ردوو او منو غوره یې هر څه .اوبه نه دي، دویم شیدې یا شودې او شړومبې نه اوبلنیږی یا شودلنیږي دا د .لنه دهواوره، چې لا اوبه نه دي او نرمه شي هغه اوبډ .چې بهیږي بهیدونکي دي واورې یو حالت دئ، چې د اوبو په لور روان دئ یانې واورې وېلې کیږي، چې ویلط یا اوره د یخ په څېر زر و .بیا واره نرمیږي او بیا اوبه کیږي یانې .ولې شوې، نو اوبه شې بله .هر څه چې بهیږي بهیدونکي دي او هر څه ته مې دلیل راوړی :بیا .نه اوبه کیږي داده، چې ته نه شي ویلی، چې په پیداښتې ژبه کې دا له دې یا هغې ژبې غوره خبره بل موږ هم وایو، چې .په هره ژبه کې همهغسې انډول شته .رانیول شوی یا رانیول شوی بیا که .روانو اوبو ته خوب وایه دا په دې مانا، چې دې بهیدنو ته کله کله روانیدل هم وایو شودې

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ډېره مننه او د سرې سینې دې هم مننه، خو که څه .اوبلنې کیږي، خو بیا نو سمه ده
.بیا .سره یوځای ځیږو، همغه موضوع باید راواخلو او په هر دلیل به سره خبرې وکړو
دا د څه نومونه چې پیدابښتي وي موږ لرو، چې ،موږ یو څه ته نومونه باید پیدا نه کړو
بیا هم مننه او خوښیږم، چې خبرې مو .باید را ویې سپړو، که تراوسه دا کار نه وي شوی
.سره زیاتې هم شي

ما په دې ټولو ګډو خبرو کې ګډون درلوده، چې نصاب کې دا اوبلن د :یوه اخرنۍ یادونه
و ما یې هلته هم مخامخوالی کړی، خو زور مې بهیدنو په ځای کارونې ته را منځ ته شو ا
تاسو ځومره ځوان یاستۍ، خو په هر پوهیږم نه دې رسېدلی، زه خو زوړ یم او نه
.بریالی دې وې .صورت زما د چا د زړه بدولو هیڅ وخت غوښتنه نه ده

نورم:

ټولیز منل شوی نه لیکلي لار یا قانون دی، چې باید د هغې پسې سمه تلنه وشي یا سړی
ځان د هغې پسې چمتو کړي..

،، نورمونه کره کړی یا نورمونه کیږدی،،.

دا یا هغه چې ټولیز ورځنی یا پیژندل شوی وي.

،، د هغې لویه د نورم څخه قوي تغیر ده.،،

ډېر درونډ پاچا صیب هاشمي.

.هیله ده، چې زما سلامونه اونیکې هیلې به ومنې

ویاړ راوباښه، لوي څښتن دې یې تاسوته اجرونه ما ته مو ستاسود لیکنې سره ډېر .درکړي

:زه ستاسو د داډ له پاره دا څو یادښتونه لیکم

.

(c) ketabton.com: The Digital Library

باوروکړی، چې زیار صیب راته پوره ډېر گران دی اوزما له شپیته کاله د مخه :لومړي ورته درناوی لرم او هغه کار چې پوهاند صیب زیار پښتو ته استادوو، چې له همغه وخته .کړی، هغه ډېر ستر کار دی، چې زه یې ستاینې اړوند څه لیکلو ته ځان عاجز بولم

ریښه مې شمیرپوهنه ده، چې نورمې له لیکلواوژباړلو لاس اخستی، دا اړیین څه :دویم .مې په پښتو لیکلي اوژباړلي، بسیا کوي

پښتو ناسمونونو ته مې هسې پام راګرځېدلی او اوس هم په ولاړ یم، چې ښه هغه د :دریم .پوره مې په دلایلو روښانه کړي

تاسو باوروکړی، چې زه د چاسره په زړه کې ګنډې نه لرم او بیا خوزما له استاد :څلورم .سره

ه خوسوچ له املا (تضاد)زما لیکنې خود چا له امله نه لیکم اود چا سره د مخامخوالي:پنځم .بوچ دا کار نه کوم

زما خونوره بوختیا نه شته، نو له دې امله کله د ژبې او کله د فلسې څه له الماني راټولوم، چې د تاند درنې خپرونې څخه یې د خپرولو ډېره ډېره مننه کوم او له دې هم، چې ما .همداسې هڅاند ساتي

زما د برېښناپته: smakhan1946@gmail.com

.سره موزما په لیکنوکې مرسته کوله ډېر به ورته خوښشم که له ما

.ستاسوماخان .بیا هم ډېره مننه اوماته مو ډېرویاړراوباښه

یوه پای راوړنه

هر څوک په خپله لیکنه کې یوه موخه لري، خو هغه موخه باید سپیڅلې وي او د

پوهنیزې موخې په چوپړکې وي. زه هم خپله موخه لرم، چې کله کله بیا بیا په راګرځم،

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځکه چې بله لارنه لرم، خوزه درته دا لوړه کوم، چې پرته له پښتوسمون او ځان روغساتني څخه بله موخه نه لرم.

که زما په هکله یا ځما د لیکني په هکله څوک هر څه ولیکي، نه پرې زړه بدی کیږم، پوهنه او په پوهنه لیکنه کې ستونځې شته او هرڅوک په کې په ناسمون کوته لک کیدی شي، خو د هر چا د لیکنو ردوني په لایلو باید ودانوي.

د پښتوسمون له پاره دا تاند د منلیخپروني څخه څوخپروني خپرې شوې، چې زما په اند داسې په پوره دلایلویې رد

یوبل سره باید خبرې اترې شوني شي، زه یو څه لیکم اویوبل څوک څه پرې لیکي، سمه خبره ده، خو دا به بیا د تاند خپرونه ونه مني، چې دا د هغې لارې سرته ورسوو.د دېکارله پاره باید یو ه اړیکه د ن ج څخه د برېښناپتې له لارې ولرودی شو اوخپل اندونه سره مدلل شریک کړواوپه هغه سره چې وموملن یوانده شو.دا کیدیشي، په ګډه بیا خواره شي. ځنې به ووایي،چې دا کار خود پوهنیزه مؤسسو دئ، چې زه یې هم په اند یم، خو مورږهلته هم ستونځې لرو اودا به یومخامخ د څه جوړول نه وي،بلکه د هغې ملاتړ به وي. د هر څه لومړی دې راته ګران لوستونکي ډېره بخښنه وکړي، چې داسې څه لیکم، خوباوروکړی، چې د ځانپالني اوځانښووني له امله یې نه لیکم اویواځې موخه مې د سمو او تولیزباوري لیکنو له امله ده. بیا هم په بخښنه. اوس راځم خپلې لیکنې ته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بيلګې په توګه به زه هغه څه وليکم، چې موږپخپله ورسره مخامخ يو

هرڅوک يا نوره هم ښه هر ليکوال او په ځانګړې توګه هغه ليکوالان چې پوهنيز څه ليکي، له هغو څخه په ډېر درنښت هيله ده، چې:

لومړی: د ليکنې موخه ځانپالنه اوځانښوونه نه وي، دا په دې مانا چې ليکنه اوپه ځانګړې توګه پوهنيزه ليکنه يواځې د ليکنې په موخه او پوهنې له امله وي، يعنې د ټوليزه ګټو له پاره او بس.

دويم: هرکله چې يو ليکوال د يوه بل چا په ليکنه څه ليکي، نود هغه ليکنه بايد منځرينتيني بيرته ورکړي.

دريم : ليکونکی پرته له ژباړي-په داسې حالت کې، چې ژباړه منځرينتيني بيرته ورکړشوې وي – د هرې بلې خپلې ليکنې له پاره د سمون او رينتينوالي جوګه دئ.

څلورم: هرڅوک د هرڅه د ليکلو له پاره خپلواک دئ، که د بل چا د ليکنې سره د کوتوهنې يا تخريب په موخه نه وي.

 پنځم: که هرچا په يوه ټاکلي موضوع کتاب ليکلی يا ژباړلی وي، دا په دې مانا نه دئ، چې بل څوک دې بيا داسې کتاب نه ژباړي يا په دې موضوع څه نه ليکي، خود بل چا ليکنه بې له اجازې او يا نوم نهليکلو رااخستل پوهنيزه غلا ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږم: هر پوهنيز څه چې ليکو، هغه بايد پوهنيز ښوول شوې وي، په کره دلايلو اودلايل

بايدپوهنيزد منلوړ وي.

د ،، ژبپوهان ګوابښنه،، سرليک لاندې

ليکنه د ډېر منلي او ستر ژبپوه پوهاند ډاکتر صيب زيار ليکنه ده، چې زما په ليکنو يې

کړې. زه ترې ډېرهمننه کوم، چې زما ليکنې يا ځنې ليکنې يې لوستلي. زهپهې ليکنه څه

نه وايم او همداسې، چې ده، تاسو ته يې وړاندې کوم.

ژبپوهانو ګوابښنې| پوهاند دوکتور م.ا، زيار

اکسفورډ ۲۲مې ۱۹

د نوي ژبني ساينس او نوې پښتوژبپوهنې په مورچل کې:

ستر حمزه شينواری وايي:

څو يې راتول پريو مرکز نه کړمه

هرې تپې ته له جرګوسره ځم

خو زه بيا تاډاکتر ماخان مېړې شينواري) ته وايم چې ترڅو يې زه دژبې (ربړې-ابښتنې پوښتنې او د هواري لارې چارې) پر (يوه- يوازېنې ژبپوهنيز) مرکز راټولې نه کړم، له اسلام کلا تر اسلام اباده، او له بولانه تر واخانه ټولو پرګنو او ليکلو ستوالو او رسنوالو، ليکوالو او تاغوندې پښتومينو پوهانو ته له جرګوسره ځم ــلکه وار له مخه چې تللی هم

(c) ketabton.com: The Digital Library

یم .که هغه مرکز (زه) اوسم ،یا تر ما کوم بل پک ورک، له لا لوړ ژبپوهنیز لاسونداو نیم پېړییز تدریس او له رېکاردي بنسټیزو تیوریکو او پر کتیکو اثارو سره!

په تاند ووبپاڼه کې ستاد تېرو لیکنو او اوسنۍ (۵ی ګانې)، (سلمه او سلنه)، کڅه...) لیکنو او بیا د علمي-فرهنګي نومَونپوهنو (ترمینالو جیو).ربړې... او ښاغلي عزت اله نورزي د (تر) (۲۰نوېمبر۱۸)سربل په تړاو لیکلې لیدتوګې دې دغو (ګیلو مانو) ته را وڅکولم:

(۱)هغه هم په دې چې له خېښې خپلوۍ او دوستۍ سره سره-دچا خبره تر ډېوې لاندې تیاره ده-د ړو مبې او روستي پښتانه استازي په توګه زما پنځو سکلنې ژبپوهنیزې او ژبښوونیزې او بیا دنوې پښتو ژبپوهنې بنسټیزنښیرونه اوزرګونه لیکنې، څېړنې،کره کتنې،غبرګونونه او لاربښودونه دې له پامه نه راځي، لکه: پښویه (ګرامر)، وییپوهنه او وییرغاونه (لېکزیکولوګي او وورت بیلدونګ)، د (یوې- کره لیکنې) پښتولیکلاربښود،د سربلونو انګرېزي- پښتوسیندګې، په تېره تر ټولو غټ یانې د پوره سیند (قاموس) پر کچ د علمي-فر هنګي نو یزونو (نیولو جېزمونو) پېنځژبیز هغه، همداراز اپتېمولوجیک سیندګې او یوشمېر نور سیندګې؛ ګړنې-څرګندنې (ایدیوماتیکس)،سبکپوهنه، مانا پوهنه سېمانتیکس ، پښتو بدلمېچ یا میزان الشعر د غړپوهنې په رڼاکې، پښتواو پښتا نه د ژبپو هنې په رڼا کې...او له الماني اوانګرېزي ژبوګښې ځانګپو هیزې (تخصصي، مسلکي) ژباړې په رسنیزاو کتابي کچ او د (افغا نستان ژبپوهنې اطلس) پروژې دننه د ګڼو افغا نې ژبو څه له پاسه سل ګړ دودي څېړنې؛ چې دا دی، زه یې د پاتې تخنیکي او چاپي چارو د بشپړتیا لپاره داکادمۍ د ژبپوهنې د سلاکار په توګه له جګپوړي پلاوي سره د فرا نسې د یونسکو دو تر او د سوېس برن پوهنتون د آریا نپوهنې ژمنې ځا نګې درانګونې په موخه له کابله تر اکسفورډه را رسېدلی یم

(۲) تاته به هم پته لګېدلې وې چې لوېدیز اروپایي زدکړیز سېستم، په تېره د بشري پوهنو په تړاو د (ختیز- اروپایي (د پخواني شوروي او اوسني رو سي)او بیا امریکا یې هغه پرخلاف ډېر ارت وبیرت دی، د بېلګې په توګه ما شپږ کاله دسوېس په برن پوهنتون کې په اوبلېګاتوري توګه : ټولیز ژبنی سا ینس بیا سراسري-هندواروپایي، ګرما نېستیک او ورپسې هندو آریاني سېنکرونیکي او دایکرو نیکي (تشریحي (سپنیزې) او تار یخي) ځانګې خرا نګې پر څېړمه هغې (توکمپوهنې)، سربېره، له ایم فېل) ماسترۍ او B– ډاکترۍ سره سرته رسولې _او په فاکولتاتیفي توګه: ادبي تیوري، فلسفي ژبپوهنه اواتنولنګو ښتیکي، سوسیولنګو ښتیکي... شپېنې کورسونه لا پرځای پرېږده!

په دې ډول یې له همتا شمېرپوه ډاکتره ځکه را پیلوم چې ګیله له خپلواو دو ستانو کېږي، نه له پردو،او ان له پېښوري شینواري هم نه، چې د نورو تر څنګ پر نړیوال

(c) ketabton.com: The Digital Library

كچ منل شوي سلكلنه غريزه پښتوابيځي اوداطلس د ۲۸۴ ګړدودو او د اکاد مۍ د تشريحي

.... ۱۶۱ ،،،،،،،،،،،،،،،

قا موسونو لپاره پرکاراچول شوي، په خپله سپسته را ننګوي، او ستاغوندي د يوي ټا کلي پوهني ځانګوال هم نه دی چي هسي بيځايه ور سره سرخوږکړم؛ له تاسره خومي بي له هغي هم دشميرپوهني نښير د ژبنی کره کتني راهيسي ګوتي ماتي شوي. چي د سراسري پښتو فرهنګي ټولني ګران مشر زرين انځور راته تر چاپ مخکي له کولنه اکسفورډ ته راستولی وو،او ماهم د کابل پوهنتون له اړوندي ترمينالوجی سره سم د(هندسي) لپاره د(شميرپوهني) پرځای،د (geometry) يا (Lehre von den Formen) سهي اندول (ميچپوهنه) درورانديز کړي وو او شميرپوهنه د (علم الحساب (Lehre von der Zahlen) لپاره چي يوه مياشت هومره وخت يي را لوټ کړ او ان د چاپ پرکال (۲۰۱۰) مي پري درسره د دانش په کابل دوتر کي هسي يوه يادونه هومره وکړه!

(۳) له يوي- کره ليکنی پښتو نيولي، تر ليکدود، وييونو او او وييرغاوني (نيو لوجيزم) پوري د ګړدو ربړو (مسألو) هواری زماغوندي د نوي ژبني سا ينس او نوي پښتو ژبپوهني په يوازېني ځا نګيوه (متخصص) اړه لري، نه په بل ځانګيوه او يا اما تور؛مانا يي دا چي د ټولنپوهنو،لکه تاريخپوهني،لرغونپوهني، متنپو هني،يادوديزي ادبپوهني (اد بي فنونو) په توپير په هسي مشق او رياضت، بي اکادميکي- سيستماتيکي زدکړي راخپليدای نه شي،کټ مټ، لکه ستا ريا ضي(ميچپوهنه+شميرپوهنه)، سره له دي چي (ژب-شميرپوهنه) هم له بنايسته ډېر را هيسي پر نورو ژبپوهنيزو ځانګو راسرباري شوي ده او په مانا پوهنه کي ځني کاراخيستی دی!

(۴) بيا هم په ټينګار سره خپلي څرګندني راغبرګوم چي له مورنی پښتو سره ستا اونورو ليکوالو او پو هانو مينه اوليوالتيا د ستايني او درناوي وړ دي، خوله دي علمي دود ودستور) سره چي ربړي او اښتني پوښتني يي سم له لاسه له ماسره د يوازيني ځانګيوه په توګه شريکي کړي، کټ مټ هماغسي چي ډېر ښاغلي او اغلي طبي-روغتيايي دا زما له همزولي نومهالي طبي ډاکټر حبيب الرحمان سباو ون سره شريکوي. د لايزر او کمپيوټري طب په څيړ،نوي (پسرغښتي ژبپوهنه د (←ساينس ژور نال، نوېمبر۲۰۰۳) په لاسوند نوره له ټولنپوهنو راېيله شوي او په جوتپوهنو (مثبتو ياساينتيفيکو پو هنو) يي اړه پيدا کړي،او په دي توګه د دود يزو ګرامرپوهانو غو ندي په ژبنيو ربړو مسألو کي، خپلسري او اماتوري لاسو هني نور ځای نه لريّ!

(۵) داچي ته يي مني يا نه مني، د نورو پښتنو ليکو الو غوندي کومي پښتو ليکدودي، ګرامري يا ترمينالوجيکي ربړي او اښتني پوښتني چي په تيره د کابل (نصاب) پروژي راهيسي تاد تاند او يا نو رو ووبيانو له لاري خپري کړي او لا يي خپروي ، ما دا نيمه

(c) ketabton.com: The Digital Library

پېړۍ پرې د ښوونې (تدریس) تر ځنګ په سوونو لیکنې څېړنې خپرې کړې او بیا پر کتابي کچ د پښويې او بیا لیکلارې په پر لیسې څو غځېدلو چاپونو کې را نغښتې دي،د سربلونو-وستر بلونو او غبرګبلو نو څوسوه چارتونه او جدولونه څو مې تر پېښور ،برلین،

اکسفورډ او لندن پو هنتونونو پو رې لاس پرلاس وېشلې او ور شنلې دي. که ته دغه کتابونه له کابل و پېښوره را غوښتای یا راوړای نه شې، لږ تر لږه یې څو دهمدغې تاند ووبپا نې په خوندیځ (آرشیف) کې تر یوه ځغلنده سترګلیده تېرولای شې، او هله یې د پېژندنې او کار ونې په تړاو خپلو او نورو مینه والو تېروتنو ته ور ځیرکېدلای شې!

رښتیا هم که لا همدلته دې پرخپل خپل وخت ترسترګو تېرکړی وای، دغه سر خوږ.ی مې نه پرځان لوراوه او نه پرتا چې ښایي ډېرو مینه والو ته سل په سل کې نوې خبرې نه وي!
[

(۶) همداراز په هماغه آرشیف کې]۶ یاوې-درې واوه او درې هاوې[لیکنه هم موندلای شې او په ترخ کې یې د←(ی ګانو) ډولونه چې په دغه لړ کې ښاغلي خبیب علي د دودیزې کړوالې (ئ) دفاع کړې او مایې دروایتې یا سکولاستیکې: دک و دلیل پرځای (پښوییز مانیز) سپیناوی کړی دی:

دوې خپلواکې(واوېلي)، لکه: (اوږ.ده -ې او لنډه-ي)؛ یوه نیمواکه ی/y/ له ګڼو دیفتانګي ځېلونو سره، لکه: (نو مواله ی) او (کړواله ئ)، او یاهم په جلا(-ی) بڼه په خوی، دوی، ځای، خدای کې چې دغلته پېښوریان یو نارین ګوډی الف (ء) هم پر سر وراچوي_ کړواله (-ئ) له نوموالې (-ی) سره تو پیرول ځکه اړین دي، چې تر منځ یې پښوییز او مانیز ټکر پېښېږ.ي، هغه هم د نوموالې(-ی) پروړاندې د په نابشپړوسمهالو ډېرګړو کړونو بېلګو کې کړوالې،لکه: لړی (سلسله) او لړئ (شور میدهید!)، اوکری (د جولا تنستې اوزار) او کرئ (میکارید!)، کنی (ګوشهٔ کُرد زمین) او کنئ (می کَنید!)،شړی (شال) او شړئ (می رانید!)، منی (پرهیزګاره) او منئ (می پذیرید!)، پېری (جن) او پېرئ (میخرید!)؛

همداراز همجولیزې بېلګې یې څو لا پرېمانه دي،لکه رسی (رسن) او رسئ، لړی (غاړه) او غړئ (می تابید) (میرسید!)،(خوری (همشیره-پرستاره) او خورئ (میخورید یا بخورید!)، وړی (پشم) او وړئ (میبرید)...چې که بشپړ غږ.پو هیز او پښوییز یا مانیز ټکر هم ونه لري، جولیز دا څو هم په اوسني پېریاني لیک او لیکدود کې پوره ستونزې او ګډو ډی رامخته کوي او له لوستو نکي لارلو دن ور کوي،استاد خادم بیا دواړې (ئ) لیکلې، هغه هم په دې پلمه چې پښتانه (لکی نه لري)؛ پر سترګو هم دومره ډېرې لکی ښې

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه لګي، هرګوره نیمواکه او زوروالـه (ی) یوازې د ځېي او ویي پایته له نورو ځېلو نو
توپیرېدای شي، لکه (یا،یو- بیا-بیاتي)، او زور والـه،لکه سړی، لرګی،ځای، پای)، نه په
سراو منځ کې، د ښاغلي خبیب له خوا کندهاري (یوګړې نرینه ئ)، په راغلئ-ولاړئ،
دئ دئ (= دی دی) د اړوندې ګړدودي ډلي د یوه٠ځانتنی خپلواکونج او خجپوهنې زېړنه
ده او د نورو درو واړو ډلو پر وړاندې، کره او معیاري بلل کېدای نه شي (پښتو

لیکلاربنود). وینګ له مخي ۶ دی، اولاکه اردو ډوله پېښوری ناکره (نرینه تأنیثیه) یا
پرته هغه (ے) پرې ورسرباري کړو، نو ۸ ته رسي!

(۷) (.زه پر ګرامر نه پوهېږم،ګومان کوم چې په ژبه پوهېږم او...) خبره به درسره
ومنم چې ته په خپلو هاندوهڅو او ازمایښتو تر ډېرو لیکوالو او مینه والو،پر پښتو پښو
یې(ګرامر) ښه پوهېږې او که زما یا الما نې داځانته مخبېلګه کړې، زموږ تر دودیزو
استادانو به یې لا ښه ولیکي، خو نومهالی دا، ستا تر شمېرپوهني هم ډېر پېچلی او ورځ
تر بلې پرلپسې پېچلی کېږي:

زه د دې منښته (اعتراف)کوم چې له دومره ځانګپوهیزو زدکړو او نیم پېړییزو ښو ونو
او پرلپسې غځونو، کرونو او چاپَونو سره بیاهم خپله پښتو پښویه نیمګړې بولم او هغه هم
له دې لامله چې پرلپسې نوې نوې ژبپوهنیزې او بیا پښوییزې را منځته کېدونکې تیوری
او لیدتوګې مخې ته راځي. یوه پرلپسې پراخېدونکې دا سېمانتیکي او ادراکي تیوري
ده، په دې ډول چې ژبني غږیز سېمبولونه له ګردو رغانیزو او ګرامري دویو او دویونو
(قواعدو او قوانینو سره)- د پوره وبله پوهاوي (افهام و تفهیم) وړتیا نه لري، په نورو
ټکو، دګرېد ونکي یا لیکونکي موخه او پیغام کټ مټ او سل په سل کې اورېدونکی یالو
ستونکی ترلاسه کولای نه شي، او پر دې سربېره چې خبره یا متن په دومره کچه وي
چې اړونده سکالو یا منځپانګه یکې در سته راځای شوې وي او همداراز اورېدونکی هم
پرخپل وار پرذهني وړتیا سربېره د ویونکي اړوند ټولنیز او طبیعي چاپېریال هم له پامه
ونه غورځوي او ورسره ورسره یې نغوتې اشارې او پژني خوځښتونه (بادي لنګوېج) هم؛
هرګوره، لیکنه او لوستنه هم بایدله هره پلوه کره او معیاري اوسي!

له دې کبله زه هم دېته اړوځم چې خپله پښویه او ورسره ترلي مانا پوهنه نېټه تانده کړم او
په دې توګه یې. تر روستی سلګی پرپېیلی چاپ نوی کړم . له نوي ځوان پښتني پښته او
بیا سیده او ناسیده شاګردانو څخه مې داتمه نه کېږي، تر شل دېرشو کلونو پورې د پښتو
ژبپوهني پاتوړې (میر اث) مې پرمخ یوسي او پرلپسې یې وغځوي او تاند نېټه
(update) کاندې!

(c) ketabton.com: The Digital Library

زاړه شاګردان   مې د بورسونو په تمه تمه همداسي پينه پرځای او کورناستی ته سترګي پرلار پاتي دي او همدا زما لوستکتابونهشاګردانو ته ور دېکتي کوي؛ يونيم چي دېخوا را کډوال شوی، د راتګ پورونو او ترشاپرېښو کورنيو له غمه پژني(بدني) کارونه کسبونه کوي.

(۸) (سلمه) يو پورشمېر (عدد رتبی) دی او (فيصدی) لپاره يي پرکار اچول هسي بېځايه دي، ولي توپير نه شي، پورشمېر پارسي او نوری نژدې خپلواني ژبې هم لري، خو

.... ۱۶۴ ....

(فيصدي) کاروي، نه صدم يا صدمين؛ همداسي د اروپايي خپلوانو له (پرسېنت) او (پروسېنت) درواخله!

(۹) (کچه) تا پخپله سويه،سطح، اومعيار) ماناکړي او (اندازه) مانا دی پر (معيار) بدله کړي او هسي دی په ناسيده ډول (کچول- په کچه کول=پيمايش کردن، اندازه کردن) ور زيات کړي دي؛ د (معيار، ستاندرد) په مانا نه په بره او نه په لره کي څوک کاروي او نه په کوم سيند سيندګي راغلي ده؟

داچي تا (کچه)د يوه هندسي ترم (اصطلاح) په توګه پر بېلابېلو ډولونو شنلي ده، د ژبې له ورځنی دودي کاروني سره اړخ نه لګوي، داسي چي د بېلابېلو پوهنو او پو هنځانګو له مخي يو درجن نوري ماناوي هم درلودای شي: موږ دېښوونځي له تولګيوالو به سره په توکي کولي: (سوډيم کلورايډ) دي خوړلي يا (H2O) دي څښلي دي؛ مورفولوجي لږ تر لږه د درو پوهنو(ژبپوهني- ځمکپېژندني او درملپوهني) ترمنځ شريکه نومونه ده، خو ما ناوي يي سره يوراز نه دي؟

د رغښتي ژبپوهني (structural languistics) نوموتلي امريکايي ژبپوهاند (ليو ناردبلومفيلډ1887-1949) پر ژبنی او ګرامري جوله (فورم و ساختار) دومره زور اچولی وو چي د ژبی آره دنده (مانا او مفهوم) يا (افهام و تفهيم) بېخي چليپا کړي ول، د بېلګي په توګه يي په (the Meaning of meaning) کتاب کي کښلي ول: د (مالګي) رښتينه مانا (سوډيم کلورايډ) ده او دغه کيميايي توکي او ترړښتي چار يي بايدړومبی وپېژندل شي ، نودابه غوره وي، پر وييونو (لفظو نو)او پښوييز چار يي بسنه وکړو!

تردي چي تر مړيني يي لس کاله روسته ځوان نوام چومسکي چي اوس تر نويو رسېدلی، پر ضد راپورته شو په خپل بېساري نښير (ژبپوهنه ، ماهيت، منشأ او کارونګ) يي د پسرغښتي (Post-structural)انقلاب بنسټ کېښووه!

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما په (کره پښتو لیکلارښود) کې له دوو لیکدودو او دوه ماناوو سره کره زباد کړی: د (مقدار،اندازه) په مانا (کچه)، لکه (هند ته په ډېره کچه مېوه لېږدي یا صادرېږي او د (سطح-سویه) له مانا سره، لکه (پر هېوادني- سیمییز- او جهاني یانړیوال کچ) او په دې لړکې(د کابل پر کچ یاسطح-سویه) هم سم سهي راځي (معیاریا ستاندرد او یا نورم)ماناوې ترې ډېرې لوړې او هراړخیزې دي!

(۱۰) تا د اروابناد دوست پر اخځ چې په تاریخي ژبپوهنه کې له ماستري بر یلیک سره له نیم درجن شوروي(نوماندو ډاکترانو) یا (کاندید نووکانو) څخه میدان وړی او له تاسره مې ږومبی پلاٴ-۳لسیزې پخوا همهاغه کره مخامخ لیدلي ول) ستاینومیزې پوړی (ښه- ډېر

.... ۱۶۵ ږږږږ..........

ښه- خورابنه) په یوه غونډله او لا په اړ وندمتني یا وینابیز چاپېریال کې دننه سم راځي، خو را بهرنه، د بېلګې په تو ګه، که پارسي غونډله (شهر کابل یک پرنفوس ترین شهراست)، نه شي کولای (کابل ښار یو خورا ګڼ مېشتی ښار دی) راوژ باړې، یاني دغلته(خورا) د ستاینو میز تینګار توک (ابنتنزیفا یر) په توګه د ماناپوهني له مخې د(-ترین) رو ستاړي اندول کېدای نه شي،بلکې پر ځای یې (کابل ترټولو ګڼمېشتی ښار دی) سهي او کره راځي، یایې هم ((یوازېنی)) ستاینوم ځای ورډکولای شي- ما پخپله (تر-ترین) له پارسي راپور کړي او دود کړي دي، ځکه ۲۵٪پردی پانګه راپورولای شو!

(۱۱) بناغلي عزت اله نورزی پر دې سربېره چې له (تر) سربل سره یې پاسنی (ترټولو) سوپرلاتیف اندول هېرکړی ،نورې تېروتنې یې هم کړې دي، ده ته هم په کاروه، زما اخځونو ته یې مخه کړې وای. سربلونه او وستربلونه یا په یوه نامه (غبرګبلونه Ambi-positions)کټ مټ، لکه (ستاینومونه،شمېرنومونه او نو مځري) د ځېزنوم (اسم) په ټاکندویانو کې راځي چې بېلابېل پېرونه (حالتونه) ور ښیي، لکه الماني یا انګرېزي داتیف، اکوزاتیف، لوکاتیف، ووکاتیف... او رو سي او نورې سلاوي ژبو بیا لرغو نې اته واړه هندواروپایي پدېژونه ساتلي دي او پښتو له دوه درو پرته نور د سر بلونو په مرسته راڅرګندوي (←زما هماغه اخځونه)؛ په (تر-ټولو) کې (ټول)، په (تر- سره) کې (سر)، په (تر-پایه...) کې (-پای) هم ناخپلواک نه، بلکې خپلواک مورفیمونه، وییونه او بیا (ځېزنومونه) او یا یې ځایناستي دي!

د پښتو غبرګبلو یوه ځانګړتیا یا ځانګړنه (نه خوی؟) داده چې د سربل او وستربل ترمنځ یوه ټاکلې همغږي تیکاو لري، یاني (د- سره)، نه بلکې (له-سره) یا (په- با ندې) نه،بلکې (پر-باندې) سم راځي او داسې نور!

(۱۲) د علمي-فرهنګي نویزونو (نیولوجېزمونو) یاپارسي (دانشواه ها) په تړاو ستا وړاندیز موږ د (یوې- کره لیکنۍ پښتو)غورځنګ له هماغو لومړیو څخه راپیل کړی چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرلپسې غځېدونکی پېنځژبیز سیند یې دوه ځله چاپ شوی او د ځوان کمپیوټري پښت نوي رغاونو تر کروني روسته نوي چاپ ته چمتو کېد ونکې دي. کروني یې په دې اړینې دي چې ډېری ښاغلي او اغلې زما لارښودونه په واک کې نه لري،که.هغه پر رسنیز او یا کتابي کچ رامنځته کوي: لومړی بېلګې یې زیاتره کمپیو ټري-انټر نېټي هغه دي او بیا بېلابېلې، لکه د اونیزو ورځو نو مونه، زموږ تر کروني روسته: (پیلنی-یونی-دونی-درنی-څلنی- پنځنی او اونی) رادود شوي_ پر کتابي کچ خو د اغلې ډاکترې سیما ابراهیم خېلې، طبي، د دوو بیاباني ورونو ډاکټر نجیب بیاباني اناتومي او د مجیب ورور یې اقتصا دي هغه او داسې نورې نوموني خو را سره په کمپیو ټرکې خوندي دي چې د یوځا یي چاپ لپاره مو ساتلې دي. – او که ستا اجازه وه، شمېرپوهنه به پکې هم راو نغاړو او د یوه لوی سمندر په بڼه به یې د علوماکادمی له خوا چاپ ته وسپارو؟

.... ۱۶۶ ....

(۱۳) ستا له دې څرګندوني (پښتو لکه بله هره ژبه له ځانه پوره ده) هم دامانا اخلم چې پښتو د بلې هرې ژبې په څېر یو ناپایه پټتوان (بالقوه ظرفیت) یا (پو تنسیال) لري، یانې د هر راز نویو جاجونو (مفاهیمو) لپاره یې د تیارو ولسي مخبېلګو له مخې بالقوه یا پټه زېرمه د نیولو جېزم له لارې راسپړلای او هر راز نوي انډولونه (وییونه رامنځته کولای شو. لکه څنګه مو چې له اماني پېر د (پښتومرکې او بیا پښتو ټولنې راهیسې) دا نوي کاله لړوډېرې رارغولې دي: د مېږتون پر بېلګه
(روغتون،درملتون،زېږنتون،مرستون،پوهنتون...)، د (اجلځی، رغځی ...) پر بنسټ (ښوونځی، پوهنځی، پالنځیر تمځی...) او له لمریزوځلو ښتونو کلونو را هیسې د ادبیاتو پښتو څانګې په چوکاټ یا اډانه کې د نوې ژبپوهنې د ماسټرانو (الهام، یاري، شاکر) له خوا له نویو وییرغاونیزو آرونو (اصولو) سره سم رامنځته شوي (ژبپوهنه، غږپوهنه، وتوځی، زېږځی، ژبیز، غاښیز، شونډیز، تالوییز، ستو نیز، چنغړکیز... غږو نه) او په لا ښه ترا مېتودیک او سېستماتیک ډول د پنځمې لسیزې له پیلامې سره زموږ د غورځنګ او رابهر ستا غوندې د نورو مینه والو او څانګپوهانو له خوا یې خبره زرګونو تو ته رسېدلې او مخ پر بره درومي!

(۱۵) پاسنی خبرې بیا رانچوړم چې اوسني ژبني ساینس دا رازباده کړې چې هره ژبه ناپایه پټتوان (پوتنشیال) لري او زموږ پښتو له امیر کروړه تر امیرحمزه ښایي،مټې (ایله) ۹۹٪۹۹ پر کاراچولې وي، نوکه ما او د(یوې-کره لیکنی پښتو) غورځنګ نورو پلیونو، او ان داوسني ځوان کمپیوټري پښت نوښتګرو په ګډون، د همدغه ژبني ساینس په مټ په دې نیمه پېړی کې تر ۹۹٪۰۰ ورزیاته کړې اوسي ،خولی به اسمان ته واچوو؛ له لاس برلستونې تربرې پارسی سره علمي-فرهنګي سیالي بې له هغې ناشونې ده، خو څه چې شونې او اړینه ده، هغه د یوې- یوازېنی کره لیکنی پښتو) سمبالونه او د پټتوان رابرسېرونه او دودونه ده!

(c) ketabton.com: The Digital Library

مانا يې داچې اوسني ژبني ساينس دا رازباده کړې چې هره ژبه ناپايه پټتوان (پوتنشيال) لري او زموږ پښتو ښايي،له اميرکروړه تر اميرحمزه متې (ايله) ۹۹٪۹۹ پر کاراچولې وي، نوکه ما او د(يوې-کره ليکنې پښتو) غورځنګ نورو پليونو، او ان داوسني ځوان کمپيوټري پينت نوښتګرو په ګډون، د همدغه ژبني ساينس په مټ په دې نيمه پېړۍ کې تر ۰۰٪۹۹ ورزياته کړې اوسي ،خولی به اسمان ته واچوو

(۱۶) پر ۲۰۰۵ ز کال د مخابراتو وزارت د کمپيټر ساينس د پازوال د ښاغلي منصور انصاري په تخنيکي لارښوونه ما او استاد آصف صميم د مايکرو سافټ کمپنۍ له سپارښتنې سره له شپږ لکو ۲۶زرو نومَونو څخه متې درې زره نومونې ورغولې، اکر داچې د کمپنۍ له خوا له اړوند لس ژبيز ګروپ (انګرېزي، روسي، عربي...او پارسي) هغو ګردو بشپړې کړې وې. هغه هم، پخپله وزارت دود نه کړې او پښتنو

.... ۱۶۷ ....

ځوانانو هم په ايراني کمپيوټري کورسونو کې د (کړکی، دوتني... او سولګر) پرځای (پنجره، پرونده...او رايانر) زده کړل- ايران له نژدې يوې پېړۍ را هيسې علمي-فر هنګي او تخنيکي (دانشواژه ها) لپاره ټوليز سرکاري (فر هنګيستان) او بيا هرځا نګېوه د خپلې څانګې هغه د ژبپوهانو په همغږۍ سره رغوي او د هوکړې او دودېد نې لپاره ورته سرکاري پشتوانه ټيکاو لري!

(۱۴) لکه پاس چې ورته نغوته وشوه،زموږ غورځنګ له ۱۳۵۲ل. راهيسې د کابل پوهنتون د بې‌لابېلو پوهنځيو اواړو ندو بشري پوهنو،هنرونو او ساينسي- انجينري نومونپوهنې راپيل کړې وې چې لس-دولس کاله روسته ورته دوکتور نجيب اله د دري-پارسي هغې په را نغښتنه رسمي بڼه ورکړه او لاسباړه (حق الزحمه) يې هم ور هوکې کړې وه چې له بده مرغه دهغه ستر انسان له راپرځېدنې سره، مو هرڅه توري غدۍ تالا ترغی کړل!

(۱۶) د ژبپوهانو او ژبه ټولنپوهانو ګواښنې(warnings) لا څه کوې چې وايي:

[پرلپسې په بشري نړۍ کې د نويو نويو مفاهيمو يو توپان رابهاند دی او هماغه معيا ري ليکنۍ ژبې ترې بچېدای شي چې پر وړاندې يې خپله درېګونې پانګه هم پرکار وا چوي ، اوکه اړونده لغوي پانګه يې يومخيزه راپور کاندې، پايښت (بقا) يې له پوښتنې سره مخامخېږي!]

په دې مانا چې د نړۍ هرې سيالې او دوديالې علمي-فرهنګي ژبې وييپانګه څلور برخې رانغاړي ۲۵٪ګړويزونه (دايلکټېزمونه)، ۲۵٪ زړويزونه (ارکاييزمونه) ۲۵ ٪ نويز ونه (نيولوجېزمونه) او۲۵ ٪ پورويزونه (فارنېزمونه)!.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا هسي ولولې او احساسات دي چې له دغې غبرگي لنگوېستيکي تشې سره سره،له پارسي ژبې سره د يوبرابر ملي-رسمي سيالۍ او کاروني ربنتې (حق) داوې دنگلې کوو!

څکه پښتو لا يوې-يوازېنۍ کره ليکنۍ ژبې) ته لوړتيا نه ده موندلې:

نه پښوييزې- رغاونيزې رنگارنگۍ (ور سېد- ورسېدو- ورسېدلو-ورسېدئ-سېدلئ-أورسېدو...) يورنگۍ ته لوړ تيا موندلې او نه يې پارسي هومره پته وييپانگه رابرسېره شوې او رادود کړ شوې چې تر ټولو مخکې ورسره پخپله پښتانه ناباندې دي، نو د ستر خوشال خبره لا هغسې پرځای پاتې ده:

. ... ۱۶۸ ....

چايې پلو له مخ وانه خېست

پښتو لاهسې بکره پرته ده

په ټوله پښتني- افغاني او بيا علمي- فرهنگي مينه او مننه

ستاسې د گردو پوهيالو او فرهنگيالوسپينږيری خواخوږی زيار

:ليکنې ژباړې او شينواري مېړې د ډاکتر ماخان

1988 Vienna (Austria):

:لومړی

H.K. Kaiser , M. Shinwari : Aproximation compact topological algebra : contributions to general algebra 6 ; Page 117 – 122

1987 Vienna (Austria):

:دويم

لومړی-Interpolation und Aproximation durch Polynime in Universalen Algebren . Diss . Uni. Wien

(c) ketabton.com: The Digital Library

دويم-*Interpolation and Aproximation by Polynome in universal Algebras, Dissertation at the University of Vienna/Austria*

توري ودې ټولنه،،له لرپوهني پښتوټول کتابونه په المان کې د ،، افغانستان کېلاندي د شمه خوا چاپ شوي دي

2000 Bonn (Germany):

.... ۱۶۹ ....

نري، فزيک او اقتصاد لپاره جره د انيوهني برسرپيد شمه : رپوهني ستر کتابـيد شمه :دريم مخونو کې چاپ او دا نوې ۹۰۰ دا کتاب په) کوونکو لپاره همداسې د ښوونکو او زده ،)ځنو ځايونو غزېدلې او ځنې ځايونه ترې لرې شوي دي ليکنه به يې

2003 Bonn (Germany):

رنه ياو کتې د کتې شمه –کتې رنه، ديزرو کې شمه ،په سلو ، (هندسه)ځمککچپوهنه :څلورم کوي د اختمالوالي شمېرنه کتاب د ښوونځي ټولي اړتياوې پوره ،

2003 Bonn (Germany):

(ته پورته شوى ketabton:com) (د الجبر بنسټونه دي) الجبرونه :پنځم

2003 Bonn (Germany):

(ته پورته شوى ketabton:com).پښتو ډکشنري –رپوهني انګرېزي يد شمه :شپږم

2003 Bonn (Germany):

ته پورته شوى) ketabton:com) او پښتو الماني ډکشنري -رپوهني الماني - پښتويد شمه :اووم

Mathematical dictionary German/ Pashto and Pashto/German

2003 Bonn (Germany):

(c) ketabton.com: The Digital Library

((شوی دی، ساده لیکل یو پیل دا کتاب په دې ښانګه کې) دفرنځیال برابرون :اتم
(ته پورته شوی ketabton:com)

Differential equation Translation; An Introduction

Bonn (Germany): 2003

ر پوهني فرمولونو ټولګه‌يد شم :نهم

.... ۱۷۰ ....

Mathematical Formulas

2003 Bonn (Germany):

رپوهنه له عربي په پښتويشم :لسم

1997 Bonn (Germany):

په المان کې :د افغانستان په هکله سپيني خبرې :يوولسم

د افغانستان روغي او بيا ابادولو ټولنه،، له خوا،،

.

دولو د افغانستان روغي او بيا ابا،، ‌‌ﺭ کال دمخه ډاکتر ماخان شينواري ۲۰۰۰ له :يادونه
مجلې هم را وستلې سياسي له خوا درې ،،ټولنه.

:او نورې ليکنې ژباړې

Prof. Brinkmann. (From Brinkmann.du.de) :

دا کتابونه د ښوونځي .لاندې د برينکمن ليکني چې له پرينکمن ن ج ځخه ژباړل شوي دي
له پاره او همداسې د کانکور ازمويښي له پاره ګټور دي.

(ته پورته شوی ketabton:com) شميرپوهنه د ښوونځي لپاره لومړی ټوک - دولسم

(ته پورته شوی ketabton:com)شميرپوهنه د ښوونځي لپاره دويم ټوک – ديارلسم

(ته پورته شوی ketabton:com)شميرپوهنه د ښوونځي لپاره دريم ټوک – څوارلسم

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته پورته ketabton.com)د بشوونځي لپاره   د احتمالوالي شميرنه - پنځلسم
(شوی

.... ۱۷۱ ....

ته پورته ketabton.com)احصايه يا ستاتيستيک   دښوونځي لپاره – شپاړسم
(شوی

خه چي د شتوتګارت پوهنتون‌لاندي کتابونه د شتوتګارت د پوهنتون د استادانو د لکچرونو ځ
ن ج ځخه خپاره شوي را ژباړل شوي.

(ته پورته شوی ketabton.com) ۱   انالیزی – اولسم

(ته پورته شوی ketabton.com)۲   انالیزي – اتلسم

(ته پورته شوی ketabton.com)   کربنيز الجبر – نولسم

(پورته شوی ته ketabton.com)   د شمیرپوهني بنسټونه - شلم

(ته پورته شوی ketabton.com)د فرمولونو ټولګه - يوويشتم

(ته پورته شوی ketabton.com)فنکشنل انالیز – دوه ويشتم

(ته پورته شوی ketabton.com) وکتور شمیرنه – درويشتم

نوري ژباړي

کربنيز الجبر:څخه. grundstudium.info/linearealgebra/www له – څلرويشتم۱۳
(ته پورته شوی ketabton.com)

ketabton.com)ګنوني‌پوهنه يا د اعدادو تيوري Georg Gutenbrunner – پنځويشتم
(ته پورته شوی

زما ليکني

Bonn (Germany):

دا : د پوره تغيراتو سره :لومړۍبرخه دويم چاپ رياضي ستر کتاب‌يد شم - شپږويشتم
نري، فزيک او اقتصاد لپاره ، همداسي د ښوونکو جنا ره ديبرسد برخي رياضي‌يد شم کتاب

(c) ketabton.com: The Digital Library

(په کتاب کې د اړتیا سره زیاتونه او کونه راغلي .پوره ګټور دی او زدهکوونکو لپاره (ته پورته شوی ketabton:com

.... ۱۷۲ پرږ......................

(ته پورته شوی ketabton:com) دویمه برخه رپوهني ستر کتابـید شم -اوه ویشتم

ته ketabton:com) دویم چاپ د پوره تغیراتو سره (هندسه) ځمککچپوهنه - اته ویشتم (پورته شوی

(ته پورته شوی ketabton:com) الجبر بنسټونه دویم چاپ له تغیراتو سره – نه ویشتم

(ته پورته شوی ketabton:com) ډېرۍ پوهنه یا سېټ تیوري - دېرشم

(ته پورته شوی ketabton:com) (منطق ریاضي) د شمیرپوهني سم اند – یودېرشم

(ته پورته شوی ketabton:com)د یو څو شمیرپوهانو ژوندلیک - دوه دېرشم

د شمیر پوهني ګډې وډې لیکني – دریدېرشم

د مشتق او :شوی داهم ژباړه ده، خو لیکونکی یې متآسفانه راڅخه نابلد -څلوردېرشم (ته پورته شوی ketabton:com)انتیګرال شمیرنو ته تمرینونه او اوبیوني یا حلونه یې

دري ډکشنري + د شمیرپوهني انګریزي پښتو او عربي – پنځه دېرشم

(ته پورته شوی ketabton:com)د شمیرپوهني پښتو انګرېزي ډکشنري – شپږدېرشم

)ډکشنري د شمیرپوهنیزو وییونو په پښتو روښانه ونه د شمیرپوهني پښتو – اوه دېرشم (ته پورته شوی ketabton:com

دا هغه لیکني دي، چې ځني یې په نړیول جالونو کې خپرې)د زړه له کومي - اته دېرشم .شوي دي)

د افغانستان په هکله سپیني خبرې، چې وبه غزیږي – نه دېرشم.

خو لا پوره نه دي ،نوري لیکني، چې په ژباړه یې پیل شوی

د شتوتګارت پوهنتون لکچرنوټونو څخه ، چې د شتوتګارت پوهنتون ن ج څخه –څلوېښتم (ته پورته شوی ketabton:com)د ګروپونو تیوري :خپریږي

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ښوونځي لپاره فزيک د برينکمن ليکنه -

دا چي زما دويم مسلک فزيک) ولکي ښخه تر اووم ټولګي پورې ژباړل شوىله پنځم ټ -د شميرپوهني په څير- دا هم د دي ليکوال يوه ډېره ښه ليکنه ده، چي .دی، دا ليکني ژباړم او (دلته هم زيات تمرينونه د حل يا اوبيوني سره په کې راغلي او ماته زيات ګټور برېښي ژباړليدالاندي د برينکن ښخه را

(ته پورته شوی ketabton:com) فزيک لومړیبرخه - يوځلوېشتم

ته پورته ketabton:com) .همدا کتاب .برېښنا پوهنه .فزيک دويمه برخه – دوه څلوېښتم (شوی)

دي .د پوهني وزارت له خوا چاپ د ښوونځي شميرپوهني کتابونو ته کتنه – دريځلوېښتم هر کتاب يوي برخي ناسمونونو ته ګوته نيول شوي او کتاب کي د دښوونځي کتابونو د (ته پورته شوی ketabton:com).ناسمونونه بيا سم شوي هم دي

(ته پورته شوی ketabton:com)د فزيک کوچنی ويونو دکشنري –څلورڅلوېښتم

(ته پورته شوی ketabton:com).يا اړيکويونه پرېپوزېشن – پنځه څلوېشتم

(پښتو کي ناسم راننوتي ويونه، چي سم شوي دي)نژبسمو = شپږڅلوېشتم

۲۰۲۰ پښتو ژبلار يا ګرامر –اوه څلوېښتم

له پخوانی ليکني ښخه نوی شوی : (که غواړی دويم غزېدلي ليکنه) ژبسنوم –اته څلوېشتم .۲۰۲۰ او پوره غزېدلي

په توګه له دري تازه ليکلي خو تراوسه کتابتون ته نه دي پورته شوي او دا د ځانله ليکنو کاله را په ديخوا د تاند او په دا ورسته کي د دعوت او همداسي د نورو د ج ښخه خوريږي په دي کتاب کي د پښتو ناسم ننوتي ويونه څېړل شوي ناسمونونو ته .او خواره شوي دي نه ګوته نيول شوي او په دلايلو روښانه شوي، چي ژبمينوالو لهپارهيي لوسته او ګوتنيونه اړيږ .ده

۲۰۲۰ داسي څه له فلسفي –نهه څلوېښتم

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۰۲۰ ژبې مرې او نورې ليکنې –پنځوسم

:ډا کټر شينوارى ليکي

زما د غزيز او ان د Ketabton.com کتابونه په کتابتون ټکې کوم نه دېر ۳۹ زما نږدې ونځي له وخت ملګري، خو له ما پوره ځوان ستانه مير زهير شينواري ځوي زما د ښو ګران ځوان وراره ګل شمشاد زهير شينواري له خوا خواره شوي او هيله ده، چې دا نور به هم زر تزره راته خواره کړي، چې ډېره مننه ترې کوم.

:د ډاکتر شينواري د پوهنيزو هلو ځلو له امله ستاينليکونه

جرمني .د افغانستان کلتوري ودې ټولنه – ۱

د افغانستان کلتوري ټولمه کولن ميشنيش – ۲

د ښوونځي نهم ټولګي شميرپوهنې کتاب کې مې نوم ليکل شوى، خو ما په :اړيينه يادونه کې څه نه دي ليکلي.

امه چاپ شو د دولسم ټولګي له پاره يې پښتو او دري کتابونه ليکلي وو، چې هغه بيا په بل ن او پوره ناسمونونه يې درلودل، پرته له هغو پوښتنو يا نور جملو اوبيونو يا حلونو څخه، چې د پوهني .هغه همغه د ډاکتر شينواري د ليکنې په کې پاتې وو او د ده نوم هم په کې نه وو وزارت او تر جمهورريس پورې يې ليکنې ولېږلې، خو د نصاب استادانو په غوښتنه يې د نورو کارونو څخه ډډه وکړه، وايي، چې څه مې بې له دې هم نه شو کولى

.

.

.

.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ډاکتر ماخان میرې شینواري ژوند ته یوه لنډه کتنه

په لومړي ځل یې نوم ،،میرې،، وو، چې د رحمابابا) ماخان :نوم
(لیسه کې نوملیکلو وروسته ماخان باندې بدل شو

شینواری : د کورنۍ نوم

اروابښاد نورالرحمان :نوم د پلار

اروابښاده پستو :د مور نوم

اروابښاد حسن خان :د نیکه نوم

اروابښاده صبربي بي :د نیا نوم

۱۵ د سپتمبر په ز ک ۱۹۴۶ د ډاکتر ماخان شینواری :دزېږېدو کال
۱۳۲۲ سمه نیټه یې .دا خو هغه رسمي ز ک دئ) زېږېدلی دئ نېټه
ه ک ۱۳۲۰ خو تره مې وایي ،وي ش ه کلونو منځ کې باید ۱۳۲۰ او
(دئ

ننگرهار د شینوارو د هسکې مېنې ولسولي په :د زېږېدو ځای
.مورگې کلي کې زېږېدلی

قرانکریم تر له د مورگۍ غارخلي کلي کې د لمنځتون استادانو څخه
پنجکتاب، خلاصه، مونیه، گلستان پورې، چې دا مو بیا په ښوونځي
.یدې چې پوره پرې پوه ش هم لوستل، لوستلي، خو بې له

د هسکې مېنې پورې ۱۹۵۴ تر ۱۹۵۱ له :کلیوالي ښونځي
چې دی یې هم د لومړنیو زوکوونکو له ډلي ،مورگۍ لومړني ښونځي
.څخه وو

ټولگې پورې له ۱۲ له لومړي او بیا له دریم تر : د رحمان بابا لېسه
.پورې ۱۹۶۵تر ۱۹۵۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټولګي پورې د خپل ټولګي ۱۲ تر دی د رحمان بابا لیسه کې له دریم
پاتې شوی اولنمره.

ز ک د کابل پوهنتون دطب پوهنځي په همدې کال کې ۱۹۶۶

ز ک د سپټمبر میاشت د ښوونځي برس له لارې اتریش ویانا ۱۹۶۶
ته تګ.

کال پورې ویانا اړوند مودلینګ کې د الماني یا ښه ۱۹۶۷ تر ۱۹۶۶
وستېې اتریشي ژبې او د دیارلسم ټولګي لهٔ.

د وینا پوهنتون کې نوملیکنه، چې د پوره زیاتو ۱۹۶۷ اکتوبر
)ز ک کال کې د ډاکترئ په اخستلو بریالی شو ۱۹۸۹ ستونځو سره په
(دا نو پوره ستونځې دي.

د فبروري تر پای د دباندنیو چارو وزارت کې مامور ز ک ۱۹۸۸ ک تر ز ۱۹۸۷له.

کې د افغانستان جمهوریت بون جرمني جون پورې په ۱۹۹۲ مارچ څخه تر ۱۹۸۸ د
تر نوم لاندې (صفر نه وو)شارژد افیر کې د سفیر دندې د سفارت.

له هغې وروسته په جرمني کې سیاسي پناه.

ز ک جنوري پورې د کابل علومو اکادمي د پیداښتي ۲۰۰۵ ز ک جون څخه د ۲۰۰۴ د
پوهنو څانګه کې دنده.

دسمبر پورې د ریاضي څانګه کې د پوهنې زک ۲۰۰۹ د مارچ څخه ز ک د ۲۰۰۸ له
کې دنده نصاب وزارت درسي.

څخه همدا د کتابونو لیکلو او د ۱۹ ۹۷ ماخان شینواري بې کاره نه دی او لږ تر لږه له
ژباړې دنده په غاړه اخستې، چې خپل فکر تر شونې پولې پورې تازه وساتي.

میرمن ښاپیرۍ سره واده شوی، چې د واده خبر ورته کې له لرې د ۱۹۷۲ ماخان میرې په
ورغلی ته ویانا اتریش.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ز ک کې کوزده کړې وه ۱۹۶۳ ده د میرمن ښاپیرۍ سره په.

ز ک دوه بچیان وبخښل، چې ۱۹۷۹ دوي ته لوي ځښتن په اتریش ویانا کې د مای په شلم همکاره وه او د حقوقو ډاکتره ځانګه په المان کې د پوهنتون علمې .ځانګه او اباسین نومیږي ده او اباسین ملي اقتصاد او ټولنیزه سایکولوژي لوستلې.

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library